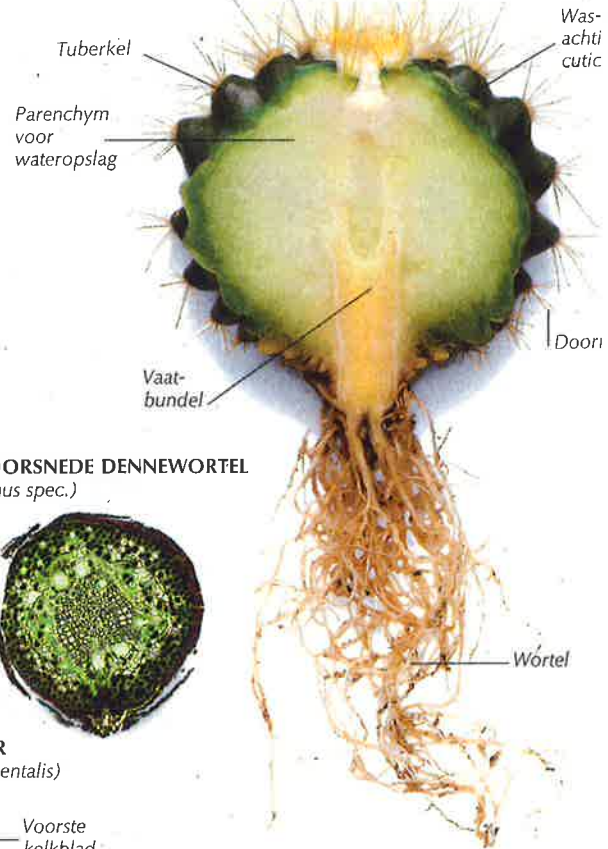

HET BEELD-
WOORDENBOEK van de

PLANTEN

SCHOONMOEDERSTOEL
(*Echinocactus grusonii*)

DOORSNEDEN MOSSTENGEL
(*Polytrichum commune*)

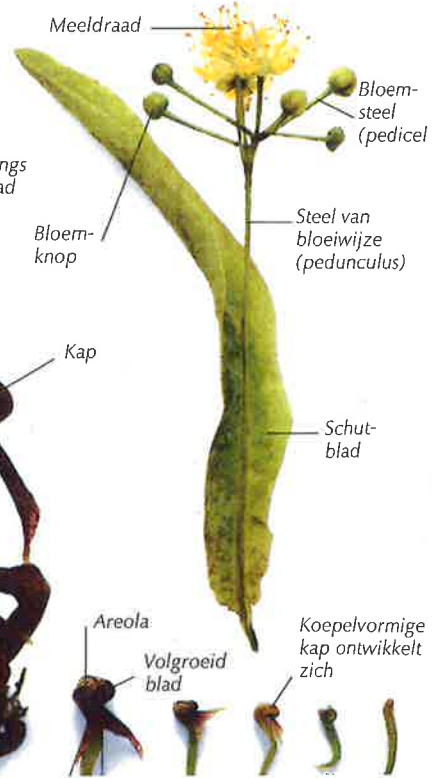
DOORSNEDEN DENNEWORTEL
(*Pinus spec.*)

RIDDERSPOOR
(*Delphinium orientale*)

LINDE
(*Tilia x europaea*)

COBRALELIE
(*Darlingtonia californica*)

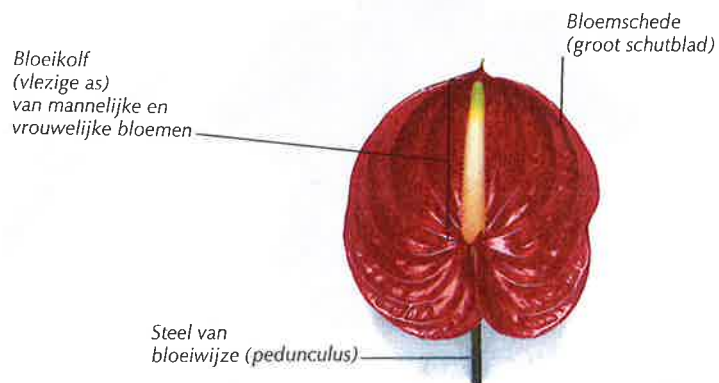
ERWT
(*Pisum sativum*)

WOORD IN BEELD

M
22.90

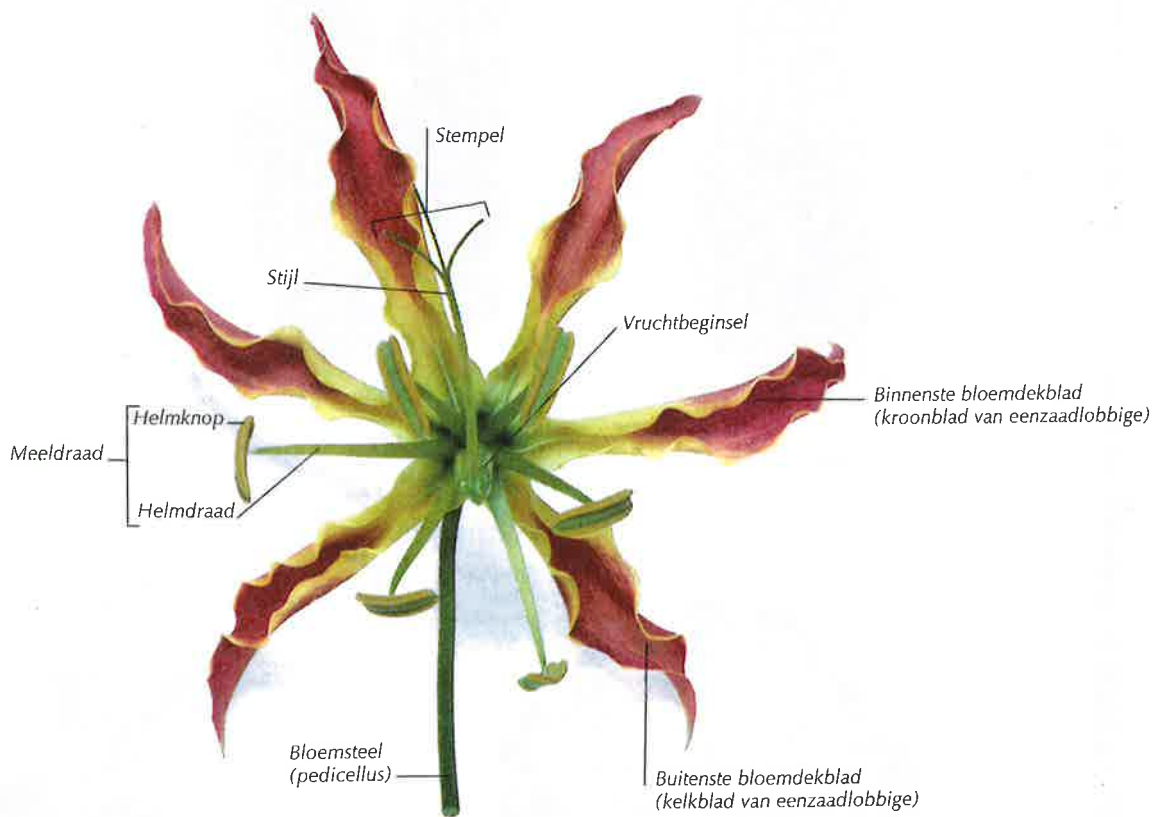
HET BEELDWOORDENBOEK van de
PLANTEN

FLAMINGOPLANT
(*Anthurium andraeanum*)

HET BEELDWOORDENBOEK van de

PLANTEN

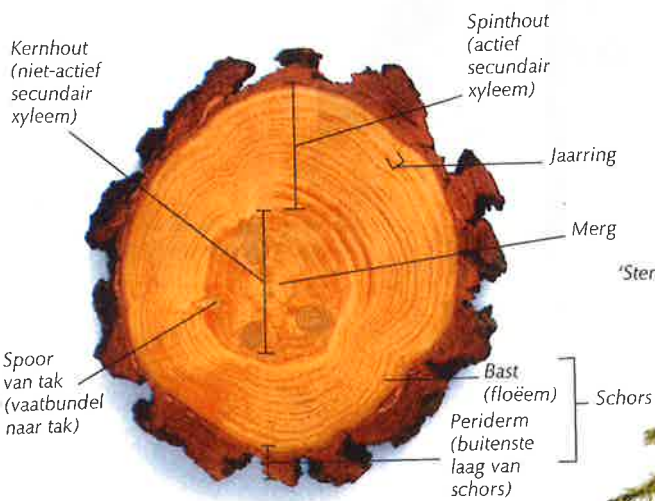
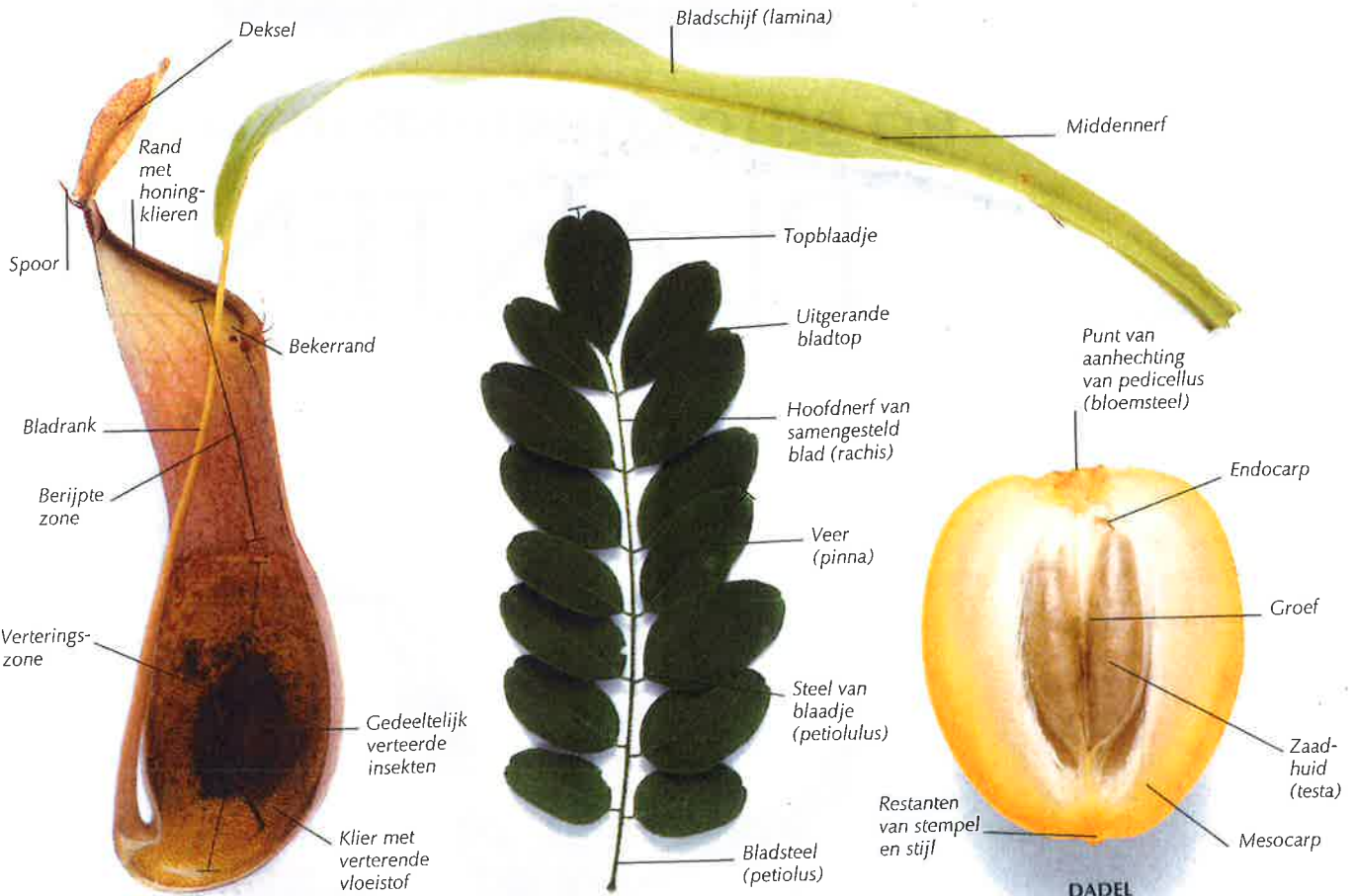

PRACHTLELIE
(*Gloriosa superba*)

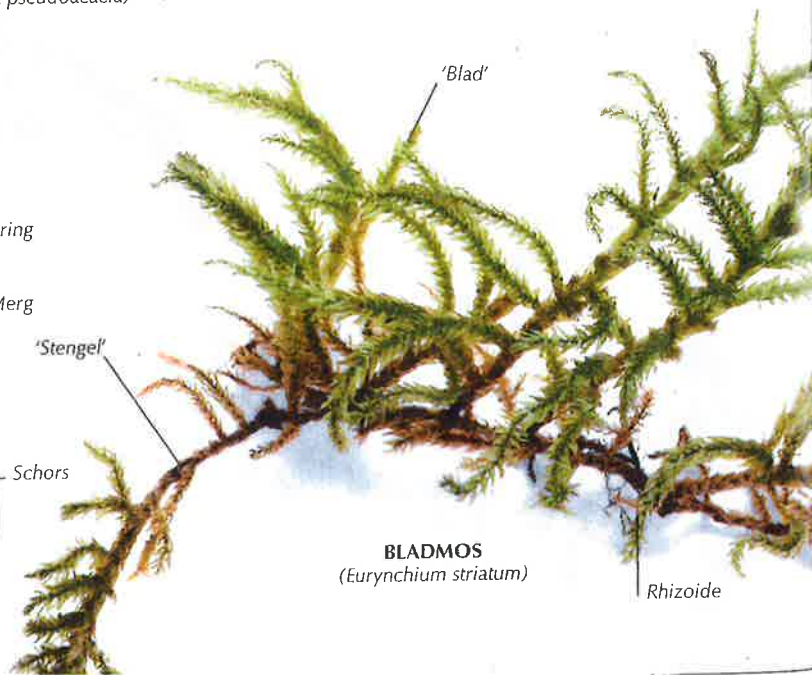

UITGEVERIJ M & P - WEERT

DWARSDOORSNEDE VAN VOLWASSEN STAM VAN DENNEBOOM
(*Pinus muricata*)

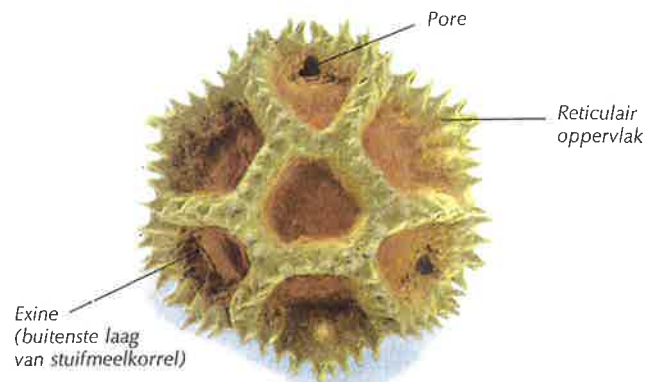

Oorspronkelijke titel: *The Visual Dictionary of Plants*
© MCMXCII Oorspronkelijke uitgave: Dorling Kindersley
Limited

© MCMXCII Nederlandstalige uitgave:
M & P Uitgeverij bv
Postbus 466
6000 AL Weert

Tekstverzorging: *de Redactie*, Amsterdam
Vertaling: drs. Theo Jorna
Eindredactie: drs. Arjen Mulder
Illustraties: Simone End, John Woodcock
Fotografie: Peter Chadwick, Geoff Dann, Natural History Museum,
Spike Walker
Zetwerk en montage: E.D. PrePress B.V., Eindhoven

ISBN 90 6590 576 6
CIP
NUGI 503/824

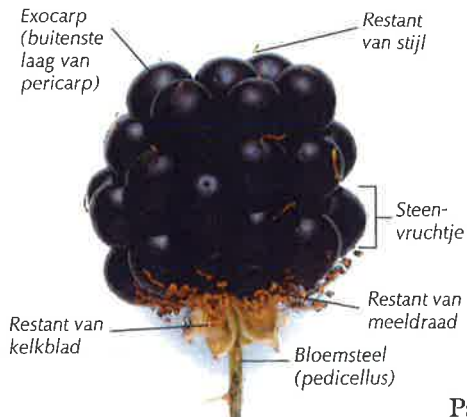
STUIFMEELKORREL, STERK VERGROOT

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op
grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974,
Stbl. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en
artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk
verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht
(Postbus 882, 1180 AW Amstelveen).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen,
readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient
men zich tot de uitgever te wenden.

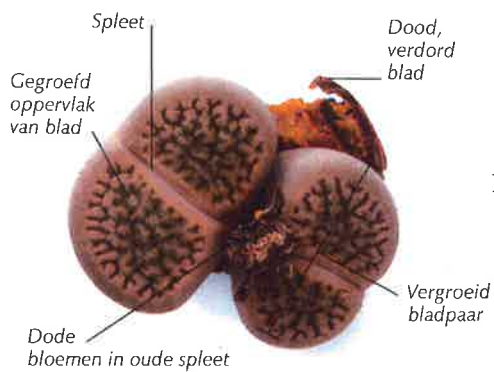
Inhoud

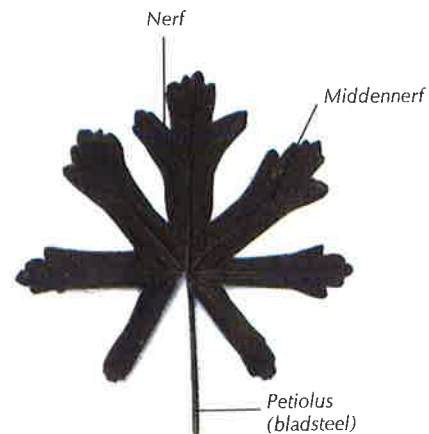
BRAAM
(*Rubus fruticosus*)

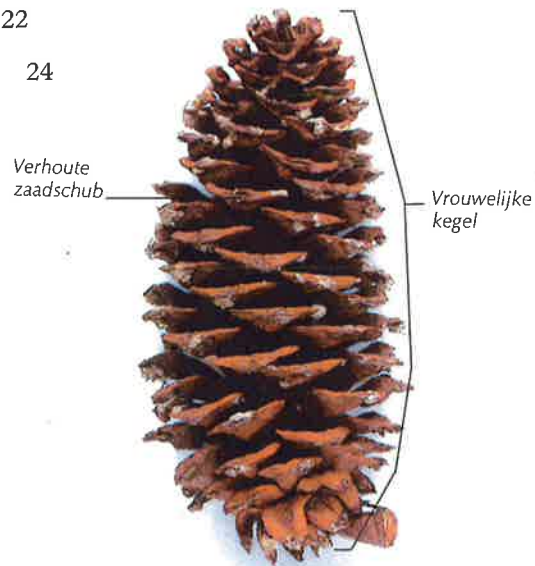
KORSTMOS
(*Hypogymnia physodes*)

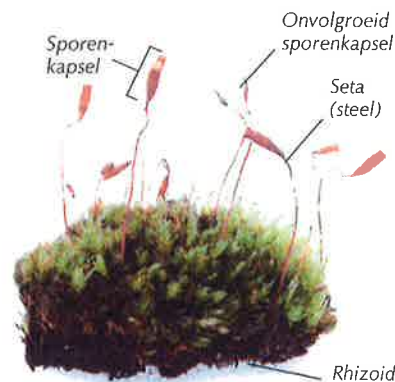
LEVEND STEENTJE
(*Lithops bromfieldii*)

GRIEKSE MALVA
(*Sidalcea malviflora*)

DEN
(*Pinus wallichiana*)

BLADMOS
(*Bryum spec.*)

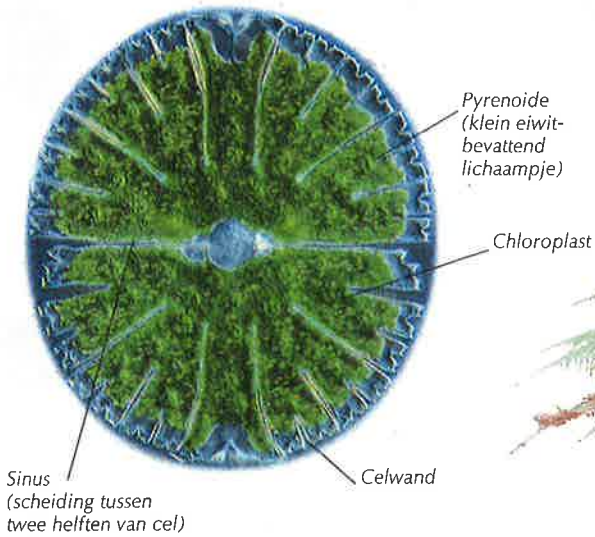
Variatie bij planten	6
Schimmels en korstmossen	8
Wieren	10
Levermossen en bladmossen	12
Paardestaarten, wolfsklauwen en varens	14
Naaktzadigen	16
Een- en tweezaadlobbigen	20
Kruidachtige bloemplanten	22
Bloeiende houtachtige gewassen	24
Wortels	26
Stengels	28
Bladeren	30
Fotosynthese	32
Bloemen	34
Bestuiving	38
Bevruchting	40
Vlezige vruchten	42
Droge vruchten	44
Kieming	46
Vegetatieve voortplanting	48
Droogteplanten	50
Waterplanten	52
Vleesetende planten	54
Epifytische en parasitaire planten	56
Plantenclassificatie	58
Register	59
Verantwoording	64

Variatie bij planten

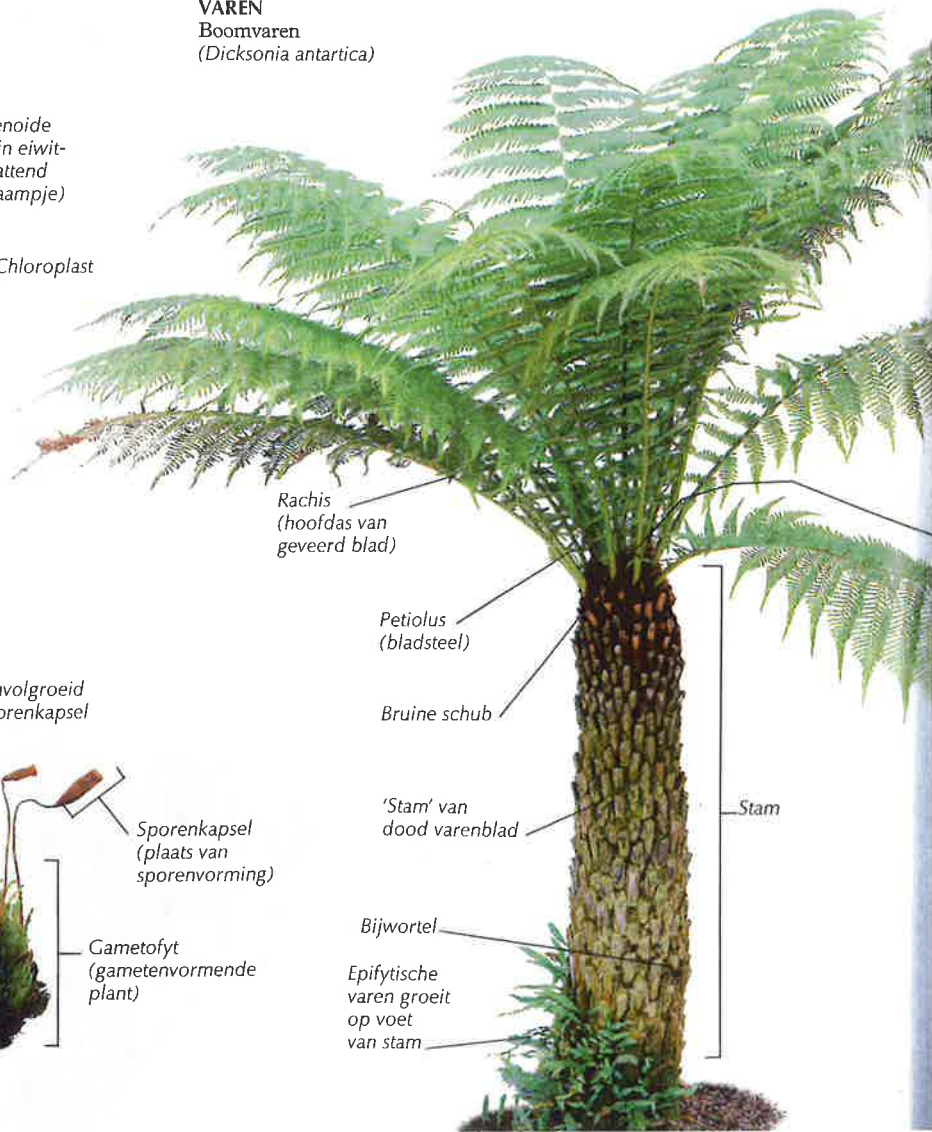
BLOEMPLANT
 Bromelia
 (*Acanthostachys strobilacea*)

Er zijn meer dan 300.000 soorten planten. Ze vertonen een grote diversiteit in vorm en levenswijze, variërend van bijvoorbeeld tere levermossen die zijn aangepast aan een vochtig milieu, tot cactussen die in staat zijn te overleven in de woestijn; of van kruidachtige planten zoals graan, die hun levenscyclus in een jaar voltooien, tot de gigantisch hoge mammoetboom, die duizenden jaren oud kan worden. Deze variatie vormt een weerspiegeling van de aanpassingen van planten aan zeer verschillende habitats. Dit is het best te zien bij de bloemplanten (phylum Angiospermatophyta), die met 250.000 soorten het talrijkst zijn en de grootste verspreiding hebben, van de tropen tot de polen. Ondanks hun diversiteit hebben planten een aantal kenmerken gemeen: ze zijn groen en vormen zelf hun voedsel door middel van fotosynthese; de meeste planten leven op of in een substraat, zoals aarde, en bewegen niet actief. Wieren of algen (regnum Protista) en schimmels (regnum Fungi) hebben plantachtige kenmerken en worden vaak samen met de planten bestudeerd, maar zijn geen echte planten.

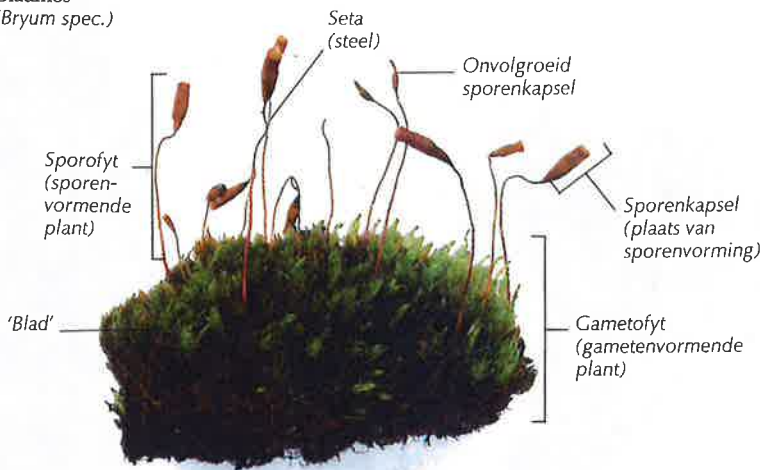
GROENWIER
 Desmidiaceae, vergroot
 (*Micrasterias spec.*)

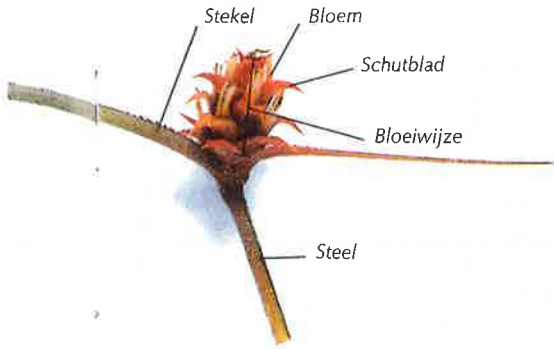
VAREN
 Boomvaren
 (*Dicksonia antarctica*)

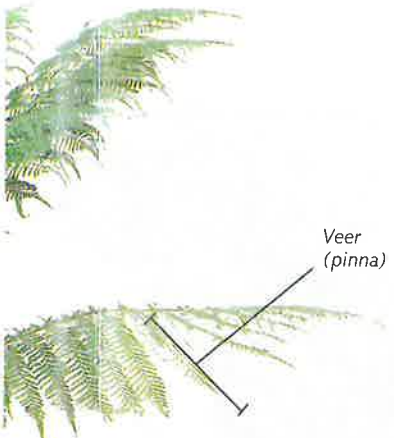
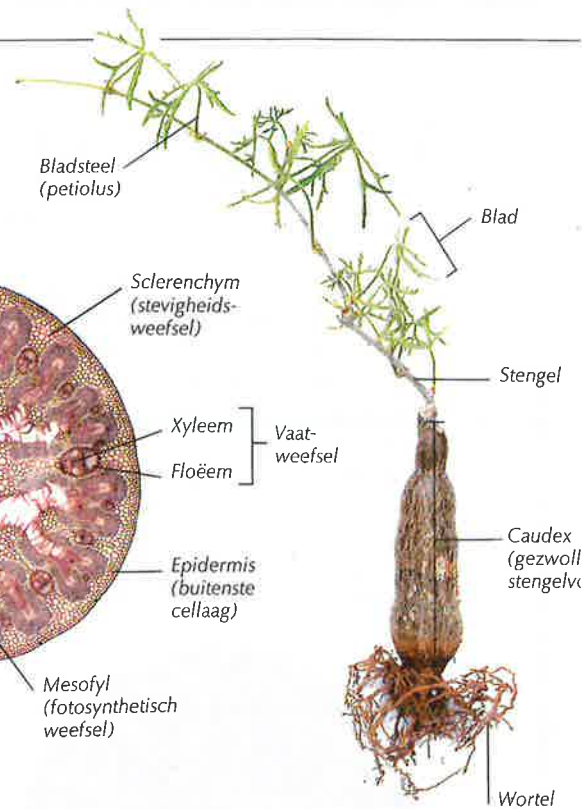
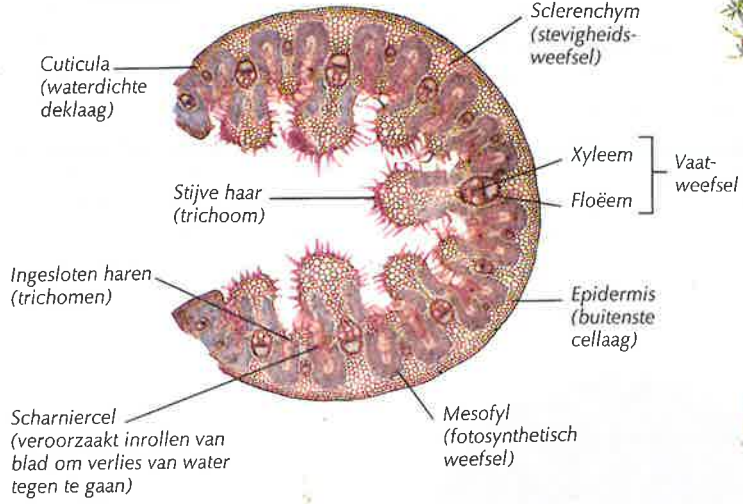
BRYOFYT
 Bladmos
 (*Bryum spec.*)

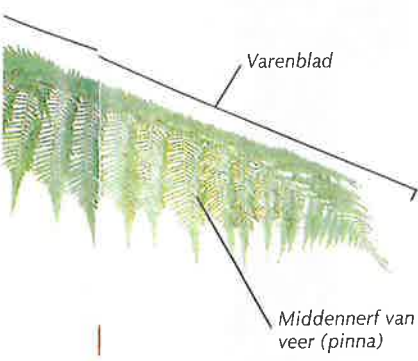
BLOEMPLANT
Succulent
(*Kedrostis africana*)

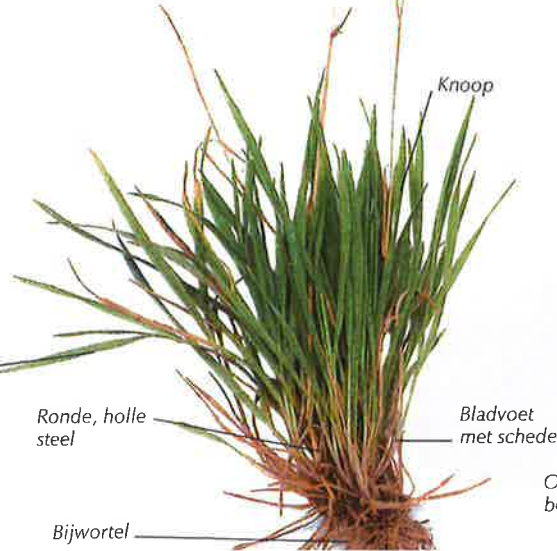
BLOEMPLANT
Doorsnede van blad van
helmgras (*Ammophila arenaria*), vergroot

BLOEMPLANT
Kweek
(*Elymus repens*)

Rachis
(hoofdsteel van
bloeiwijze van
gras)

BLOEMPLANT
Bekerplant
(*Sarracenia purpurea*)

Graanvrucht
(soort droge
vrucht)

Vrucht
omgeven door
bloemdelen

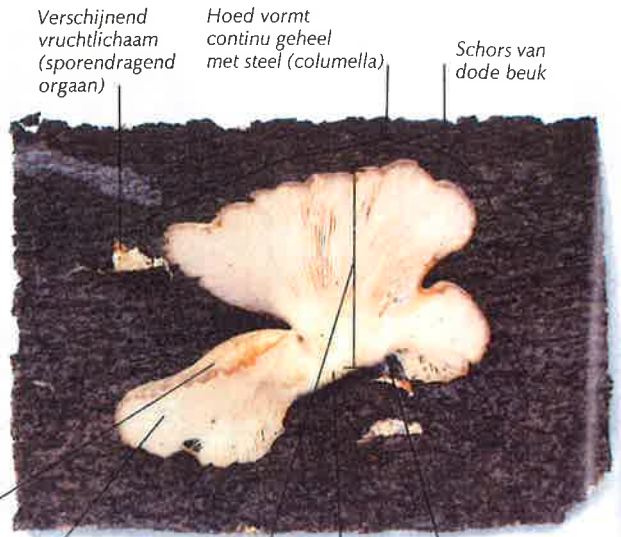

Schimmels en korstmossen

VOORBEELDEN VAN SCHIMMELS

Schimmels rekende men vroeger tot de planten, maar worden nu beschouwd als een apart regnum. Dit regnum omvat niet alleen de bekende paddestoelen, stuif- en stinkzwammen en schimmels, maar ook de gisten, brandzwammen, roesten en korstmossen. De meeste schimmels zijn veelcelig en bestaan uit een massa draadachtige hyfen, die te zamen een mycelium vormen. De simpelere schimmels (zoals gisten) zijn microscopisch kleine, eencellige organismen. Typisch voor schimmels is de voortplanting door middel van sporen. De meeste schimmels leven op dood of rottend materiaal of op levende organismen. Sommige onttrekken hun voedsel aan planten of wieren (algen), waarmee ze symbiotisch (tot wederzijds voordeel) samenleven. Korstmossen (lichenen) zijn een symbiotische samenwerking van een alg en een schimmel. Van de zes typen lichenen zijn de drie meest algemene korstvormig, bladvormig en struikvormig. Sommige korstmossen (zoals *Cladonia floerkeana*) zijn een combinatie van typen. Korstmossen planten zich

voort door middel van sporen en soredia (poederige, vegetatieve fragmenten).

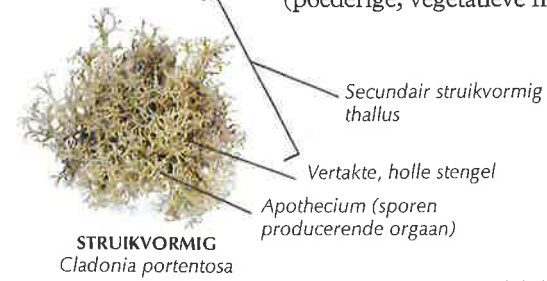

Verschijnend vruchtlichaam (sporendragend orgaan)
Hoed vormt continu geheel met steel (columella)
Schors van dode beuk

Ingerolde rand van hoed
Plaatje (lamel, plaats van sporenproductie)
Vruchtlichaam (sporendragend orgaan)
Steel (columella)
Hyfen (schimmel-draden)

OESTERZWAM
(*Pleurotus pulmonarius*)

VOORBEELDEN VAN KORSTMOSSEN

Secundair struikvormig thallus
Vertakte, holle stengel
Apothecium (sporen producerende orgaan)

STRUIKVORMIG
Cladonia portentosa

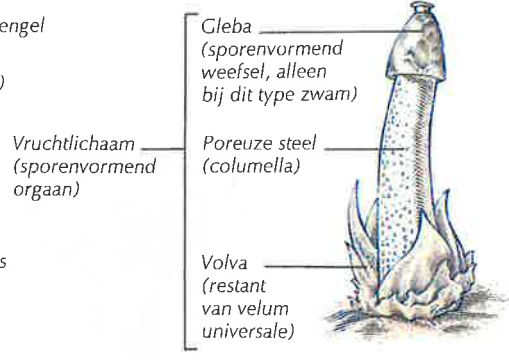
Soredia (poederige, vegetatieve fragmenten) gevormd aan eind van lob
Boomschors
Bladvormig thallus

BLADVORMIG
Hypogymnia physodes

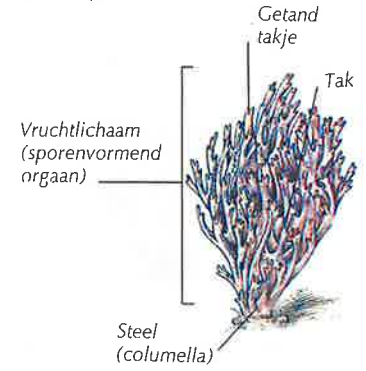
Soredia (poederige, vegetatieve fragmenten) vrijkomend op oppervlak van korstvormig thallus
Apothecium (sporenvormend orgaan)
Basale korst van primair korstvormig thallus
Podetium (korrelige steel) van secundair struikvormig thallus

SCHUB- EN STRUIKVORMIG THALLUS
Cladonia floerkeana

Gleba (sporenvormend weefsel, alleen bij dit type zwam)
Poreuze steel (columella)
Volva (restant van velum universele)

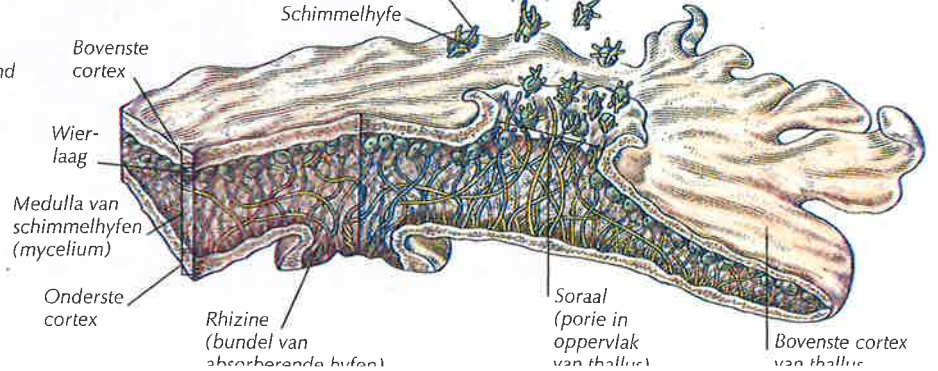
STINKZWAM
(*Phallus impudicus*)

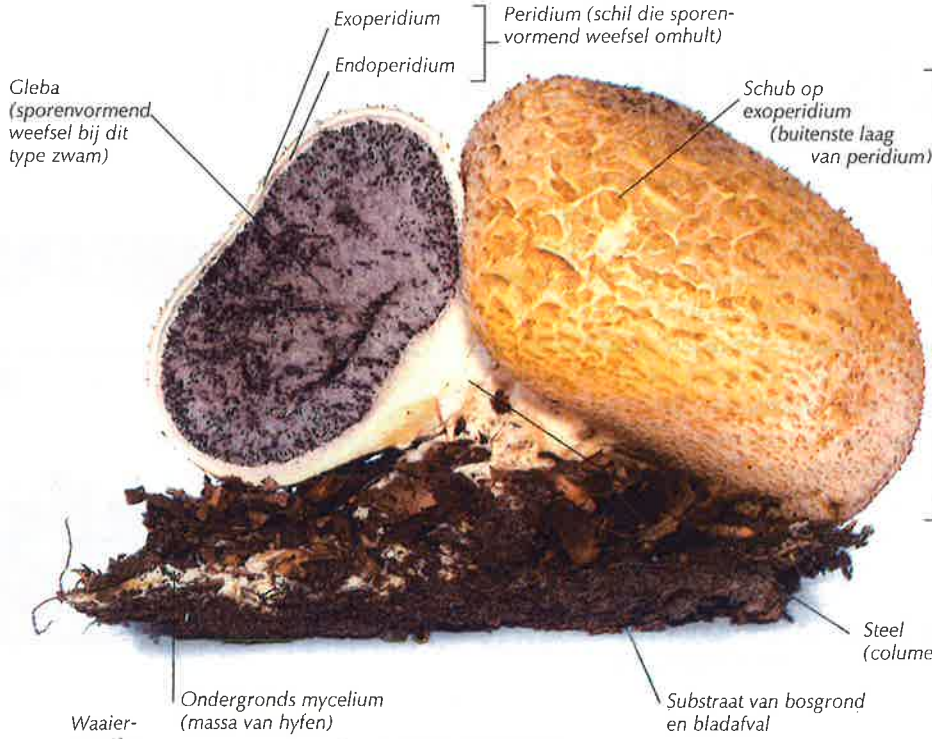
Getand takje
Tak
Vruchtlichaam (sporenvormend orgaan)
Steel (columella)

KORAALZWAM
(*Ramaria formosa*)

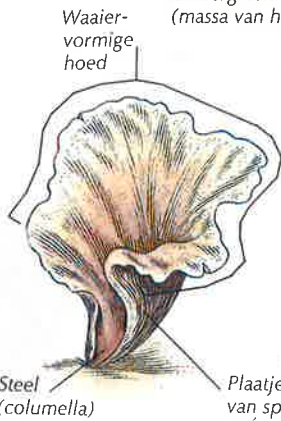
DOORSNEDE DOOR BLADVORMIG KORSTMOS MET VOORTPLANTING DOOR SOREDIA

Wiercel
Schimmelhyfe
Bovenste cortex
Wierlaag
Medulla van schimmelhyfen (mycelium)
Onderste cortex
Rhizine (bundel van aanhebbende hyfen)
Soraal (porie in oppervlak van thallus)
Bovenste cortex van thallus
Soredium (poederig vegetatief fragment, betrokken bij verspreiding) komt vrij uit korstmos

AARDAPPELBOVIST
(*Scleroderma citrinum*)

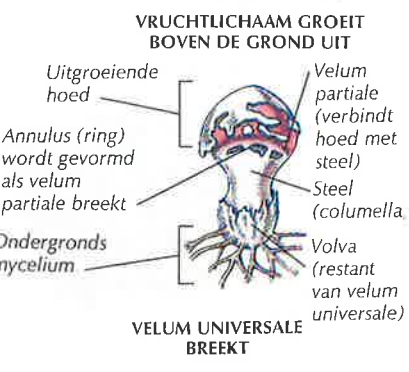
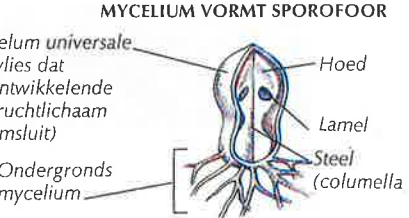
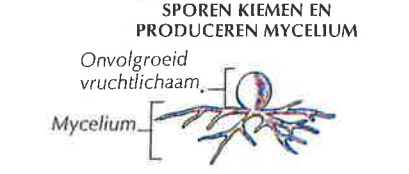
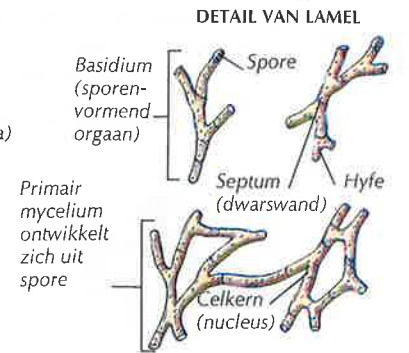
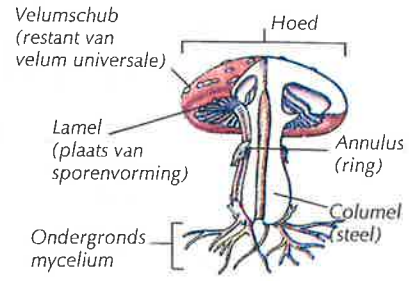

SCHELPVORMIGE HARPOENZWAM
(*Hohenbuehelia petaloides*)

BLEKE FRANJEHOED
(*Psathyrella candolleana*)

LEVENSZYCLUS VAN EEN PADDESTOE

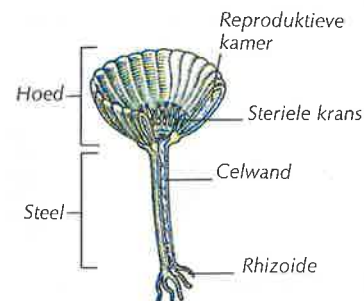

VELUM UNIVERSALE BREEKT

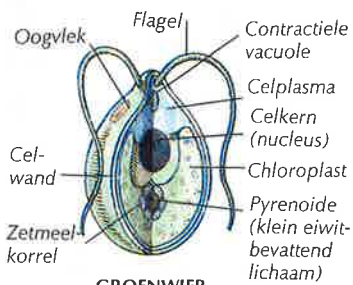
Wieren

Wieren (algen) zijn geen gewone planten. Ze vormen een diverse groep plantachtige organismen, die behoren tot het rijk Protista (zie bladzijde 58). Evenals de planten bezitten algen het groene pigment chlorofyl en maken ze hun eigen voedsel door fotosynthese (zie bladzijde 32-33). Veel wieren bezitten ook andere pigmenten, op grond waarvan ze kunnen worden ingedeeld; het bruine pigment fucoxanthine bijvoorbeeld wordt gevonden in de bruinwieren. Een aantal van de twaalf phyla van de algen zijn uitsluitend eencellig (unicellulair); andere omvatten ook clusters cellen in banden of kolonies. Drie phyla – Chlorophyta (groenwieren), Rhodophyta (roodwieren) en Phaeophyta (bruinwieren) – omvatten grotere, multicellulaire (meercellige), thalleuze (platte), mariene organismen, bekend als zeewieren. De meeste algen kunnen zich geslachtelijk

VOORBEELDEN VAN ALGEN

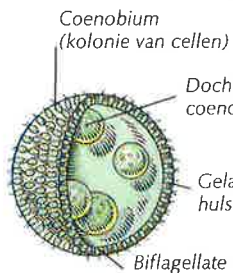
GROENWIER
Acetabularia spec.

GROENWIER
Chlamydomonas spec.

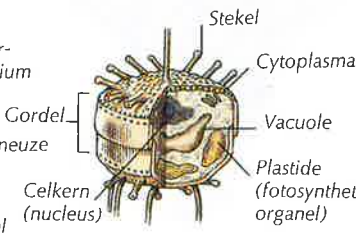
BRUIN ZEEWIER
Vingerwier
(*Laminaria digitata*)

voortplanten. Bij het bruine zeewier *Fucus vesiculosus* bijvoorbeeld worden gameten (geslachtelijke cellen) gevormd in conceptacula (kamers) die zijn gelegen in de receptacula (de fertiele toppen van het thallus); na vrijkomen in het zee water versmelten de antherozoiden (mannelijke gameten) en eicellen (vrouwelijke gameten); de resulterende zygoten vestigen zich op een rots en groeien uit tot nieuwe zeewieren.

GROENWIER
Volvox spec.

Thallus (plantelichaam)

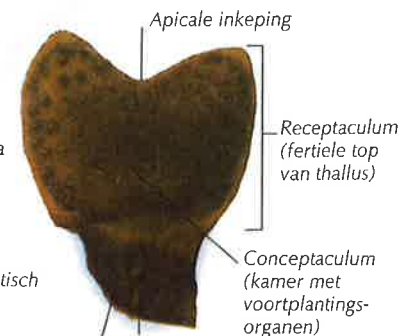
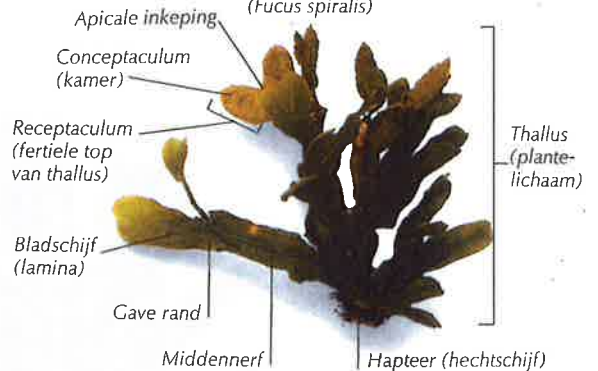

DIATOMEË
Thalassiosira spec.

BRUIN ZEEWIER
Groefwier
(*Pelvetia canaliculata*)

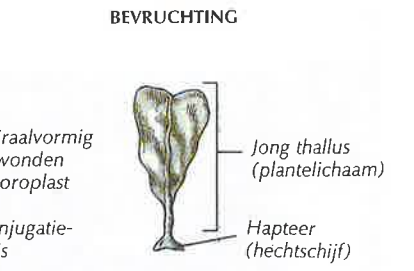
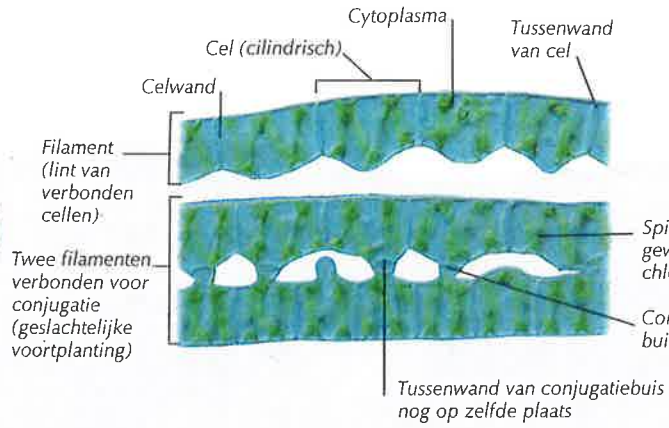
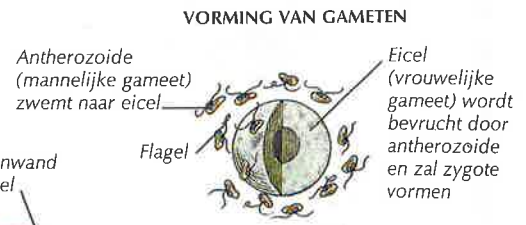
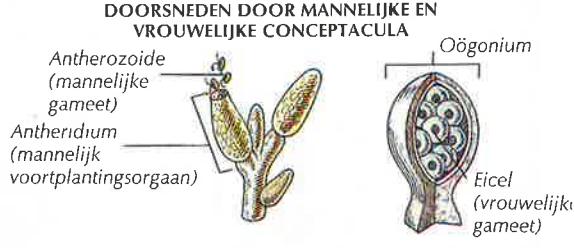
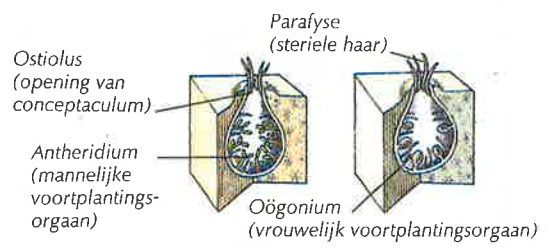
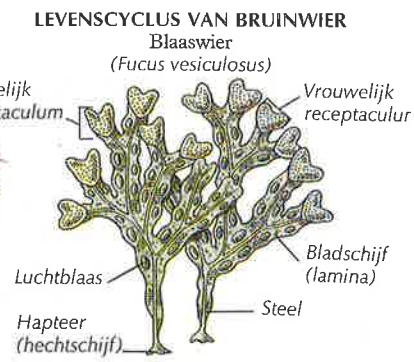
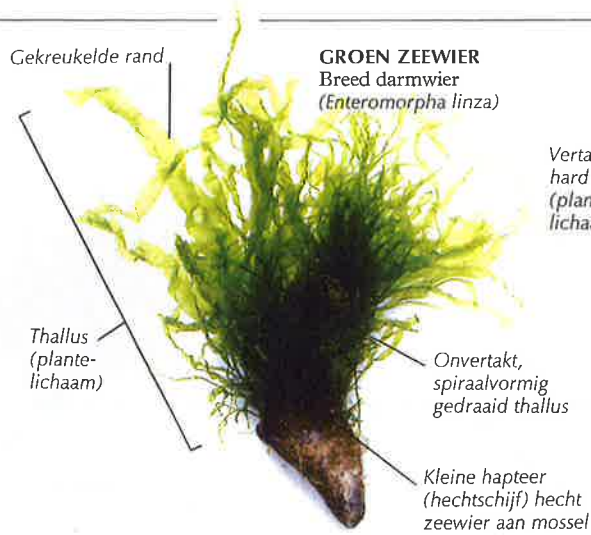

BRUIN ZEEWIER
Kleine zee-eik
(*Fucus spiralis*)

RECEPTACULUM
Kleine zee-eik
(*Fucus spiralis*)

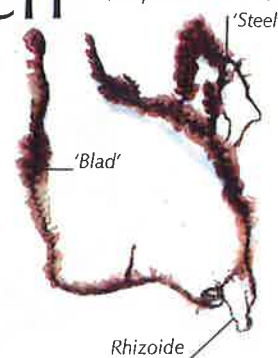
ZYGOTE ONTWIKKELT ZICH TOT JONG ZEEWIER

Levermossen en bladmossen

Levermossen en bladmossen zijn kleine, langzaam groeiende planten, die behoren tot het phylum Bryophyta. Bryofyten hebben geen echte stengels, bladeren en wortels (ze zijn in de grond verankerd met rhizoiden) en evenmin vaatweefsels (xyleem en floëem) die water en voedingsstoffen transporteren, zoals bij hogere planten. Bij ontstentenis van een waterdichte cuticula zijn bryofyten gevoelig voor uitdroging en ze groeien daarom meestal in vochtige milieus. De levenscyclus van een bryofyt kent twee fases. In fase één produceert de groene plant (gametofyt) mannelijke en vrouwelijke geslachtscellen (gameten), die samensmelten tot een zygote. In fase twee ontwikkelt de zygote een sporofyt, die blijft vastzitten op de gametofyt. De sporofyt produceert sporen. Deze komen vrij en kiemen tot nieuwe, groene planten. Levermossen (klasse Hepaticae) groeien horizontaal en zijn of thalleus (plat, lapvormig) of folieus (met 'bladeren'). Bladmossen (klasse Musci) hebben een rechtopstaande 'steel' met in een spiraal gerangschikte 'bladeren'.

EEN FOLIEUS LEVERMOS

Schoffelmos
(*Scapania undulata*)

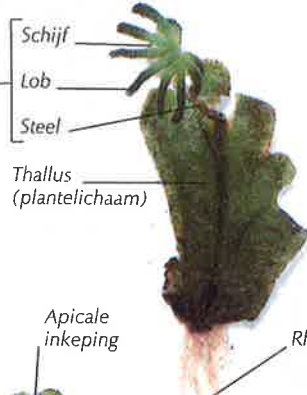
EEN THALLEUS LEVERMOS

Paraplutjesmos
(*Marchantia polymorpha*)

DETAIL VAN BROEDBEKER

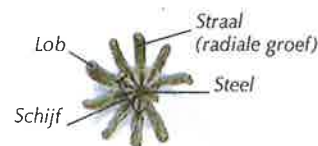
Archegoniofoor
(gesteeld orgaan dat archegoniën draagt)

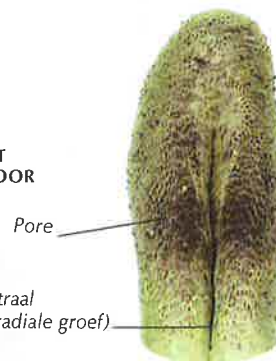
Broedbeker
Gemmae (afgesnoerde stukjes weefsel die uitgroeien tot nieuwe plant)
Thallus (plantelichaam)
Getande rand van beker
Schijf
Lob
Steel
Thallus (plantelichaam)
Apicale inkeping
Rhizoide

ZIJAANZICHT ARCHEGONIOFOOR

ONDERAANZICHT ARCHEGONIOFOOR

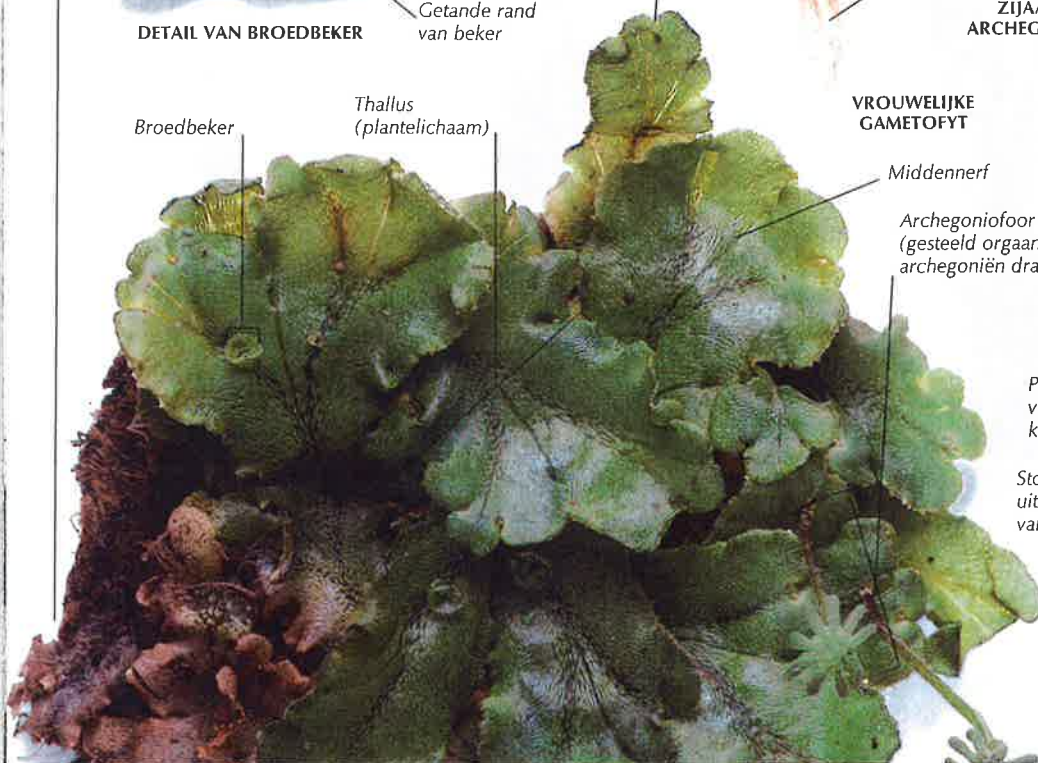
LOB, VERGROOT

Pore
Straal (radiale groef)

THALLUS, VERGROOT
Conocephalum conicum

VROUWELIJKE GAMETOFYT

Middenerf
Archegoniofoor (gesteeld orgaan, dat archegoniën draagt)

Plaats van luchtkamer
Stoma voor uitwisseling van gas

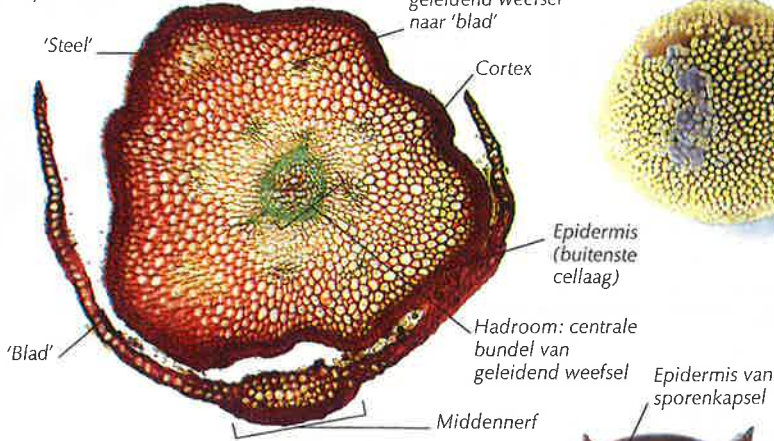

Bovenepidermis

Rhizoide

EEN GEWOON BLADMOS

Haarmos
(*Polytrichum commune*)

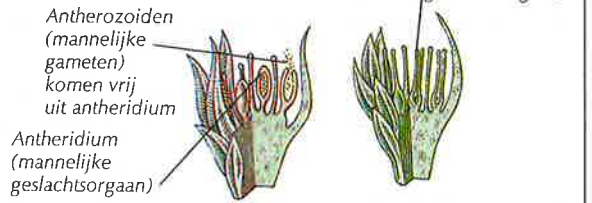
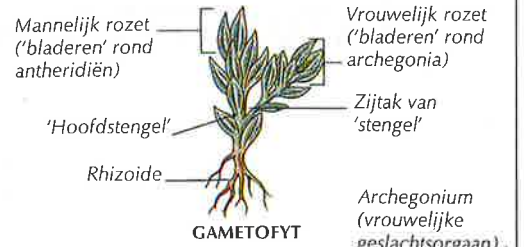

DWARSDOORSNEDE DOOR STEEL EN BLAD, VERGROOT

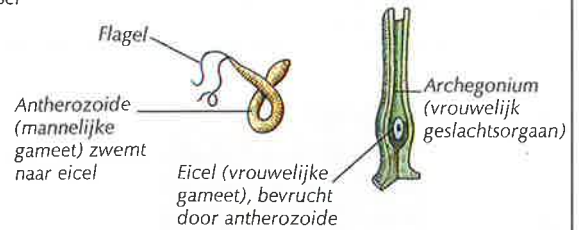
MOS-SPORE, STERK VERGROOT
Krulmos (*Funaria hygrometrica*)

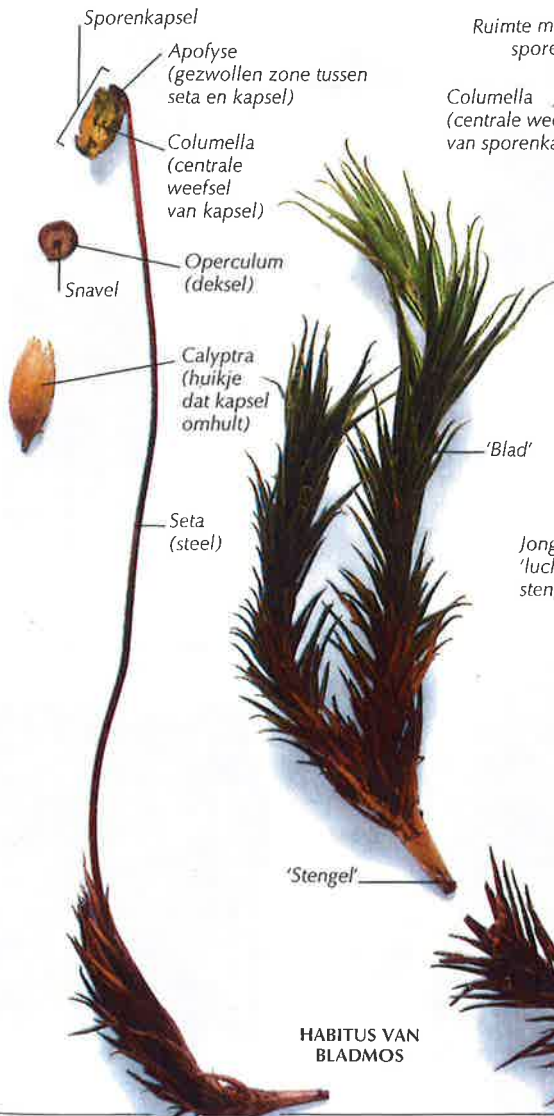
LEVENSZYCLUS VAN EEN BLADMOS
Funaria spec.

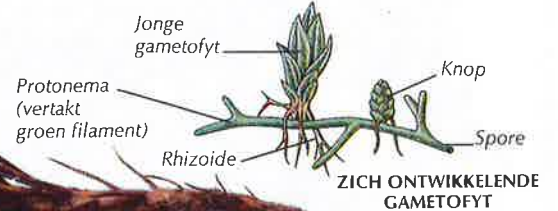
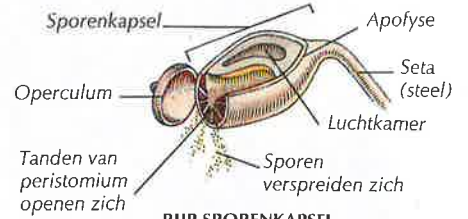
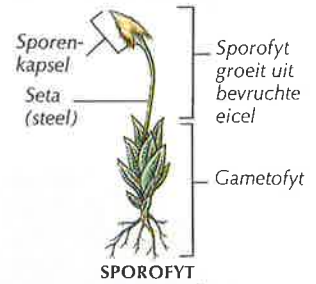
DOORSNEDE DOOR RIJPE MANNELIJKE TOP DOORSNEDE DOOR RIJPE VROUWELIJKE TOP

DOORSNEDE DOOR SPORENKAPSEL

BEVRUCHTING

Paardestaarten, wolfskluuwen en varens

WOLFSKLAUW
Lycopodium spec.

VARENBLAD
Mannetjes-
varen
(*Dryopteris*
filiix-mas)

Paardestaarten, wolfskluuwen en varens zijn primitieve landplanten, die evenals hogere planten stengels, bladeren en wortels hebben en een vaatweefselstelsel voor het transport van water, mineralen en voedsel. Anders dan de hogere planten vormen ze geen zaad. Hun levenscyclus omvat twee fases. In fase één produceert de sporofyt (groene plant) sporen in sporangia. In fase twee kiemen de sporen en groeien ze uit tot kleine, kort levende gametofyten, die mannelijke en vrouwelijke gameten (geslachtscellen) produceren. De gameten versmelten en vormen een zygote, waaruit zich een nieuwe sporofyt ontwikkelt. Paardestaarten (phylum Sphenophyta) hebben rechte, groene stelen met takken in kranzen; sommige stelen zijn fertiel en hebben een enkele sporen producerende strobili (groep sporangia) in een aar op de top.

Wolfskluuwen (phylum Lycopodophyta) worden gekenmerkt door kleine blaadjes die spiraalsgewijs rond de stengel staan, met sporenvormende strobili aan de top van sommige stelen. Varens (phylum Filicinophyta) hebben vaak grote, samengestelde bladeren; de sporangia staan in hoopjes (sori) bijeen en ontwikkelen zich aan de onderzijde van fertiele bladeren.

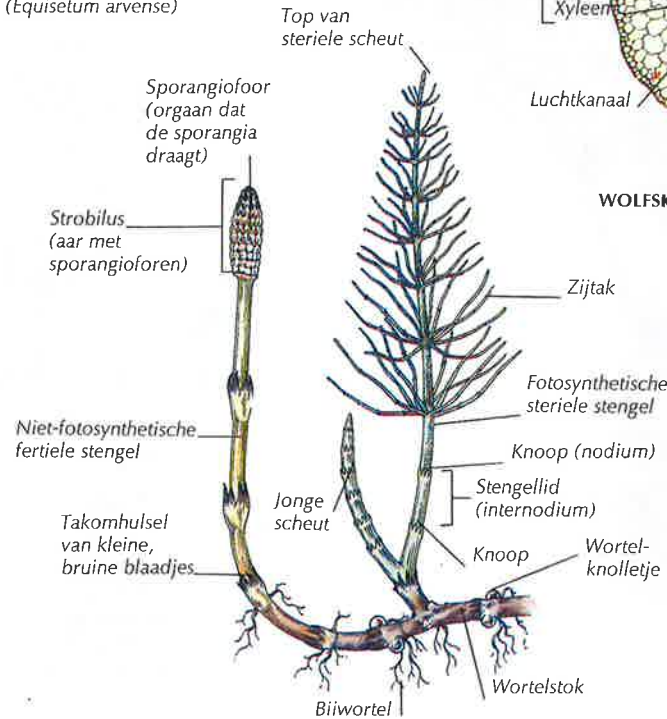

Stengel met
spiraalsgewijs
gerangschikte
bladeren

Tak

Strobilus
(groep sporangia)

PAARDESTAART
Heermoes
(*Equisetum arvense*)

Top van
steriele scheut

Sporangiofoor
(orgaan dat
de sporangia
draagt)

Strobilus
(aar met
sporangioforen)

Niet-fotosynthetische
fertiele stengel

Takomhulsel
van kleine,
bruine blaadjes

Jonge
scheut

Biiwortel

Zijtak

Fotosynthetische
steriele stengel

Knoop (nodium)

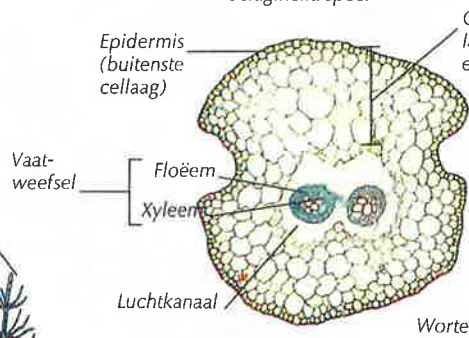
Stengellid
(internodium)

Knoop

Wortel-
knolletje

Wortelstok

WOLFSKLAUW
Selaginella spec.

Epidermis
(buitenste
cellaag)

Vaat-
weefsel

Floëem

Xyleem

Luchtkanaal

Cortex (schors,
laag tussen epidermis
en vaatweefsel)

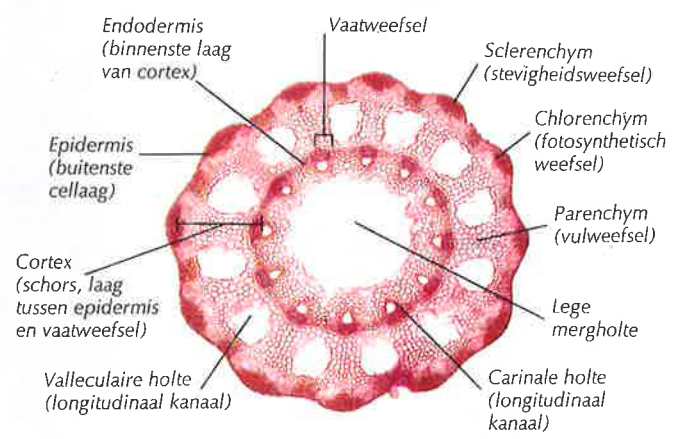
Wortel

Rhizofoor
(bladloze
tak)

Top
van
scheut

Tak

**DOORSNEDE DOOR
WOLFSKLAUWSTENGEL, VERGROOT**

Endodermis
(binnenste laag
van cortex)

Vaatweefsel

Sclerenchym
(stevigheidsweefsel)

Chlorenchym
(fotosynthetisch
weefsel)

Parenchym
(vulweefsel)

Lege
mergholte

Epidermis
(buitenste
cellaag)

Cortex
(schors, laag
tussen epidermis
en vaatweefsel)

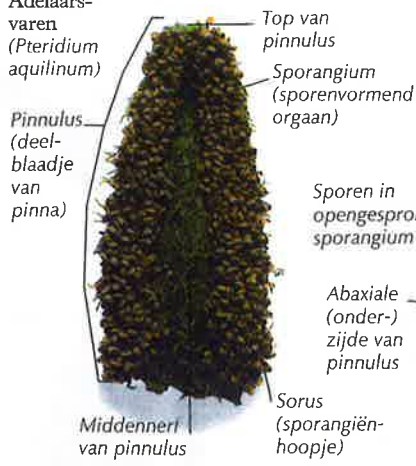
Valleculaire holte
(longitudinaal kanaal)

Carinale holte
(longitudinaal
kanaal)

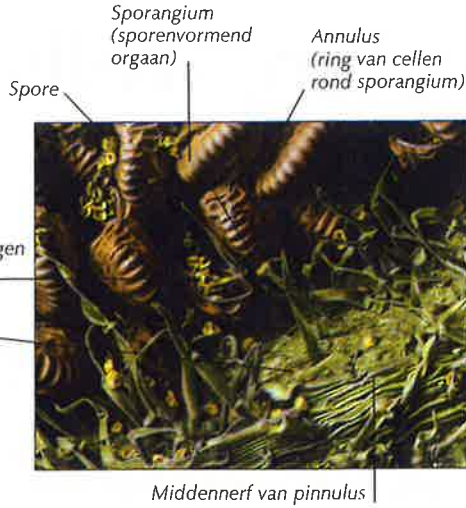
**DWARSDOORSNEDE DOOR STENGEL
PAARDESTAART, VERGROOT**

SPOENPRODUKTIE BIJ VARENS

Adelaarsvaren
(*Pteridium aquilinum*)

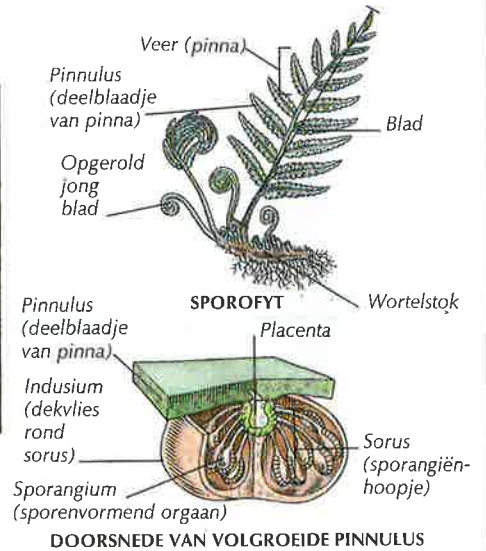

ONDERZIJDE VAN EEN FERTIELE PINNULUS, VERGROOT

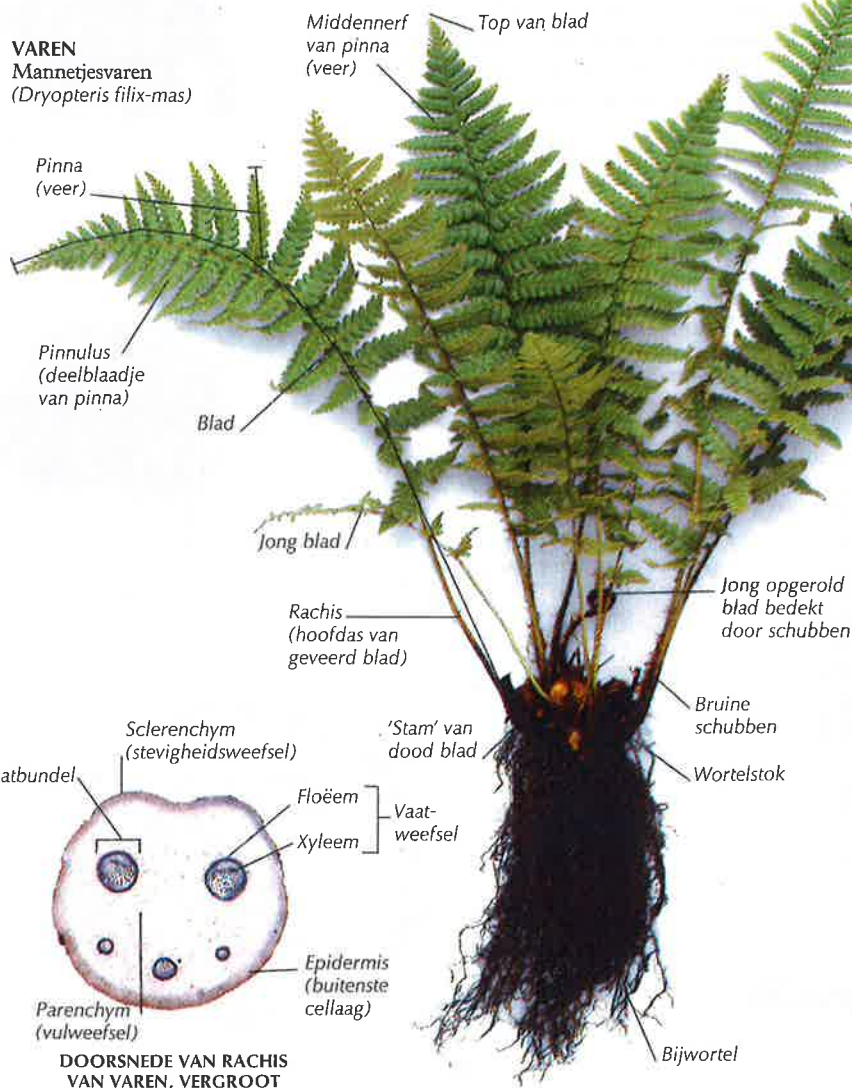

SPORANGIA OP ONDERZIJDE VAN FERTIELE PINNULUS, VERGROOT

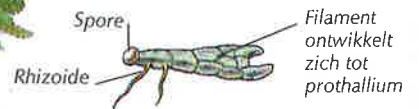
LEVENSZYCLUS VAN EEN VAREN

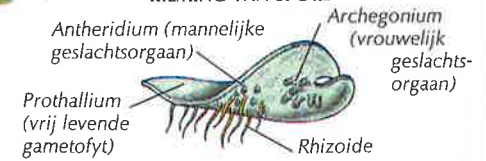
VAREN
Mannetjesvaren
(*Dryopteris filix-mas*)

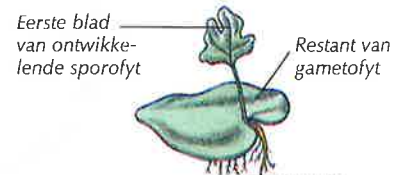
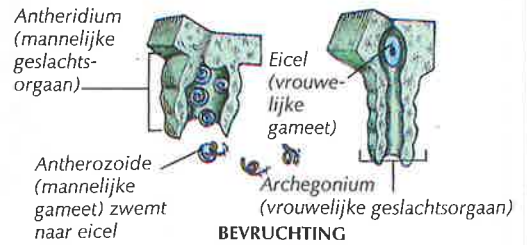
VRIJKOMEN VAN SPOREN UIT SPORANGIUM

KIEMING VAN SPORE

GAMETOFYT VORMT GAMETEN

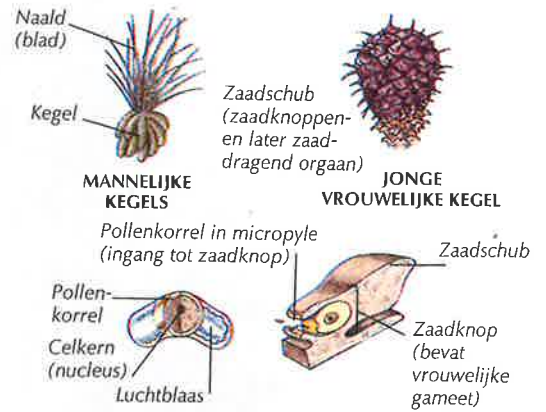

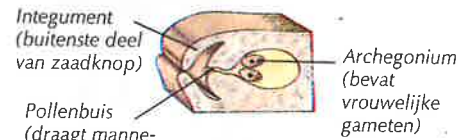
Naaktzadigen 1

De naaktzadigen bestaan uit vier verwante phyla van zaadproducerende planten; hun zaden missen echter de beschermende buitenlaag die rond de zaden van bloeiende planten zit. Naaktzadigen zijn meestal houtige, overjarige struiken of bomen met stengels, bladeren en wortels en met een goed ontwikkeld vaatweefselstelsel. De voortplantingsorganen zijn bij de meeste naaktzadigen kegels: mannelijke kegels produceren microsporen, waarin mannelijke gameten (geslachtscellen) worden gevormd; vrouwelijke kegels produceren megasporen, waarin vrouwelijke gameten worden gevormd. Microsporen worden door de wind naar de vrouwelijke kegels geblazen; mannelijke en vrouwelijke gameten versmelten bij de bevruchting en een zaad ontwikkelt zich. Er worden vier phyla onderscheiden: de coniferen (phylum Coniferophyta), meestal grote bomen; de palmvarens (phylum Cycadopsida), kleine palmachtige bomen; de ginkgo of Japanse notenboom met tweelobblige bladeren (phylum Ginkgophyta); en het phylum Gnetophyta, een diverse groep struiken, waar ook de horizontaal groeiende welwitschia toe behoort.

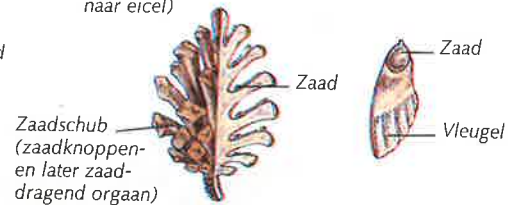
LEVENS CYCLUS VAN GROVE DEN (*Pinus sylvestris*)

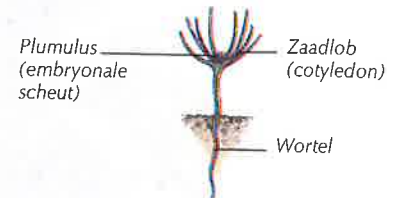
BESTUIVING

BEVRUCHTING

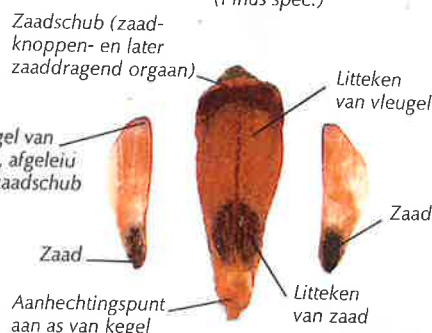
RIJPE VROUWELIJKE KEGEL EN GEVLEUGELD ZAAD

KIEMING VAN ZAAILING VAN DEN

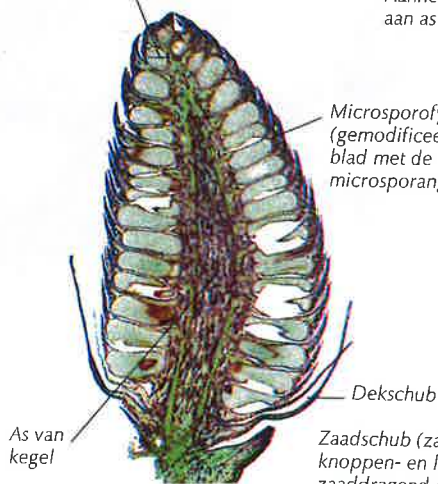
WELWITSCHIA (*Welwitschia mirabilis*)

SCHUB EN ZADEN Den (*Pinus spec.*)

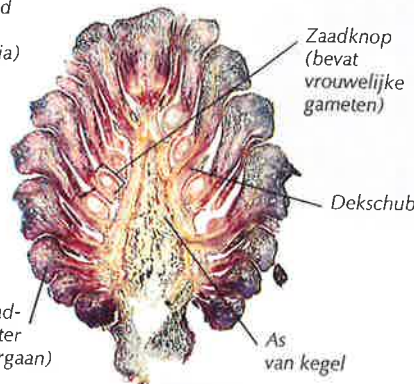

ZAADSCHUB VAN DERDEJAARS VROUWELIJKE KEGEL

Microsporangium (orgaan waarin pollenkorrels worden gevormd)

LENGTEDOORSNEDE VAN JONGE MANNELIJKE KEGEL

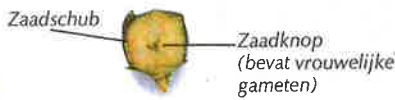

LENGTEDOORSNEDE VAN TWEDEJAARS VROUWELIJKE KEGEL

Gerafeld eind van blad

CIPRES
(*Cupressus glabra*)

DOORSNEDE DOOR ONVOLGROEIDE KEGEL

DOORSNEDE DOOR RIJPE KEGEL

AFGEWORPEN KEGEL

TAXUS
(*Taxus baccata*)

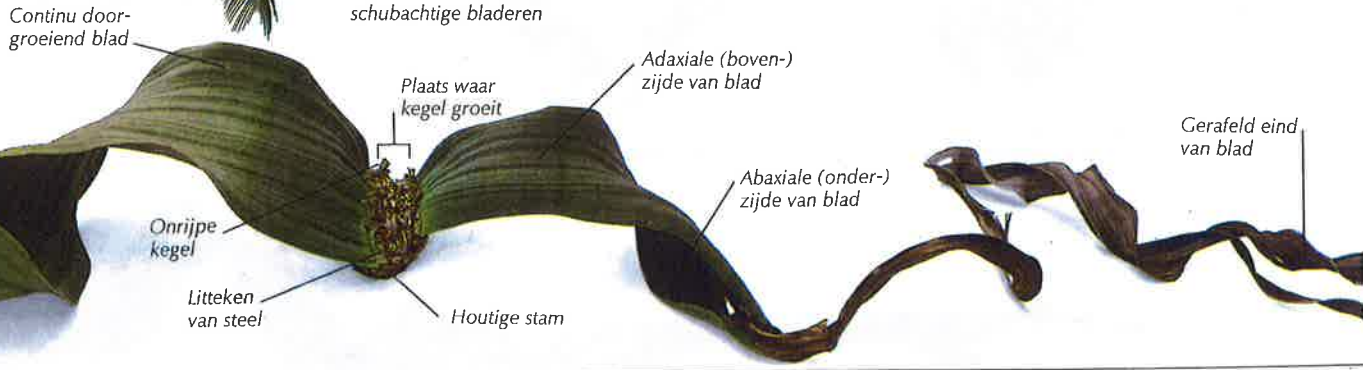
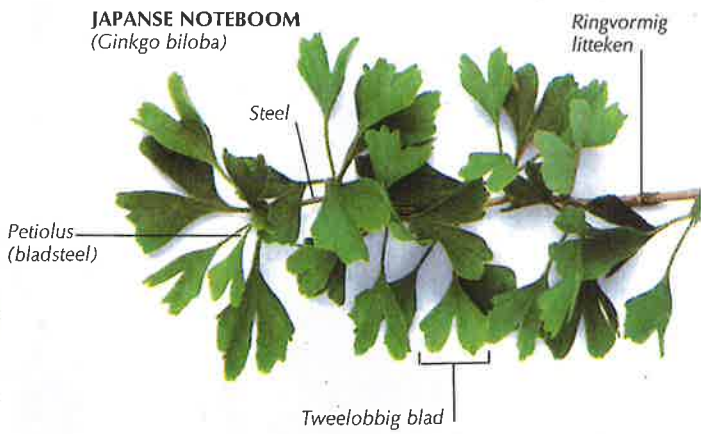

VROUWELIJKE 'KEGEL' IN VERSCHILLENDE STADIA VAN ONTWIKKELING

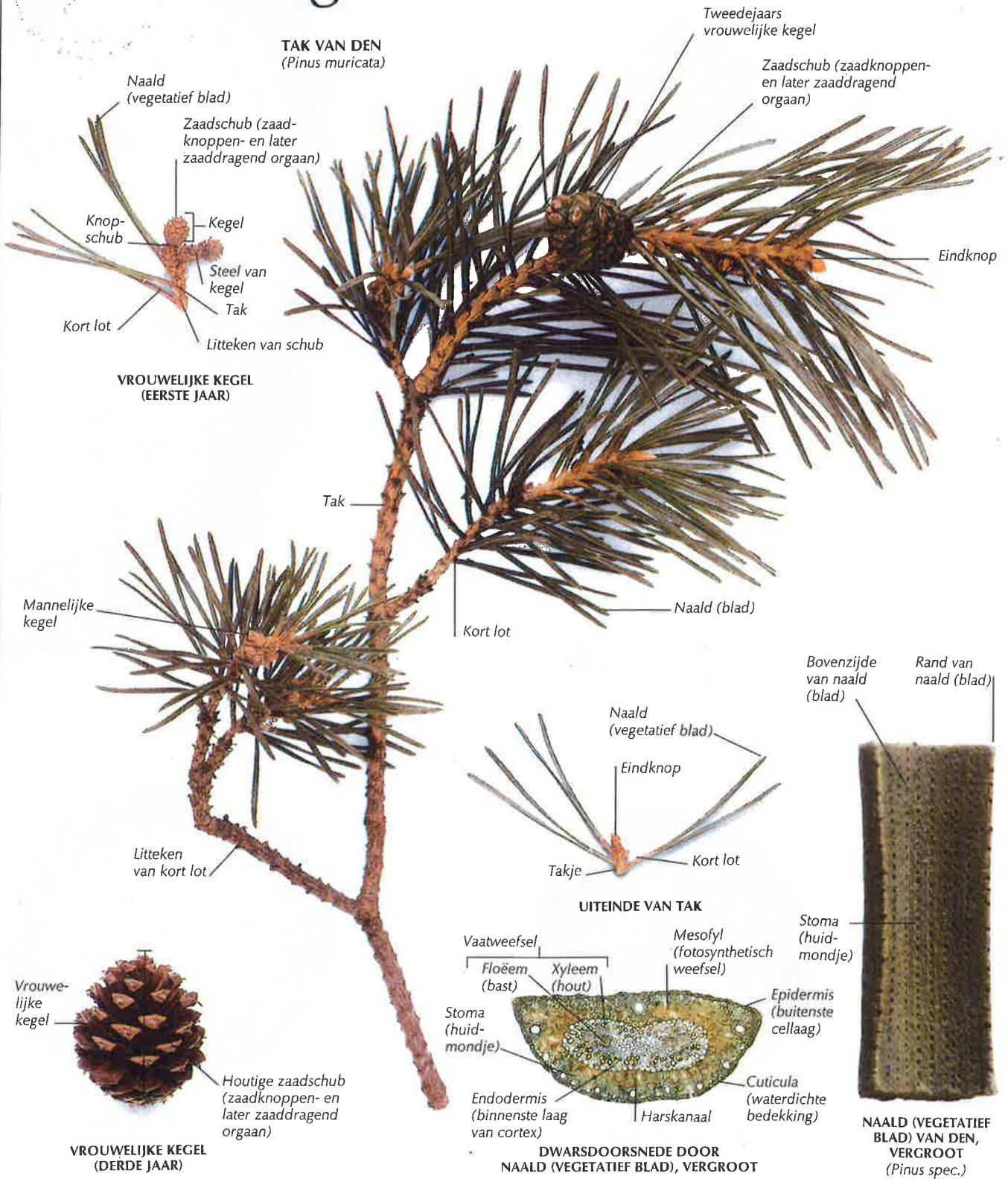
PALMVAREN
Cycaspalm
(*Cycas revoluta*)

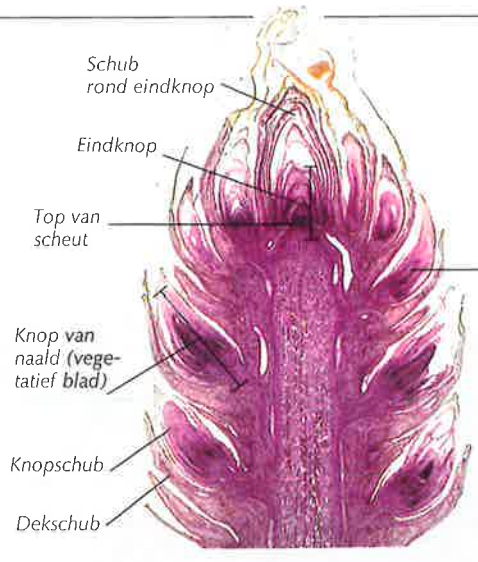

JAPANESE NOTEBOOM
(*Ginkgo biloba*)

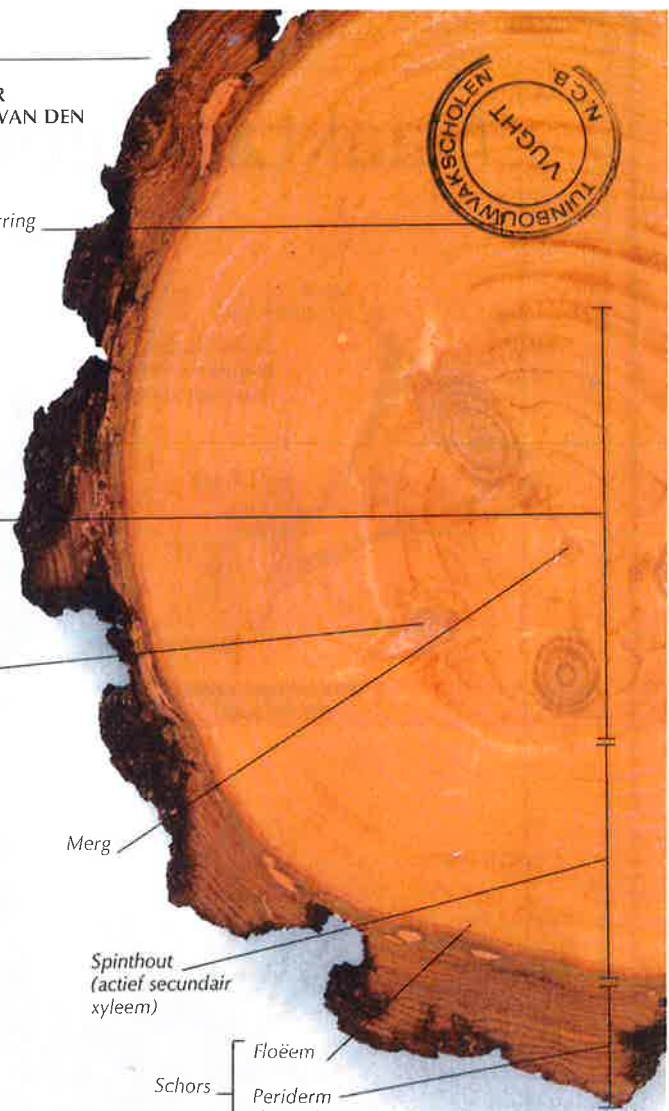

Naaktzadigen 2

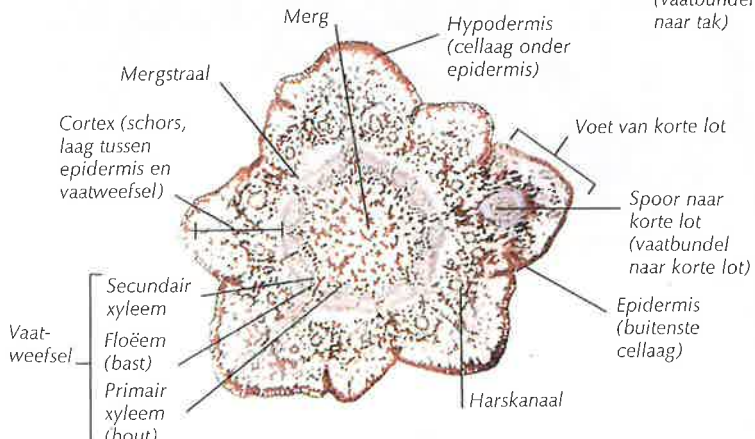

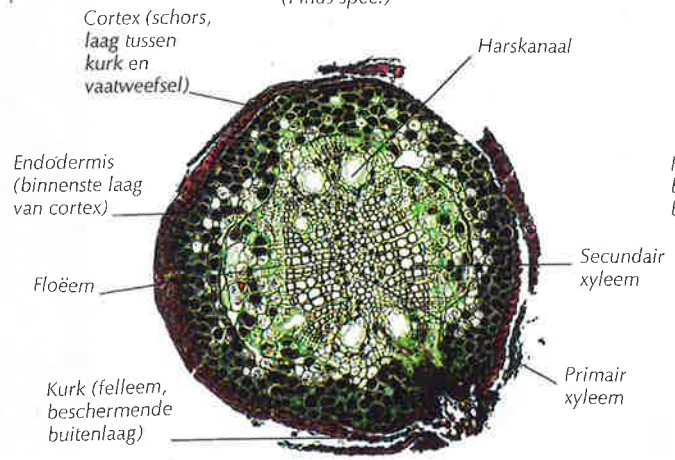
DOORSNEDE DOOR VOLWASSEN STAM VAN DEN
(*Pinus muricata*)

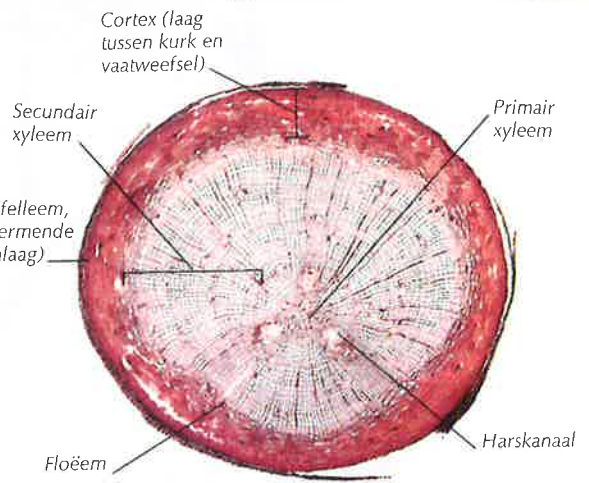
LENGTEDOORSNEDE VAN TOP VAN DENNETAK, VERGROOT
(*Pinus spec.*)

DOORSNEDE VAN JONGE DENNETAK, VERGROOT
(*Pinus spec.*)

DOORSNEDE DOOR JONGE WORTEL VAN DEN, VERGROOT
(*Pinus spec.*)

DOORSNEDE DOOR VOLWASSEN WORTEL VAN DEN, VERGROOT
(*Pinus spec.*)

Een- en twee-zaadlobbigen

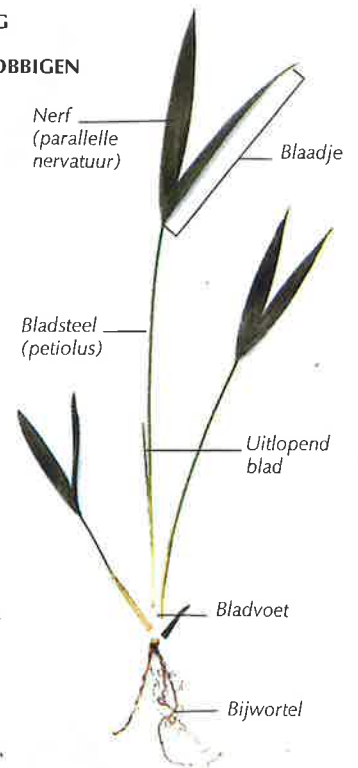
VERGELIJKING VAN EEN- EN TWEEZAADLOBBIGEN

De bloemplanten (Phylum Angiospermophyta) zijn verdeeld in twee klassen:

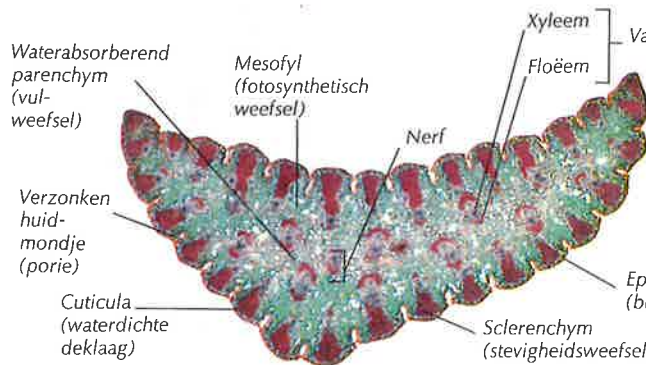

DOORSNEDE DOOR BLADBASIS VAN EENZAADLOBBIGE

eenzaadlobbigen (klasse Monocotyledoneae) en tweezaadlobbigen (klasse Dicotyledoneae). Eenzaadlobbigen hebben zaden met één zaadlob (cotyledon); hun vegetatieve bladeren zijn smal en hebben parallelle nerven; de bloemdelen komen voor in veelvouden van drie; kelk- en kroonbladen verschillen niet van elkaar en worden bloemdekbladen genoemd; het vaatweefsel ligt willekeurig in bundels door de stengel verspreid; en omdat ze geen cambium (actief delende cellen, die hout vormen) in de stengel hebben, zijn de meeste eenzaadlobbigen kruidachtig (bladzijde 22-23). Tweezaadlobbige planten hebben zaden met twee zaadlobben; de bladeren zijn breed en hebben een centrale middennerf met zijnerven; bloemdelen treden op in veelvouden van vier of vijf; de kelkbladen zijn gewoonlijk klein en groen, de kroonbladen groot en kleurig; de vaatbundels liggen geordend in een ring rond de rand van de stam; en omdat veel tweezaadlobbigen houtvormend cambium hebben in de stam, zijn er zowel houtachtige (bladzijde 24-25) als kruidachtige vormen.

EEN EENZAADLOBBIGE
Kentia-palm
(*Howea forsteriana*)

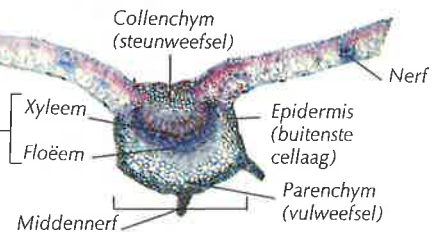
DOORSNEDE DOOR BLAD VAN EENZAADLOBBIGE, VERGROOT
Yucca (*Yucca spec.*)

Pallisadeparenchym (dicht opeengepakt fotosynthetisch weefsel)

Sponsparenchym (losjes georganiseerd fotosynthetisch weefsel)

Epidermis (buitenste cellaag)

Sclerenchym (stevigheidsweefsel)

DOORSNEDE DOOR BLAD VAN TWEEZAADLOBBIGE, VERGROOT
Appel (*Malus spec.*)

Buitenste bloemdekblad (kelkblad van eenzaadlobbige)

Zijdelingse, binnenste bloemdekblad (kroonblad van eenzaadlobbige)

Zuiltje (vergroeiende meeldraad en stijl)

Gidshaar

EEN BLOEM VAN EEN EENZAADLOBBIGE
Orchidee
(*Phalaenopsis spec.*)

Lip (labellum) vormt landingsplaats voor bestuivend insect

Meeldraad
[Helmdraad
Helmknop]

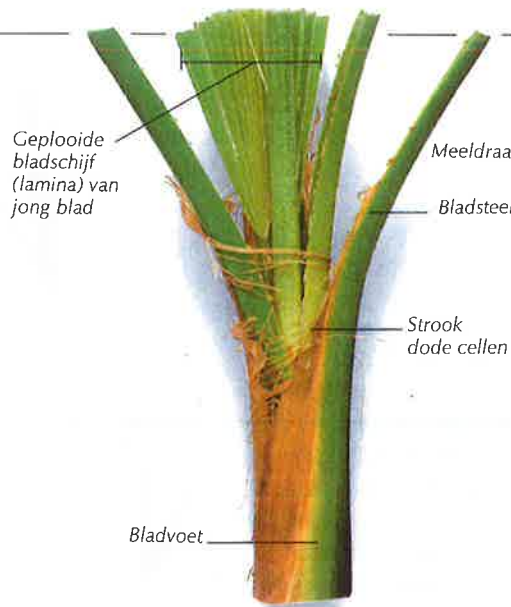
Stuifmeel op helmknop

Trechter om snavel van bestuivende vogel te leiden

EEN BLOEM VAN EEN TWEEZAADLOBBIGE
Chinees roos
(*Hibiscus rosa-sinensis*)

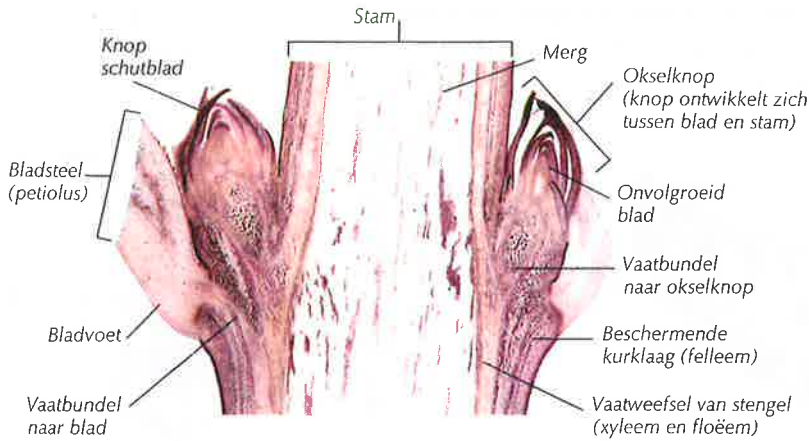
Stempel

Kroonblad

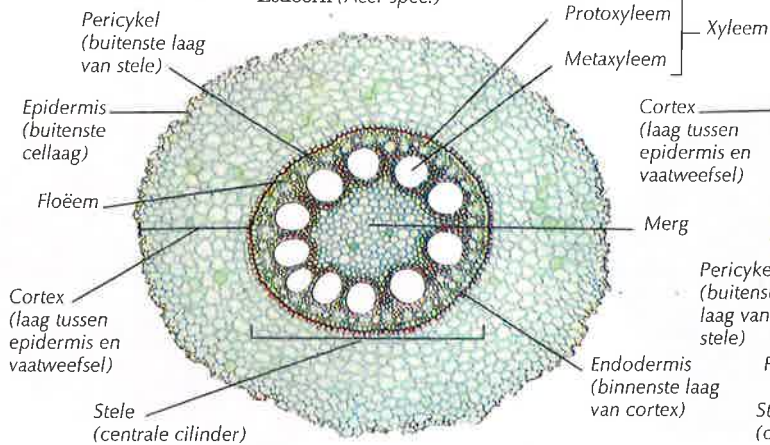

BLADVOETEN VAN EENZAADLOBBIGE VORMEN STAM

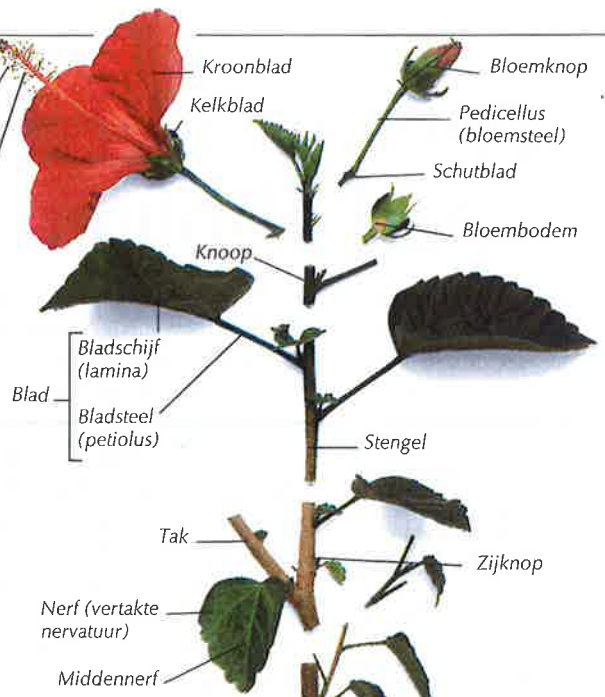
Palm
(*Trachycarpus fortunei*)

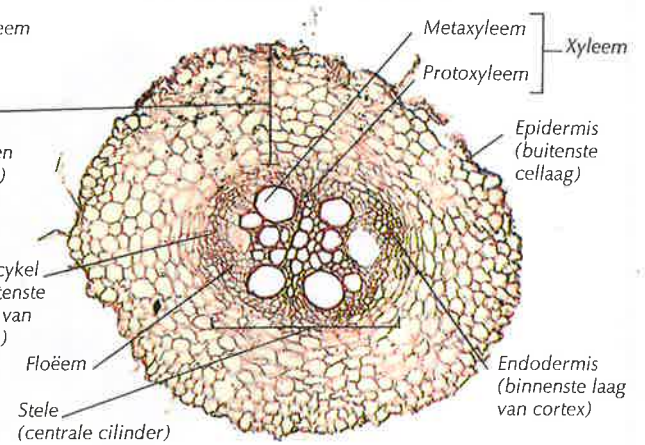
LENGTEDOORSNEDE DOOR EEN HOUTIGE STAM VAN EEN TWEEZAADLOBBIGE
Esdoorn (*Acer spec.*)

DOORSNEDE DOOR WORTEL VAN EENZAADLOBBIGE, VERGROOT
Maïs (*Zea mays*)

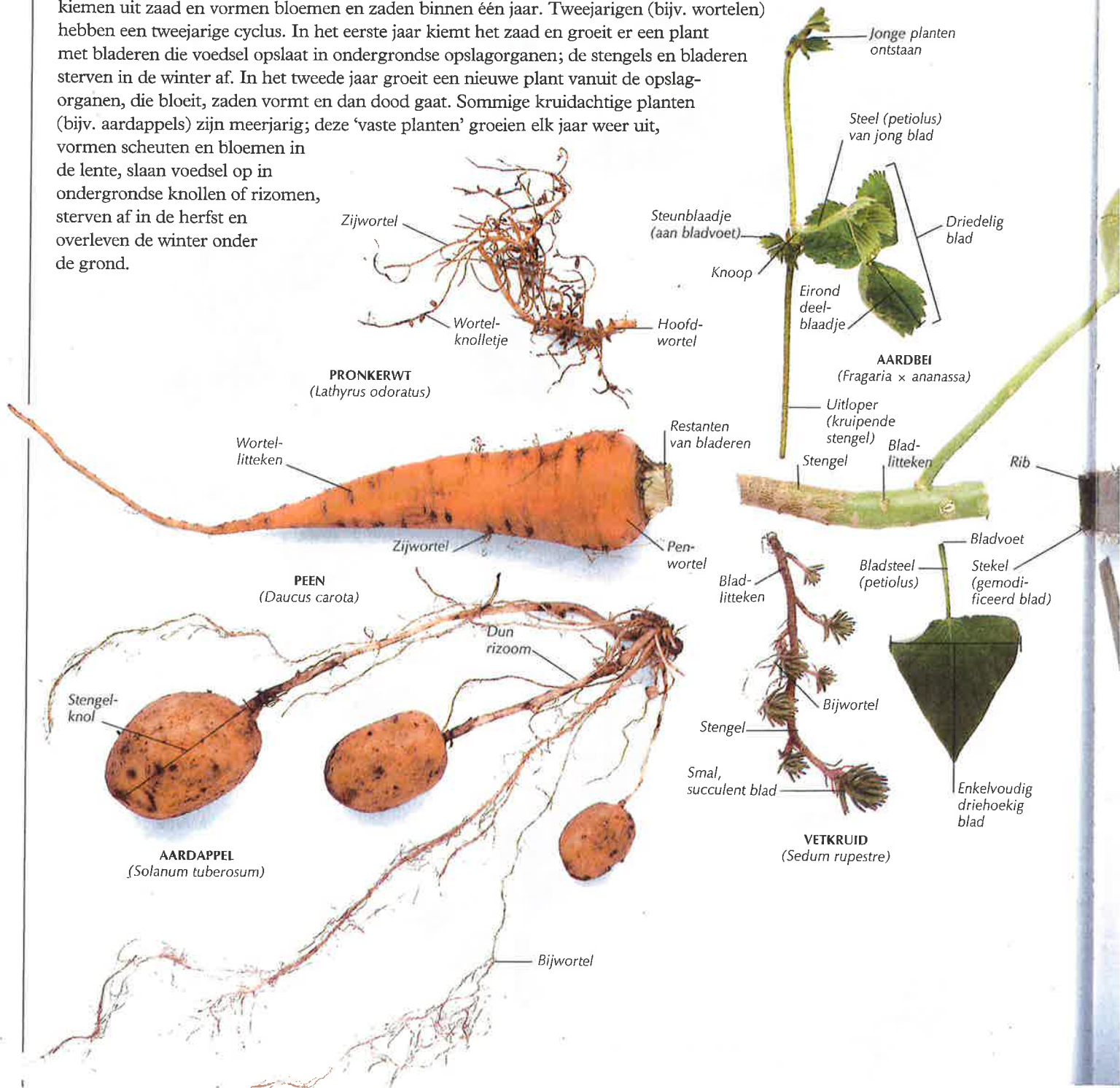
EEN TWEEZAADLOBBIGE
Chinese roos (*Hibiscus rosa-sinensis*)

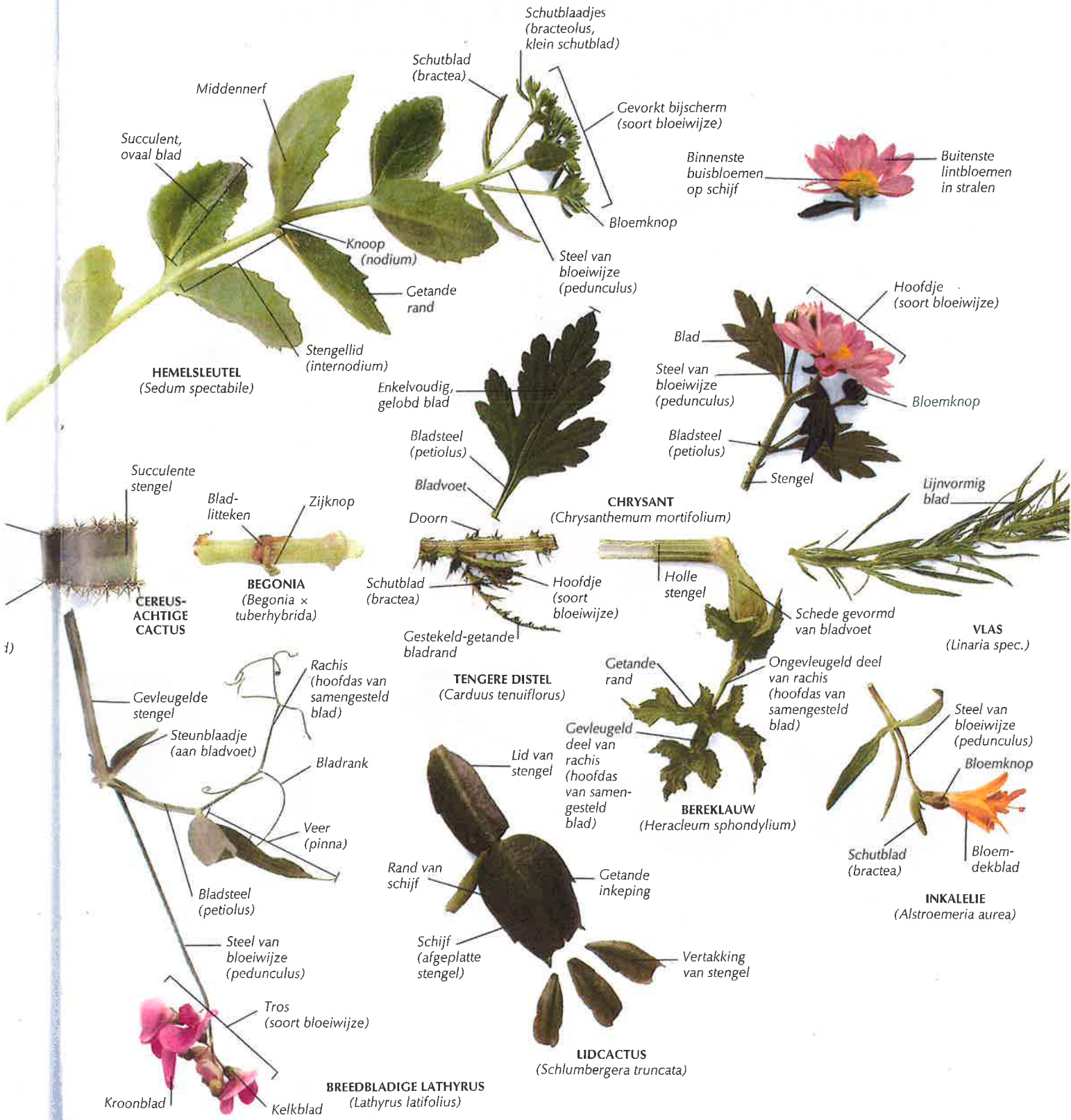
DOORSNEDE DOOR WORTEL VAN TWEEZAADLOBBIGE
Boterbloem (*Ranunculus spec.*)

Kruidachtige bloemplanten

Kruidachtige bloemplanten hebben groene, niet-houtige stengels en zijn vaak kortlevend. Veel kruidachtige planten leven slechts één of twee jaar. Eenjarigen (bijv. pronkerwt) kiemen uit zaad en vormen bloemen en zaden binnen één jaar. Tweejarigen (bijv. wortelen) hebben een tweejarige cyclus. In het eerste jaar kiemt het zaad en groeit er een plant met bladeren die voedsel opslaat in ondergrondse opslagorganen; de stengels en bladeren sterven in de winter af. In het tweede jaar groeit een nieuwe plant vanuit de opslagorganen, die bloeit, zaden vormt en dan dood gaat. Sommige kruidachtige planten (bijv. aardappels) zijn meerjarig; deze 'vaste planten' groeien elk jaar weer uit, vormen scheuten en bloemen in de lente, slaan voedsel op in ondergrondse knollen of rizomen, sterven af in de herfst en overleven de winter onder de grond.

DELEN VAN KRUIDACHTIGE BLOEPLANTEN

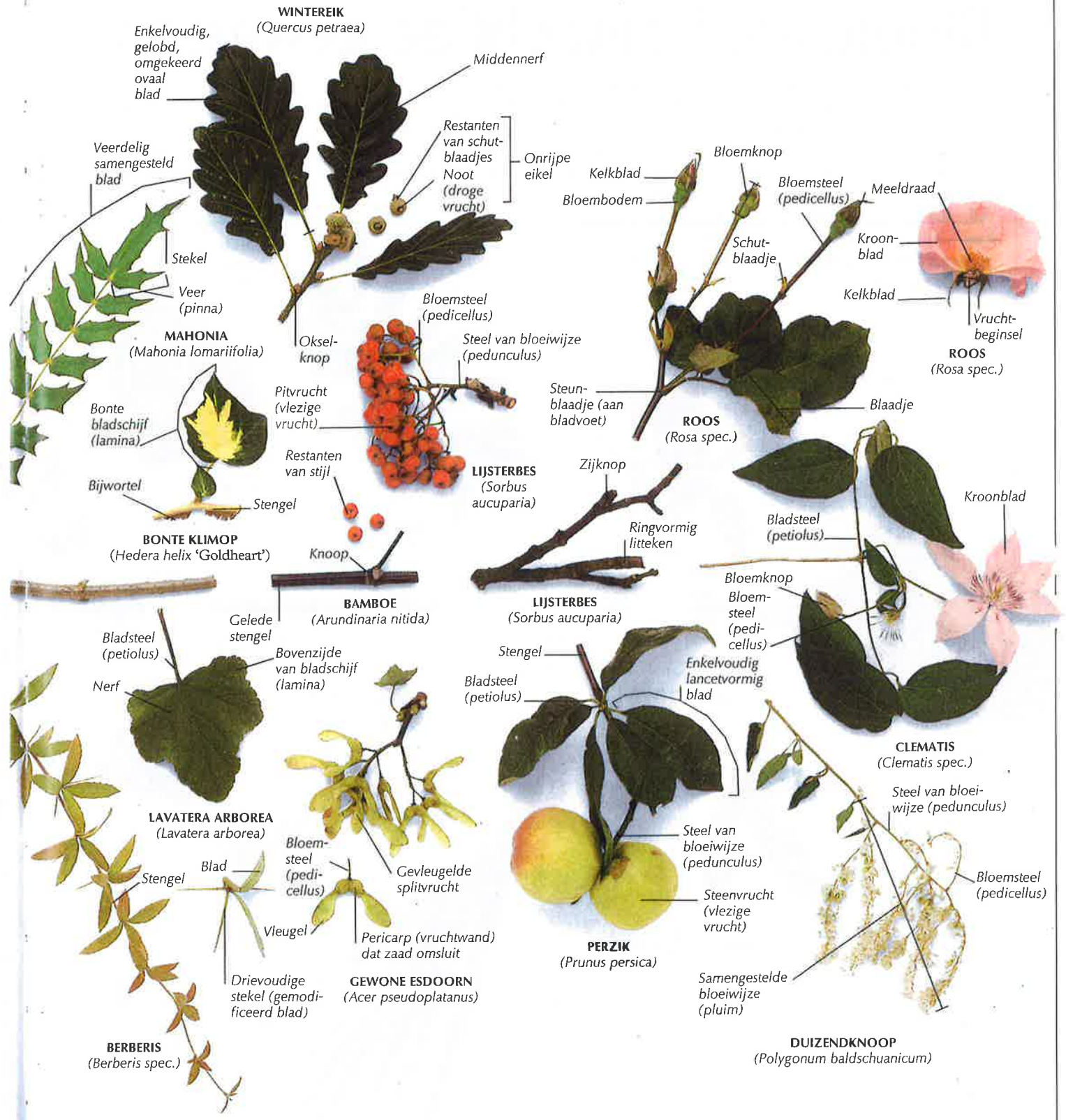

Bloeiende houtachtige gewassen

Bloeiende houtachtige gewassen zijn meerjarig; ze groeien en vermeerderen zich jaren achtereen. Ze hebben één of meer blijvende stammen boven de grond en talrijke kleinere takken. De stammen en takken hebben een sterke houten kern, die de planten ondersteunt en die vaatweefsel bevat voor het transport van water en voedingsstoffen. Om de houten kern ligt een laag taaie, beschermende schors met daarin lenticellen (kleine poriën), waardoor gassen kunnen passeren. Bloeiende houtgewassen kunnen struiken zijn met verscheidene stammen, struikgewas met dichte vertakking en gebladerte, of bomen die een enkele opgaande stam met takken hebben. Bladverliezende houtgewassen (bijv. rozen) verliezen elk jaar hun blad en zijn 's winters kaal. Groenblijvende houtgewassen (bijv. klimop) verliezen hun blad geleidelijk en blijven zodoende het hele jaar groen.

DELEN VAN BLOEIENDE HOUTGEWASSEN

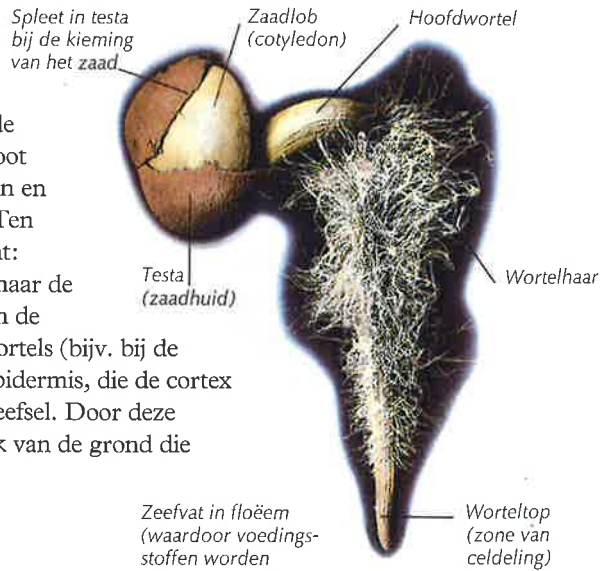

Wortels

Wortels zijn de ondergrondse delen van planten. Ze hebben drie hoofdfuncties. Ten eerste verankeren ze de plant in de bodem.

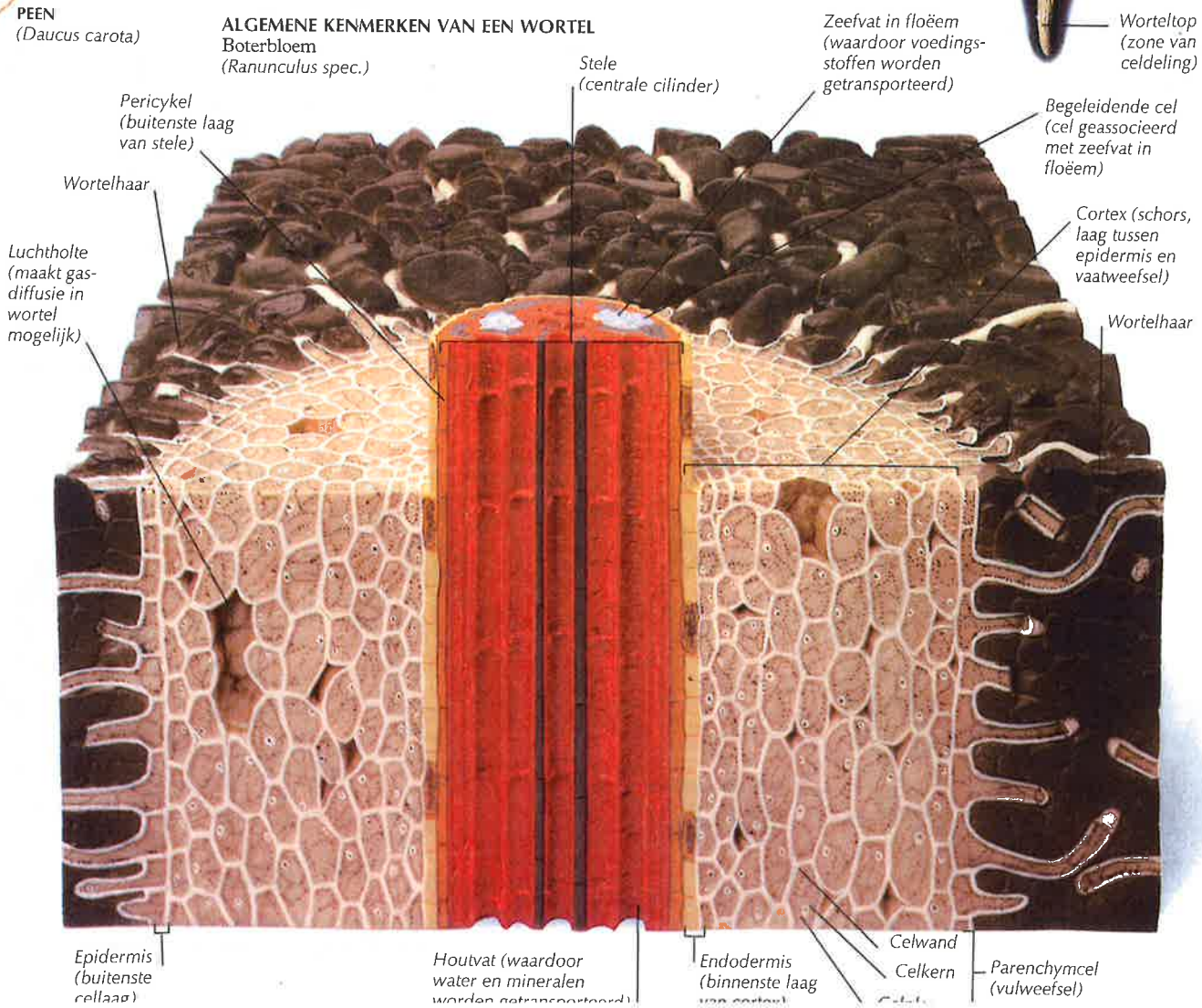
Ten tweede nemen ze water en voedsel op uit de ruimte tussen de bodemdeeltjes; de absorberende eigenschappen worden vergroot door de wortelharen, die achter de top van de wortels groeien en zorg dragen voor een maximale opname van vitale stoffen. Ten derde is de wortel deel van het transportsysteem van de plant: xyleem ('hout') vervoert water en mineralen van de wortels naar de stengel en bladeren en floëem ('bast') vervoert nutriënten van de bladeren naar het wortelsysteem. Bovendien zijn sommige wortels (bijv. bij de peen) voedselopslagplaatsen. Wortels hebben een buitenste epidermis, die de cortex en het parenchym omgeeft en een centrale cilinder van vaatweefsel. Door deze opbouw hebben de wortels voldoende weerstand tegen de druk van de grond die groter wordt naarmate ze dieper komen.

ONTWIKKELING HOOFDWORTEL, VERGROOT Kool (*Brassica spec.*)

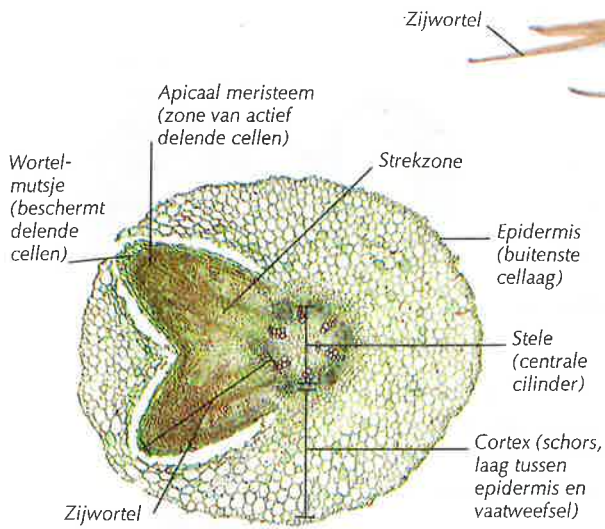

PEEN
(*Daucus carota*)

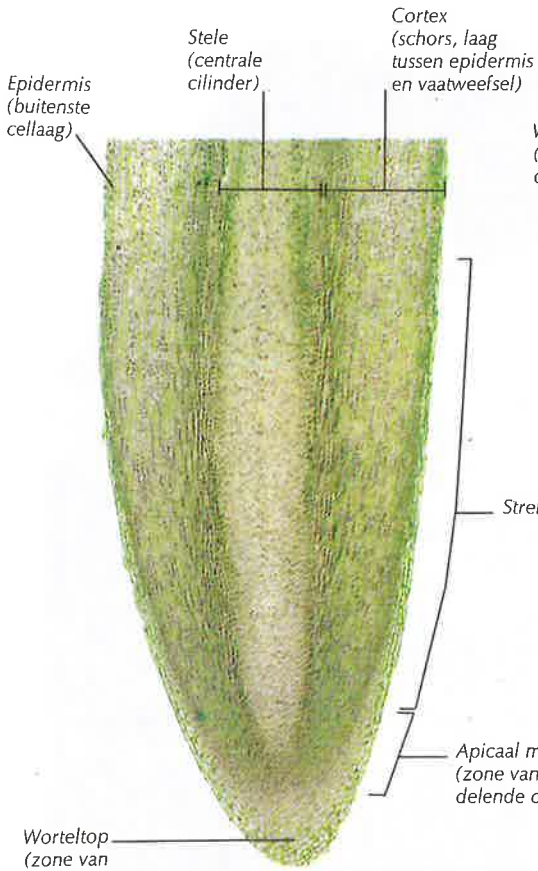
ALGEMENE KENMERKEN VAN EEN WORTEL Boterbloem (*Ranunculus spec.*)

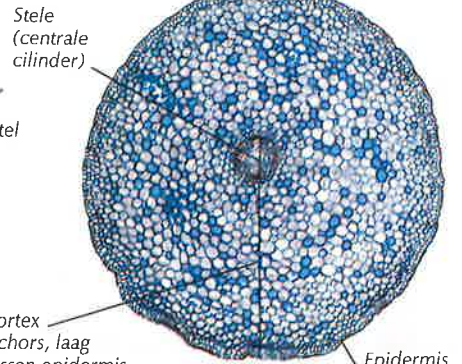
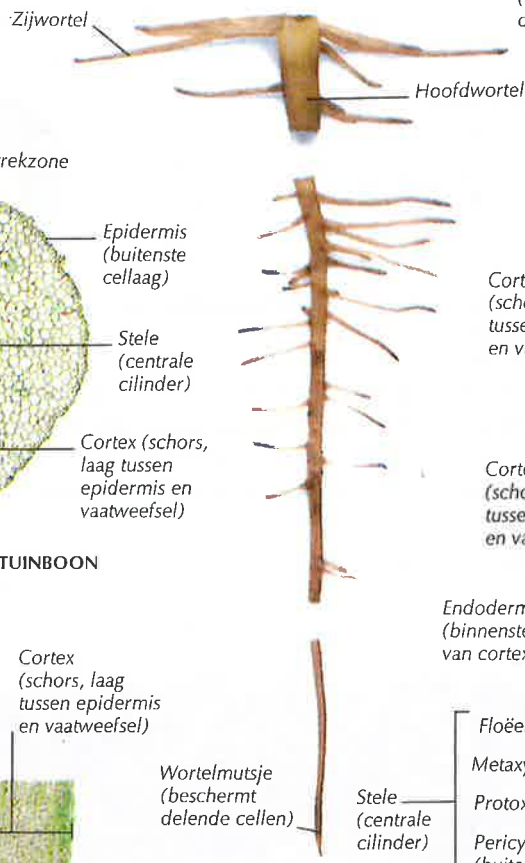
HOOFDWORTEL EN DOORSNEDEN DOOR WORTEL, VERGROOT

DOORSNEDE DOOR WORTEL VAN TUINBOON
(*Vicia faba*)

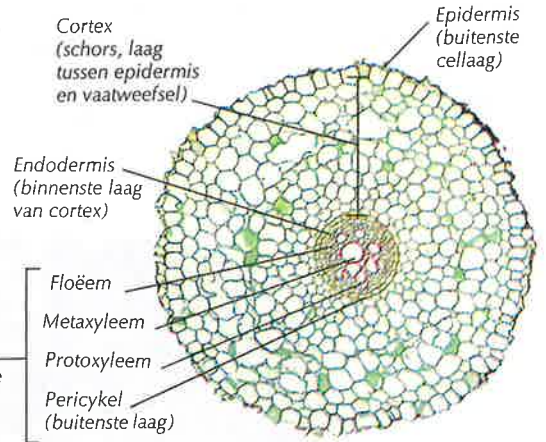

HOOFDWORTEL VAN TUINBOON
(*Vicia faba*)

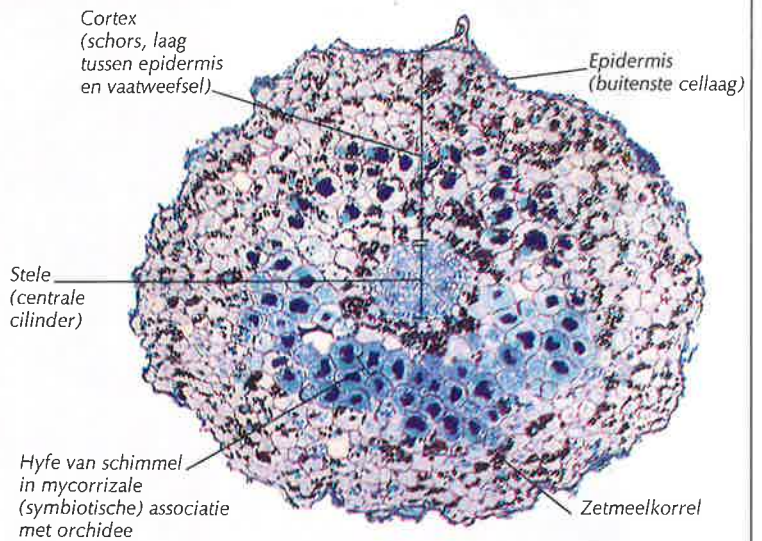

DOORSNEDE VAN WORTEL VAN BOTERBLOEM
(*Ranunculus spec.*)

LENGTDOORSNEDE VAN WORTELTOP VAN TUINBOON
(*Vicia faba*)

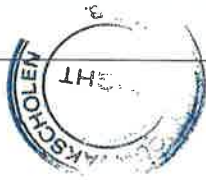

DOORSNEDE VAN WORTEL VAN LELIE
(*Lilium spec.*)

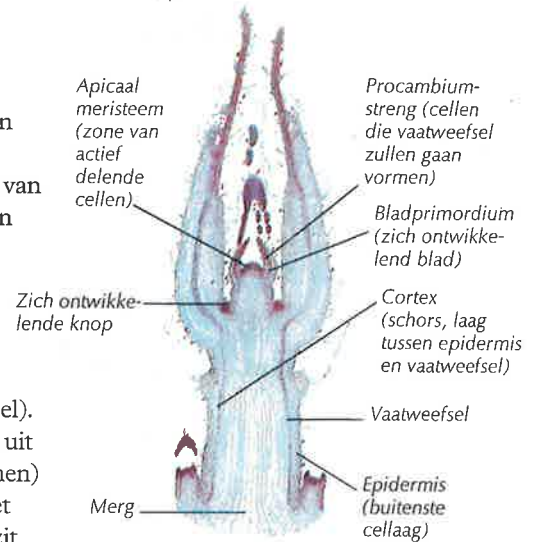
DOORSNEDE DOOR WORTEL VAN ORCHIDEE MET MYCORRIZA (ASSOCIATIE MET SCHIMMEL)

Stengels

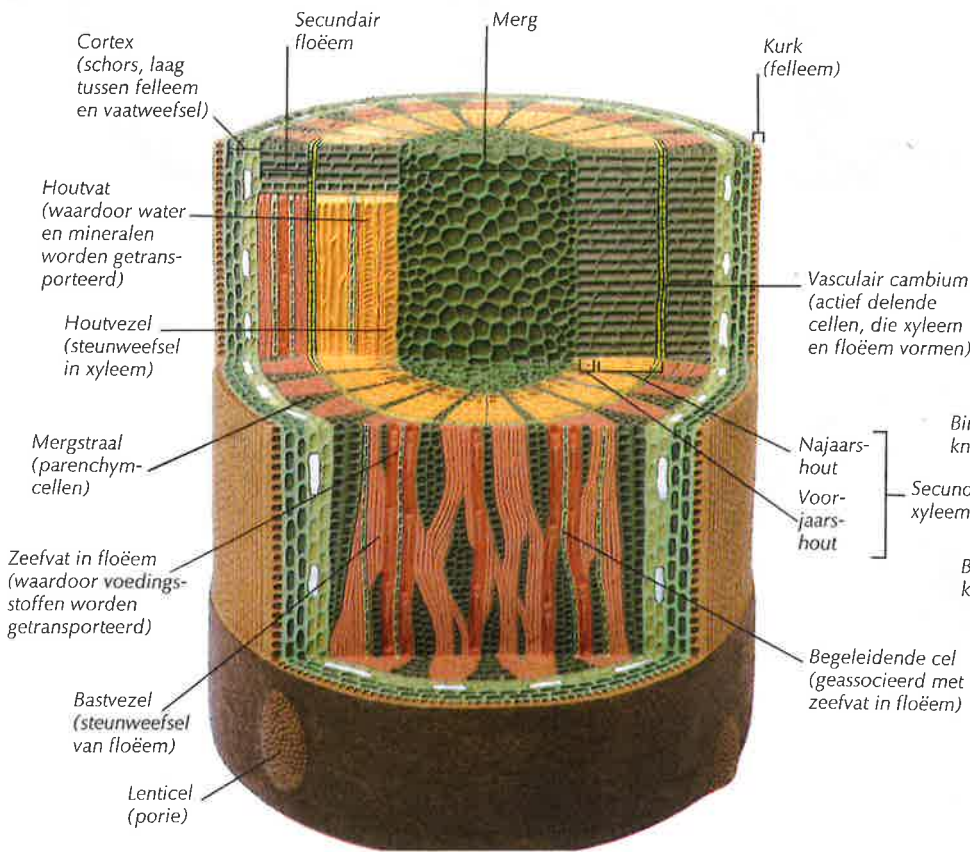
De stengel is het voornaamste ondersteunende deel van een plant boven de grond. Stengels dragen bladeren (organen voor fotosynthese), die groeien uit knoppen; knoppen (scheuten bedekt door beschermende schubben) die groeien aan de top van de stengel (eindknoppen) en in de oksel van stengel en blad (okselknoppen); en bloemen (voortplantingsorganen). De stengel vormt deel van het transportsysteem van de plant: xyleem in de stengel transporteert water en mineralen van de wortels naar de bovengrondse delen van de plant; floëem brengt voedingsstoffen uit de bladeren waarin ze gevormd zijn, naar andere delen van de plant. Weefsels in de stengel worden ook gebruikt voor opslag van water en voedsel. Kruidachtige (niet-houtige) stengels hebben aan de buitenkant een beschermende epidermis, die een cortex bedekt, die vooral uit parenchym (vulweefsel) bestaat, maar ook uit wat collenchym (steunweefsel). Het vaatweefsel van zulke stengels is gerangschikt in bundels, die elk bestaan uit xyleem, floëem en sclerenchym (stevigheidsweefsel). Houtige stengels (stammen) hebben een beschermende buitenlaag van taaie schors, die geperforeerd is met lenticellen (poriën) om gasuitwisseling mogelijk te maken. Binnen de schors zit een ring van secundair floëem, die een kern van secundair xyleem omgeeft.

LENGTEDOORSNEDE VAN TOP VAN STENDEL, VERGROOT
Coleus spec.

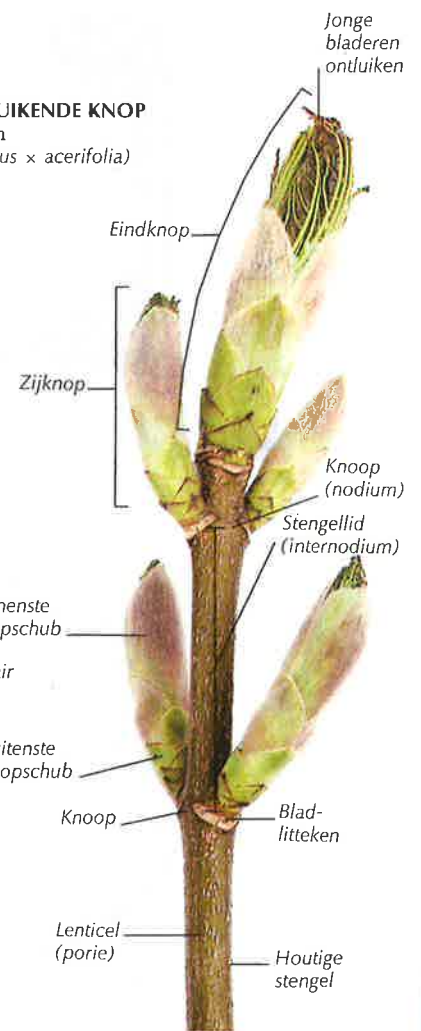
JONGE HOUTIGE STAM

Linde
(*Tilia spec.*)

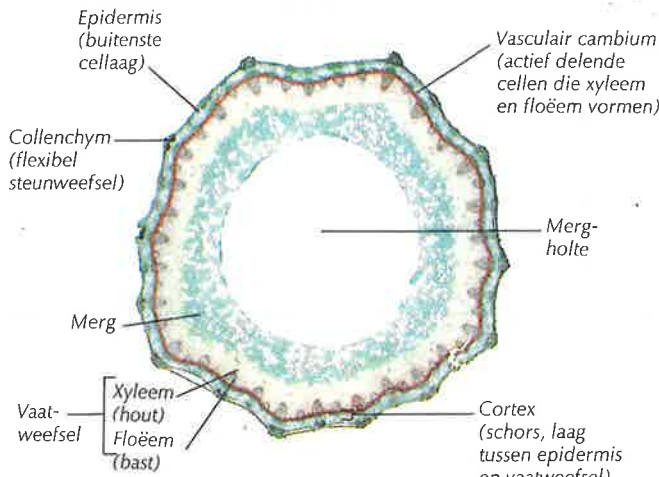

ONTLUIKENDE KNOP

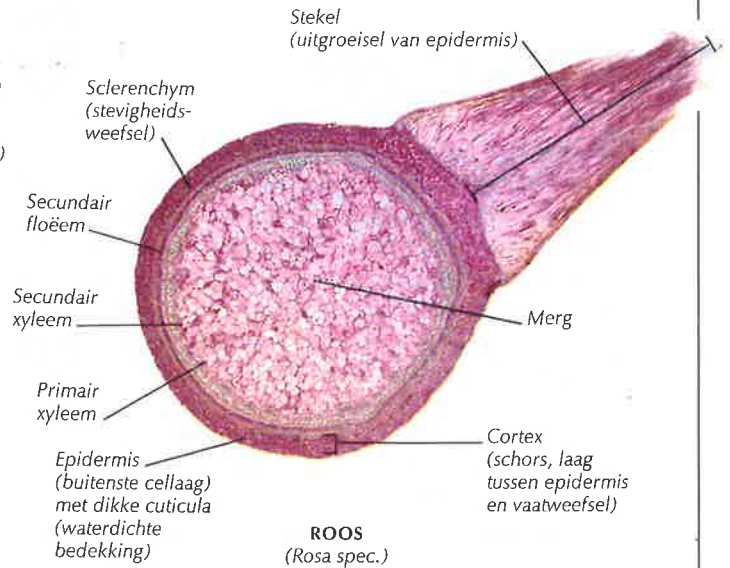
Plataan
(*Platanus x acerifolia*)

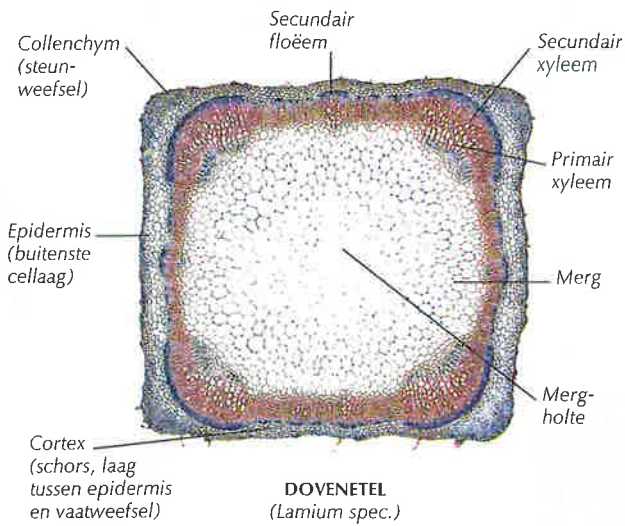
DOORSNEDEN DOOR VERSCHILLENDE STENGELS, VERGROOT

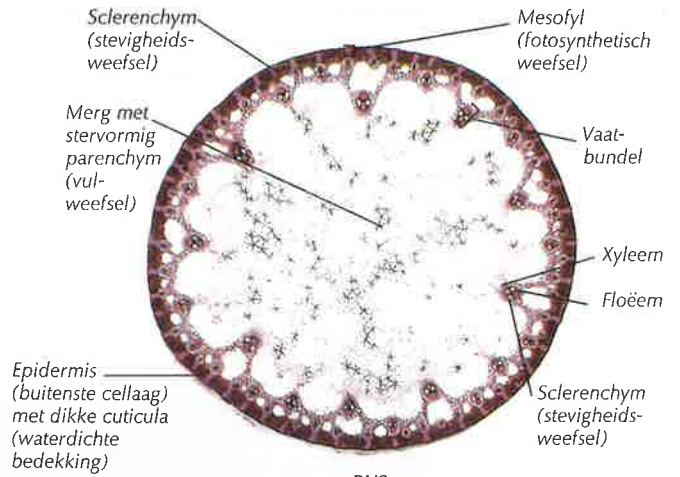
KERVEL
(*Anthriscus spec.*)

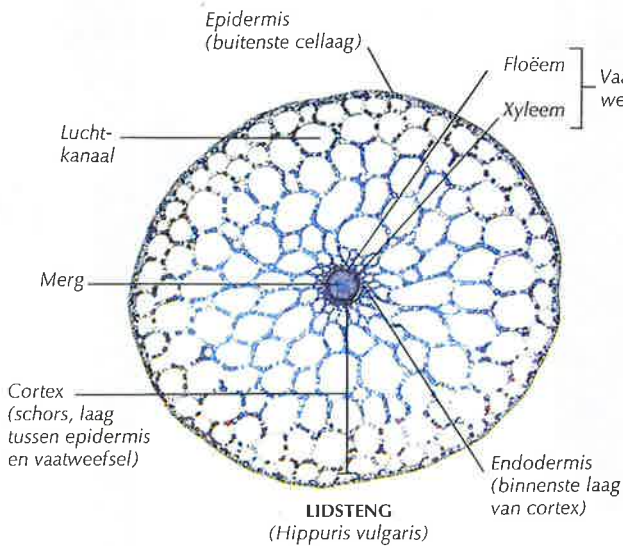
ROOS
(*Rosa spec.*)

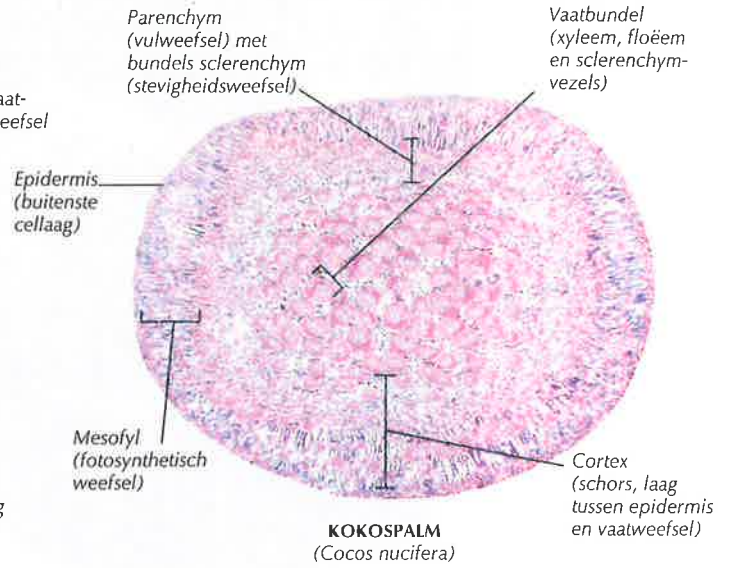
DOVENETEL
(*Lamium spec.*)

RUS
(*Juncus spec.*)

LIDSTENG
(*Hippuris vulgaris*)

KOKOSPALM
(*Cocos nucifera*)

Bladeren

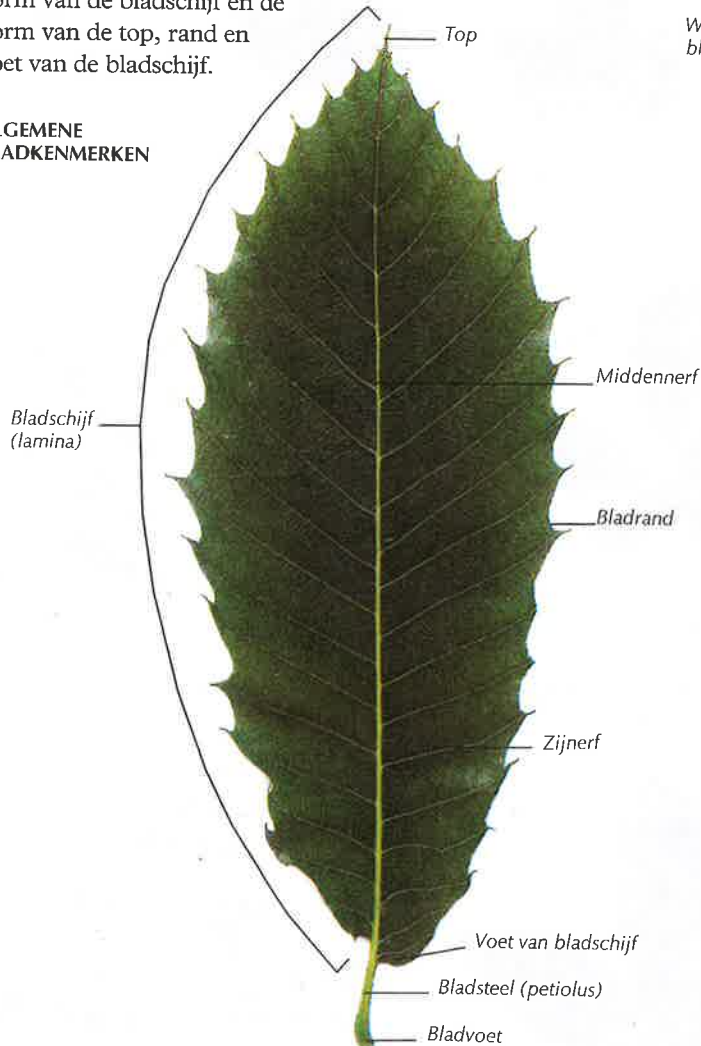

GRIEKSE MALVA
(*Sidalcea malviflora*)

Bladeren zijn de belangrijkste plaats voor fotosynthese (zie bladzijde 32-33) en transpiratie (waterverlies door verdamping) bij planten. Een blad bestaat uit een dunne, vlakke bladschijf (lamina), gesteund door een netwerk van nerven; een bladsteel (petiolus) en een bladvoet, waar de bladsteel bij de stengel komt. Bladeren kunnen worden ingedeeld als enkelvoudig, waarbij de bladschijf een geheel is, of als samengesteld, waarbij de bladschijf is

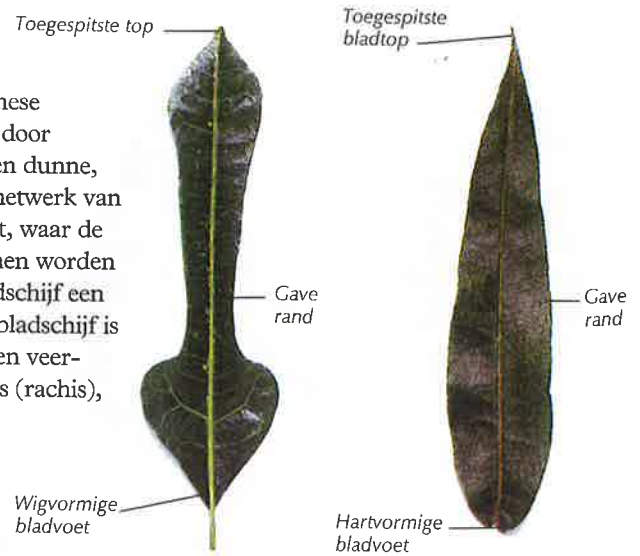
verdeeld in afzonderlijke blaadjes. Samengestelde bladeren kunnen veer-
vormig zijn, met 'veren' (pinnae) aan weerszijden van een hoofd-
stam (rachis), of handvormig, met blaadjes vanuit de punt van de bladsteel.
Bladeren kunnen verder worden ingedeeld naar de algehele
vorm van de bladschijf en de
vorm van de top, rand en
voet van de bladschijf.

ALGEMENE BLADKENMERKEN

TAMME KASTANJE
(*Castanea sativa*)

VORMEN VAN ENKELVOUDIGE BLADEREN

LUITVORMIG
Croton
(*Codiaeum variegatum*)

LANCETVORMIG
Duindoorn
(*Hippophae rhamnoides*)

VORMEN VAN SAMENGESTELDE BLADEREN

ONEVEN GEVEERD
Robinia
(*Robinia pseudoacacia*)

Spitse bladtop

Toegespitste bladtop

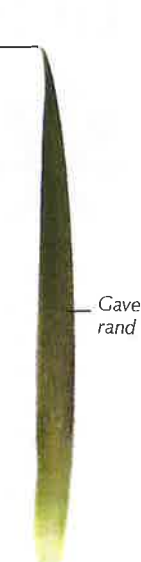

Spitse bladtop

Stekelpuntige bladtop

Toegespitste bladtop

Gave rand

Wigvormige bladvoet

Bontgekleurde bladschijf (lamina)

Wigvormige bladvoet

Gave bladrand

Wigvormige bladvoet

ELLIPTISCH
Vijg
(*Ficus spec.*)

ROND
Camelia
(*Camellia japonica*)

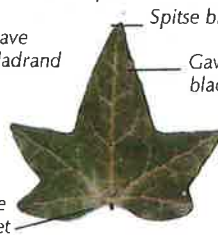
Gezaagde rand

Gave bladrand

Spitse bladtop

Gave bladrand

Hartvormige bladvoet

Lang toegespitste bladtop

Gave bladrand

Afgeknotte bladvoet

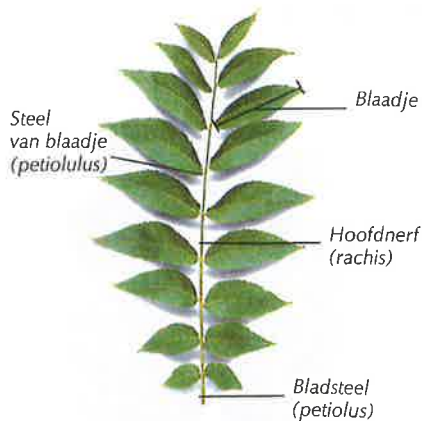
OMGEKEERD EIROND
(*Nyssa sylvatica*)

RUITVORMIG
Perzische klimop
(*Hedera colchica*
'Sulphur Heart')

HANDLOBBIG
Gewone klimop
(*Hedera helix*)

DRIEHOEKIG
Perzische klimop
(*Hedera colchica*)

LIJNVORMIG
Lis
(*Iris lazica*)

Steel van blaadje (petiolulus)

Blaadje

Hoofdnerf (rachis)

Bladsteel (petiolus)

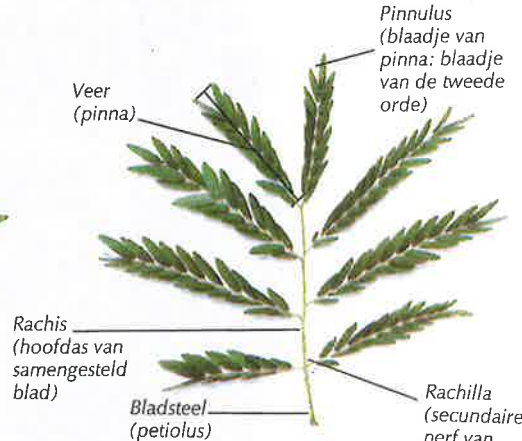
EVEN GEVEERD
Zwarte walnoot
(*Juglans nigra*)

Blaadje

Bladsteel (petiolus)

HANDVORMIG SAMENGESTELD
Paardekastanje
(*Aesculus parviflora*)

Veer (pinna)

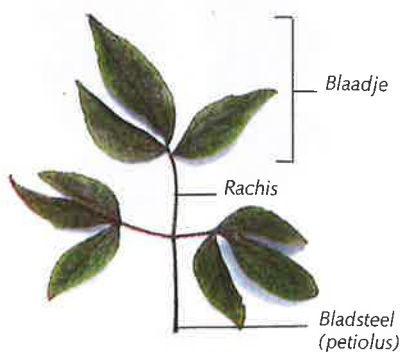
Pinnulus (blaadje van pinna; blaadje van de tweede orde)

Rachis (hoofdnerf van samengesteld blad)

Bladsteel (petiolus)

Rachilla (secundaire nerf van geveerd blaadje)

DUBBEL GEVEERD
Christusdoorn
(*Gleditsia triacanthos*)

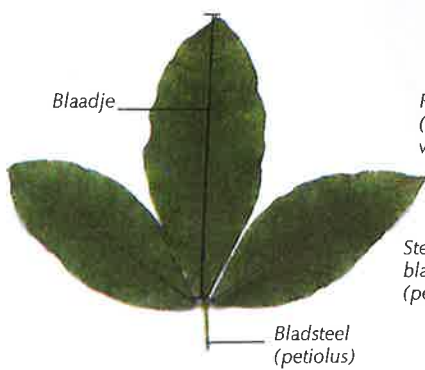

Blaadje

Rachis

Bladsteel (petiolus)

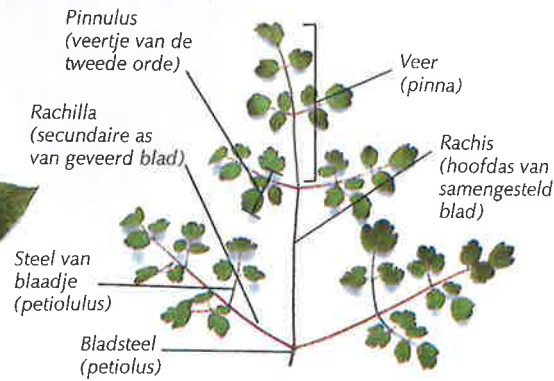
DUBBELDRIETALLIG
Clematis
(*Clematis spec.*)

Blaadje

Bladsteel (petiolus)

DRIETALLIG
Goudenregen
(*Lathyrus sphaerocarpus*)

Pinnulus (veertje van de tweede orde)

Veer (pinna)

Rachilla (secundaire as van geveerd blad)

Rachis (hoofdnerf van samengesteld blad)

Steel van blaadje (petiolulus)

Bladsteel (petiolus)

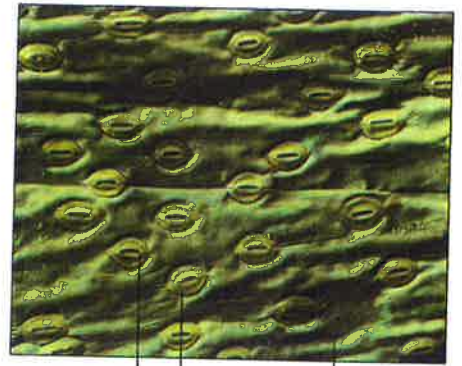
DRIEVOUTDIG GEVEERD
Ruit
(*Thalictrum flavum*)

Fotosynthese

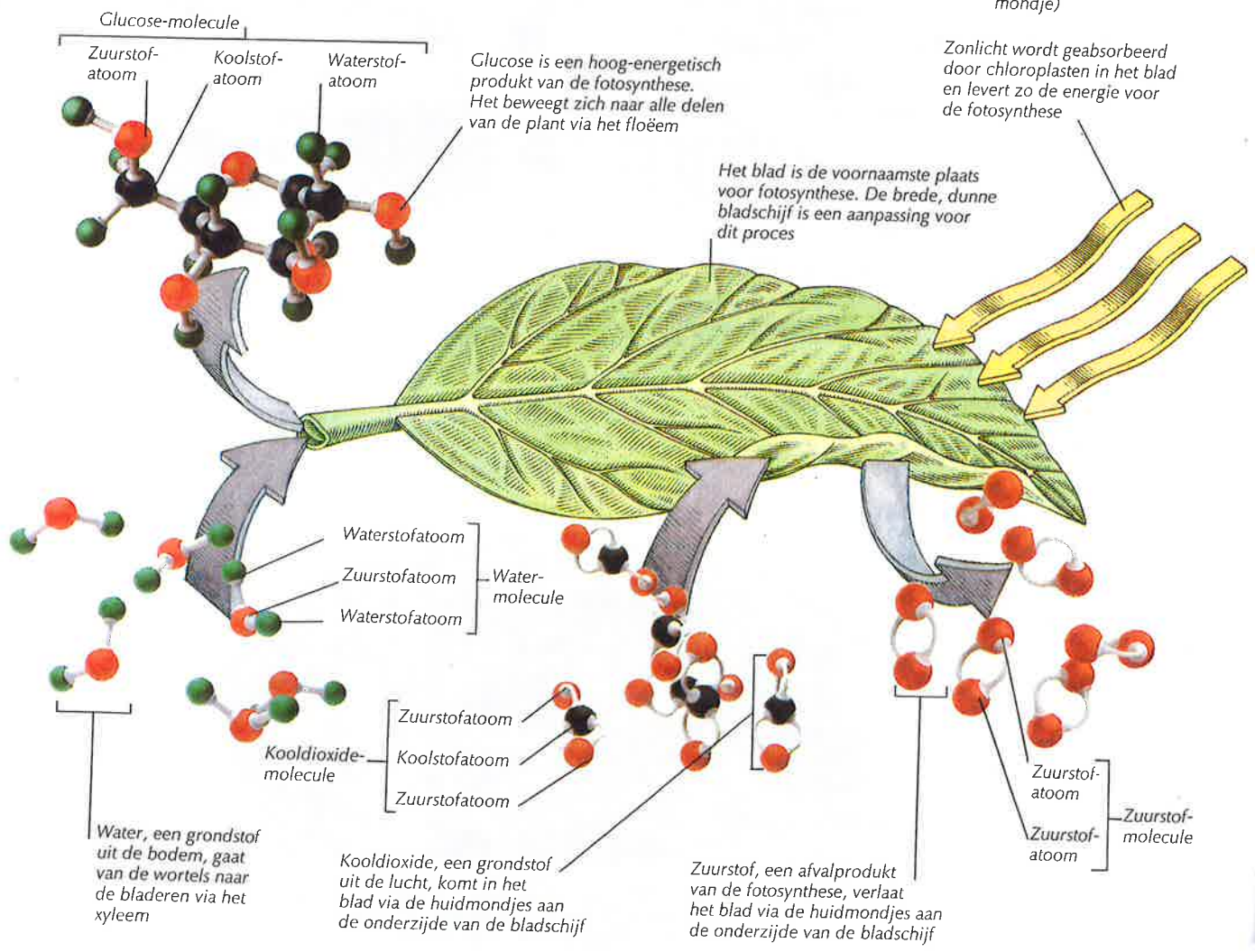
Fotosynthese is het proces waarin planten voedsel maken met behulp van zonlicht, water en kooldioxide. Het vindt plaats in speciale organellen in de bladcellen, de chloroplasten. Chloroplasten bevatten chlorofyl, een groen pigment dat energie uit zonlicht vastlegt. Tijdens de fotosynthese wordt de geabsorbeerde energie gebruikt om water en kooldioxide te binden tot de suiker glucose, de energiebron voor de hele plant. Zuurstof is hierbij een afvalprodukt, dat wordt afgegeven aan de lucht. Bladeren zijn de voornaamste plaats voor fotosynthese en bezitten verschillende aanpassingen voor dit doel: vlakke bladschijven voorzien in een groot oppervlak om zonlicht op te vangen; huidmondjes in de onderzijde van de bladschijf laten gassen (kooldioxide en zuurstof) in en uit het blad; en een uitgebreid netwerk van nerven brengt water naar de bladeren en transporteert de bij de fotosynthese gevormde glucose naar de rest van de plant.

EEN BLADOPPERVLAK, VERGROOT
Lelie (*Lilium spec.*)

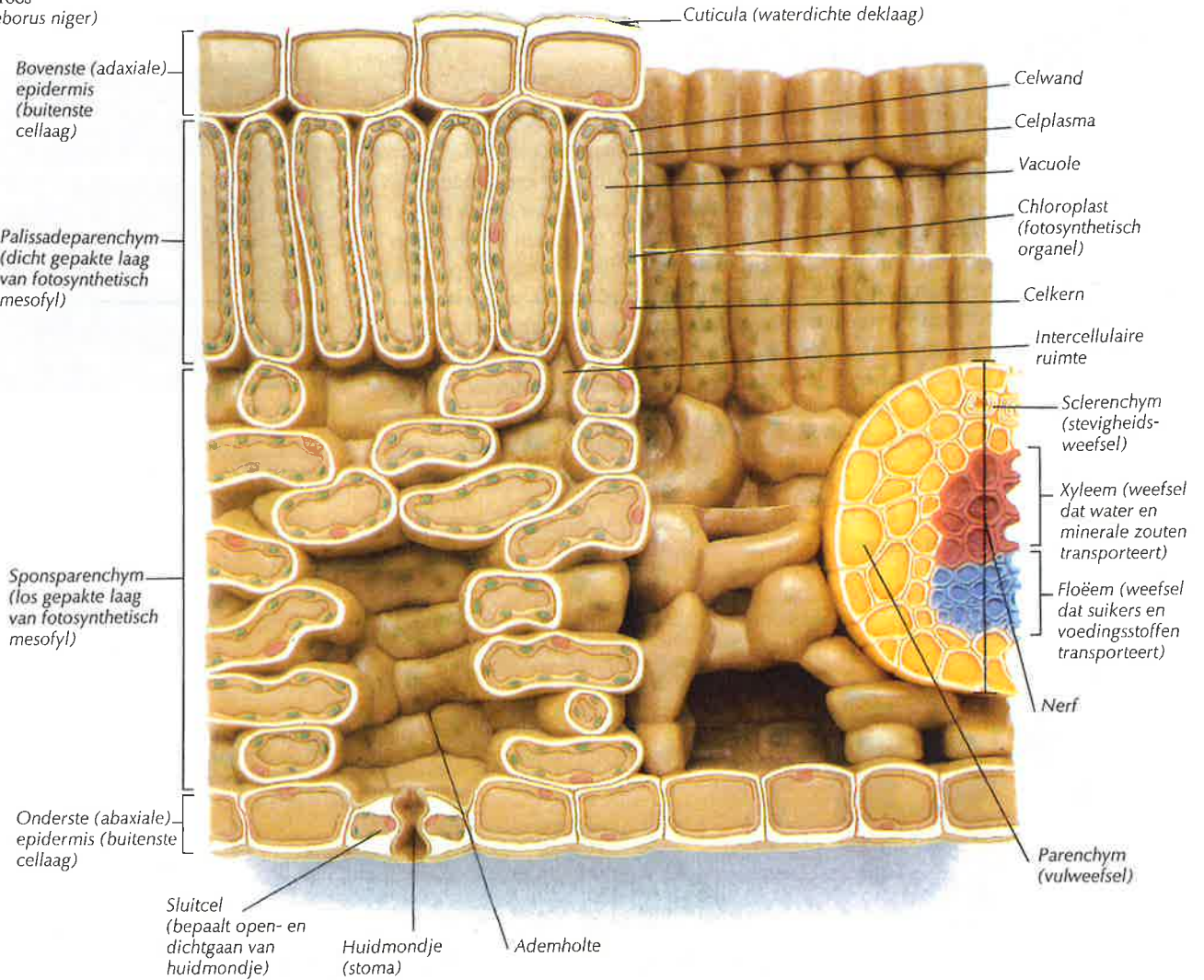
Huidmondje (stoma)   Sluitcel (bepaalt open- en dichtgaan van huidmondje)   Onderzijde van bladschijf (lamina)

HET VERLOOP VAN FOTOSYNTHESE

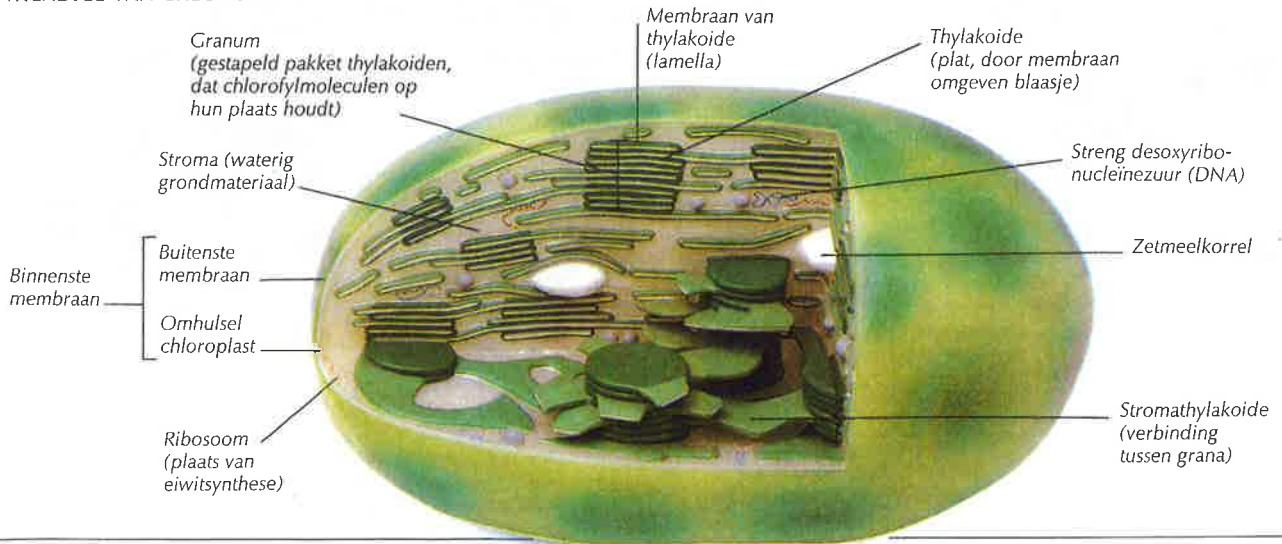

DOORSNEDE DOOR BLAD

Kerstroos
(*Helleborus niger*)

INWENDIGE VAN CHLOROPLAST

Bloemen 1

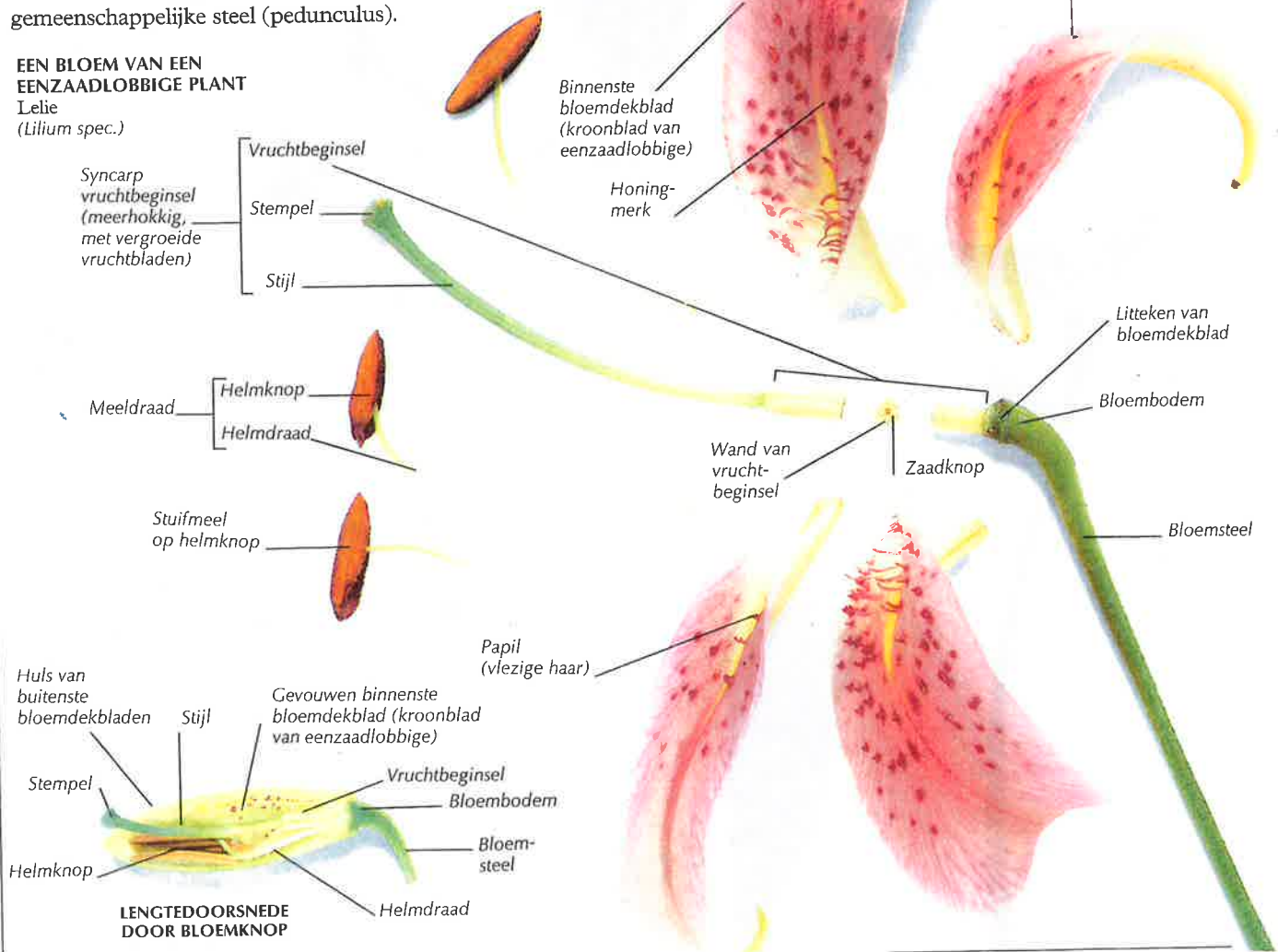

Bloemen zijn de plaats waar de geslachtelijke voortplanting bij bloeiende planten plaatsvindt. De bloedelen zijn gerangschikt in kransen rond het vruchtbeginsel (de top van de bloemsteel). De kelkbladen (te zamen de kelk of calyx genoemd) zitten aan de buitenkant, zijn meestal klein en groen en beschermen de zich ontwikkelende bloem. De kroonbladen

(te zamen de kroon of corolla) zijn meestal groot en kleurig; ze staan binnen de kelkbladen. Bij eenzaadlobbige bloemen (zie blz. 20-21) zijn kelk- en kroonbladen gelijk; ze heten bloemdekbladen (te zamen het bloemdek of perigonium). De kroonbladen omgeven de mannelijke en vrouwelijke voortplantingsorganen (androecium en gynoecium). Het androecium bestaat uit meeldraden (mannelijke organen); elke meeldraad bestaat uit een helmkraag en helmknop. Het gynoecium bestaat uit één of meer stampers (vrouwelijke organen); elke stamper bestaat uit een vruchtbeginsel, stijl en stempel. Sommige bloemen (bijv. lelie) staan alleen op een bloemsteel (pedicellus); andere (bijv. els, zonnebloem) zijn verenigd in een bloeiwijze op een gemeenschappelijke steel (pedunculus).

EEN BLOEM VAN EEN EENZAADLOBBIGE PLANT

Lelie
(*Lilium spec.*)

Syncarp vruchtbeginsel (meerhokkig, met vergroeide vruchtbladen)

Meeldraad

Stuifmeel op helmknop

Hul van buitenste bloemdekbladen

Stijl

Gevouwen binnenste bloemdekblad (kroonblad van eenzaadlobbige)

Stempel

Vruchtbeginsel

Bloembodem

Bloemsteel

Helmknop

Helmdraad

LENGTEDOORSNEDE DOOR BLOEMKNOP

Binnenste bloemdekblad (kroonblad van eenzaadlobbige)

Honingmerk

Groef die nectar uitscheidt

Helmdraad

Stijl

Buitenste bloemdekblad (kelkblad van eenzaadlobbige)

Stempel

Helmknop

AANZICHT BLOEM

Buitenste bloemdekblad (kelkblad van eenzaadlobbige)

Binnenste bloemdekblad (kroonblad van eenzaadlobbige)

Honingmerk

Litteken van bloemdekblad

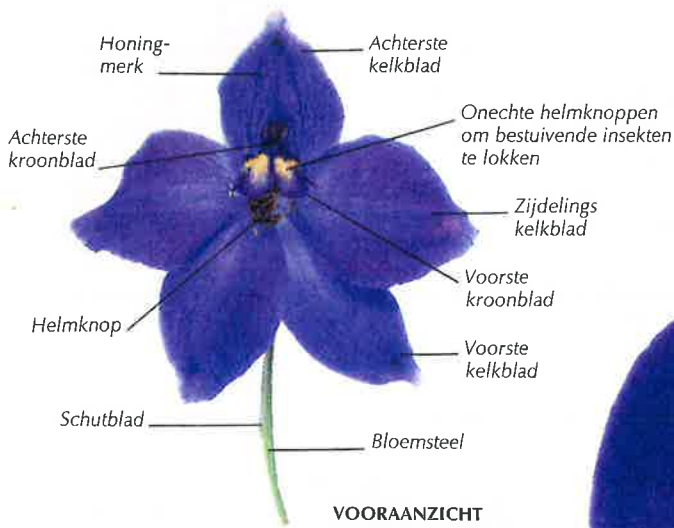
Bloembodem

Wand van vruchtbeginsel

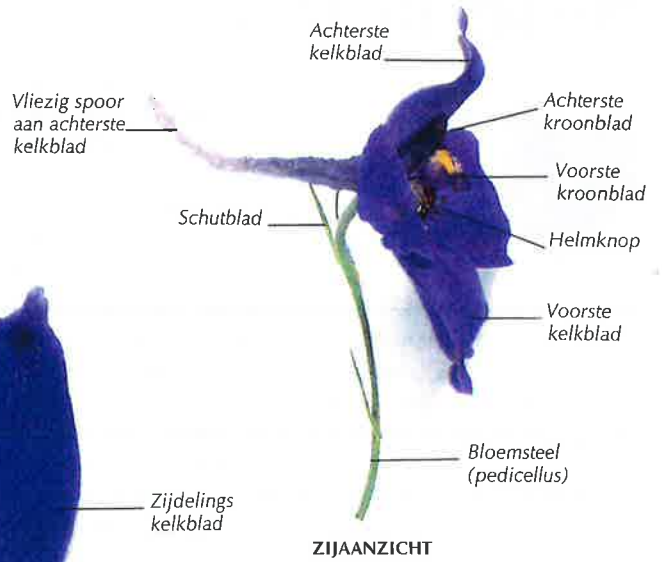
Zaadknop

Bloemsteel

Papil (vlezige haar)

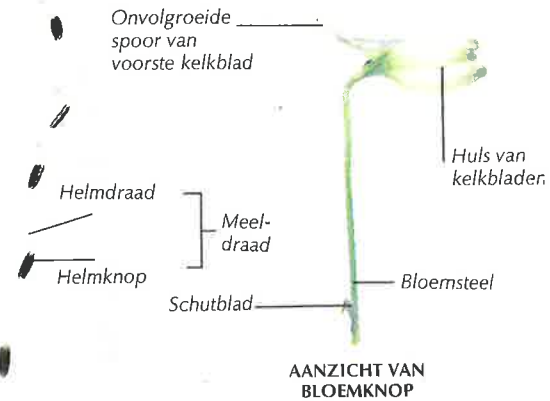
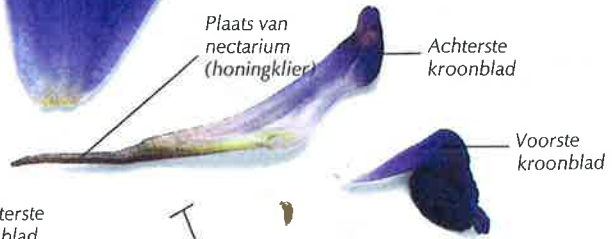
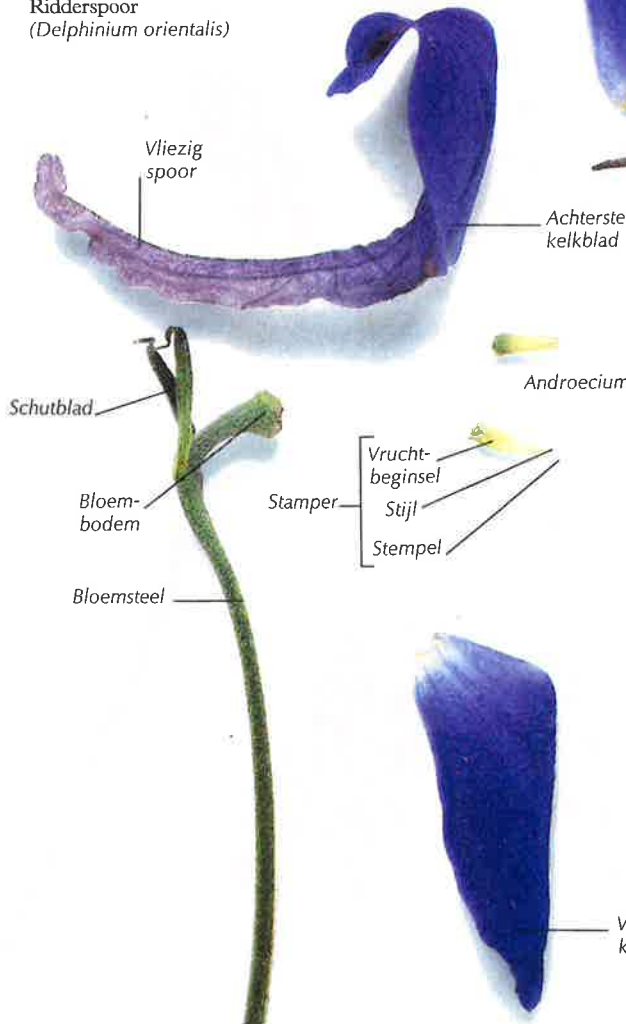

VOORAANZICHT

ZIJAAANZICHT

BLOEM VAN EEN TWEEZAADLOBBIGE
Ridderspoor
(*Delphinium orientalis*)

AANZICHT VAN BLOEMKNOP

LENGTDOORSNEDE DOOR BLOEMKNOP

Bloemen 2

SAMENGESTELDE BLOEIWIJZE (HOOFDJE)
 Zonnebloem
(Helianthus annulus)

Schijfbloemen

Straalbloem

Kleine bloempjes vormen gezamenlijk een enkele grote 'bloem'

Onvruchtbaar straalbloempje trekt bestuivende insecten aan

Buitenste vruchtbare bloempje

Haarkroon (gemodificeerd kelkblad)

Stijl

Vruchtbeginsel

Tweelobbige stempel

Kroonbuis (vergroeiende kroonbladen)

Stuifmeel

Bloempjes met rijpe helmknoppen

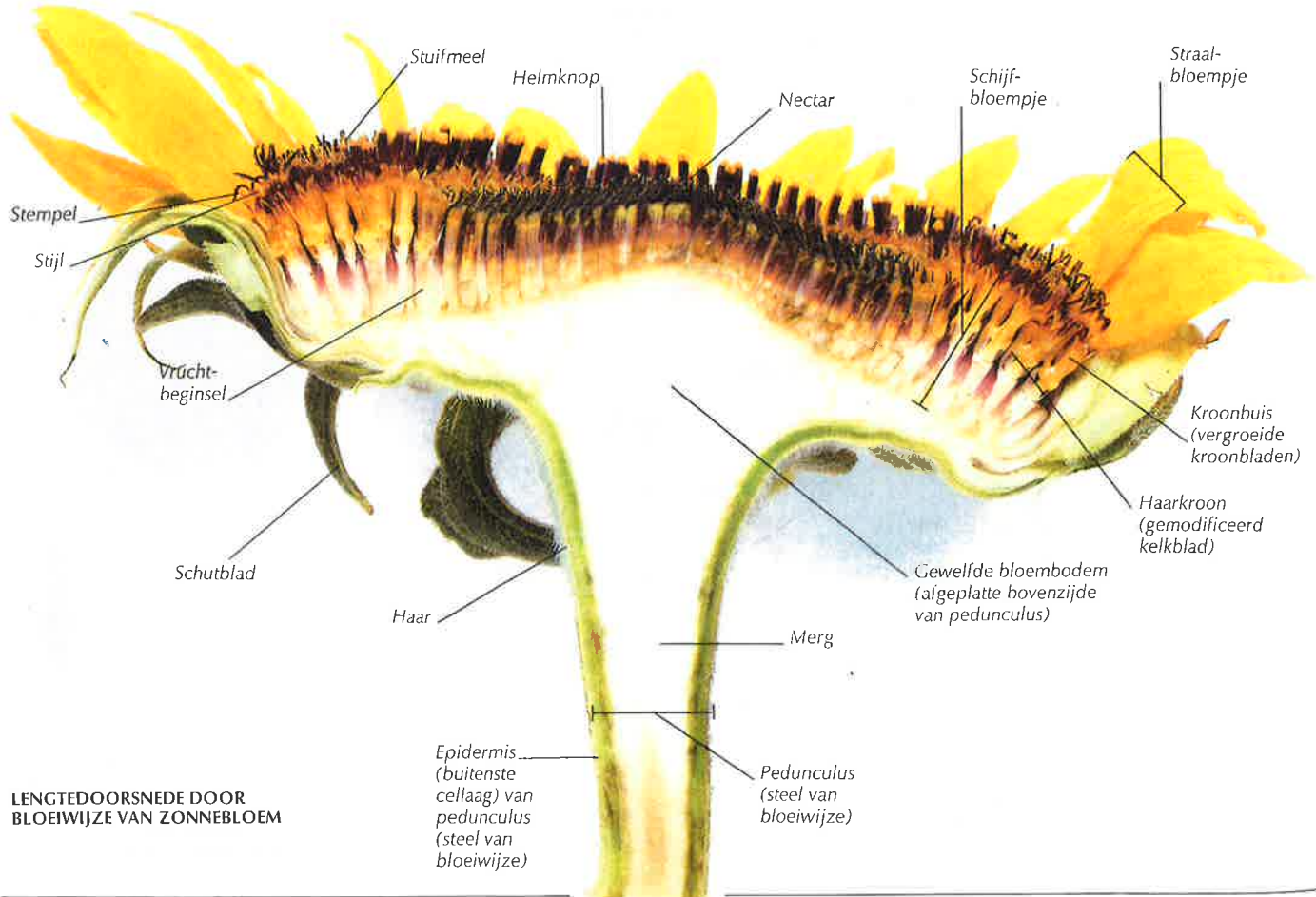
Helmknop

Binnenste onvolgroeide schijfbloemen

Kroonbuis (vergroeiende kroonbladen)

Vruchtbeginsel

BLOEMPJES VAN ZONNEBLOEM

Stuifmeel

Helmknop

Nectar

Schijf-
bloempje

Straal-
bloempje

Stempel

Stijl

Vrucht-
beginsel

Kroonbuis (vergroeiende kroonbladen)

Haarkroon (gemodificeerd kelkblad)

Schutblad

Haar

Gewelfde bloembodem (afgeplatte hovenzijde van pedunculus)

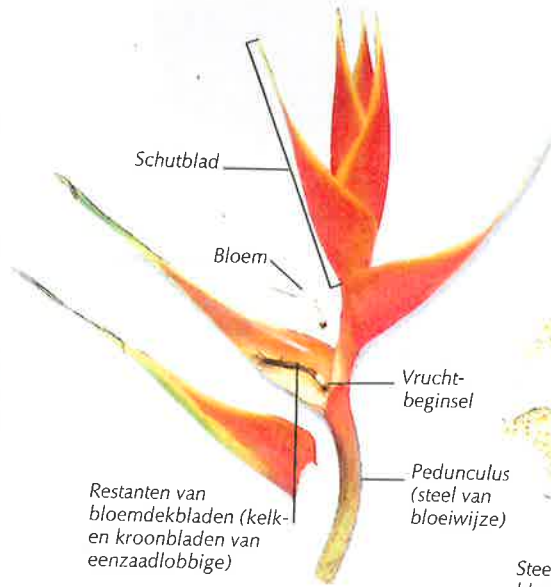
Merg

LENGTEDOORSNEDE DOOR BLOEIWIJZE VAN ZONNEBLOEM

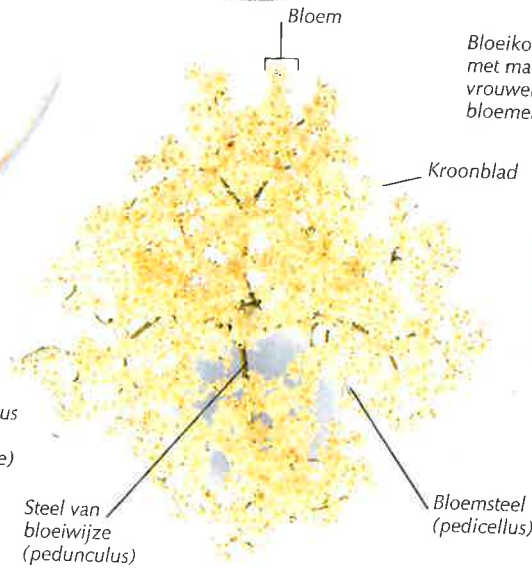
Epidermis (buitenste cellaag) van pedunculus (steel van bloeiwijze)

Pedunculus (steel van bloeiwijze)

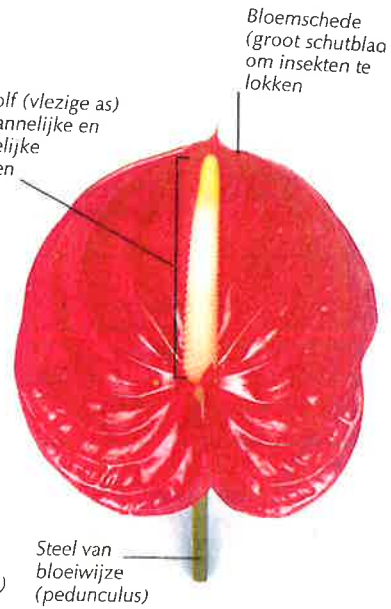
PLAATSING VAN BLOEMEN OP STENDEL

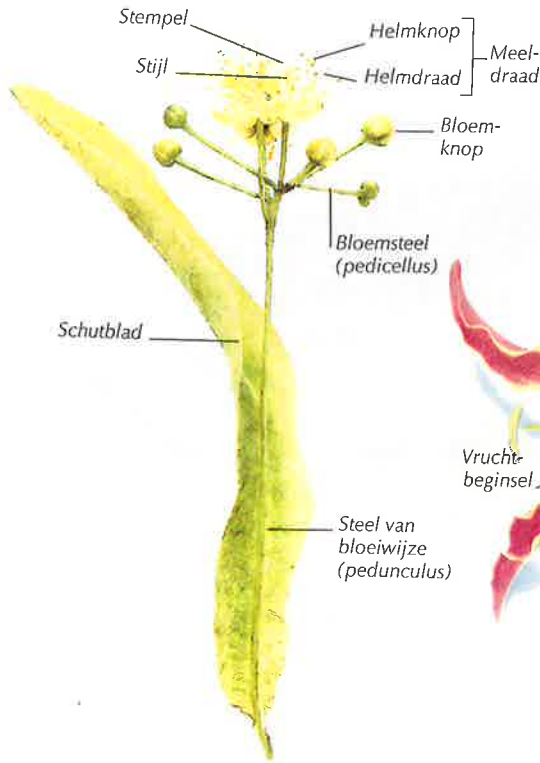
BLOEIWIJZE (AAR)
(*Heliconia peruviana*)

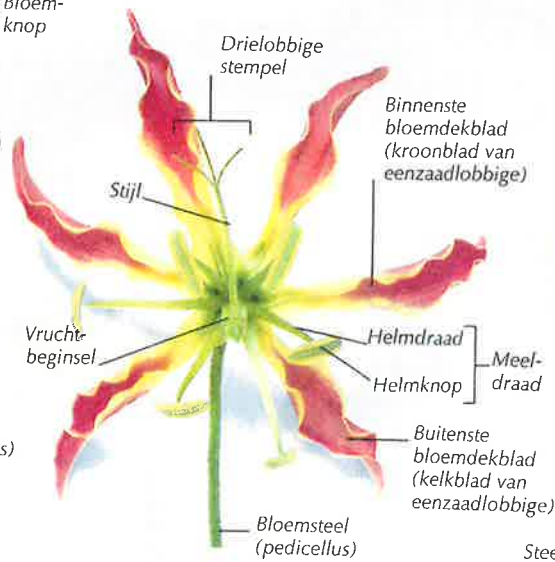
BLOEIWIJZE (SAMENGESTELD SCHERM)
Gewone vlier
(*Sambucus nigra*)

BLOEIWIJZE (BLOEKOLF)
Flamingoplant
(*Anthurium andreaeanum*)

BLOEIWIJZE (GEVORKT BIJ SCHERM)
Linde
(*Tilia x europaea*)

ENKELVOUDIGE BLOEM
Prachtlelie
(*Gloriosa superba*)

BLOEIWIJZE (BOLVORMIG SCHERM)
(*Allium spec.*)

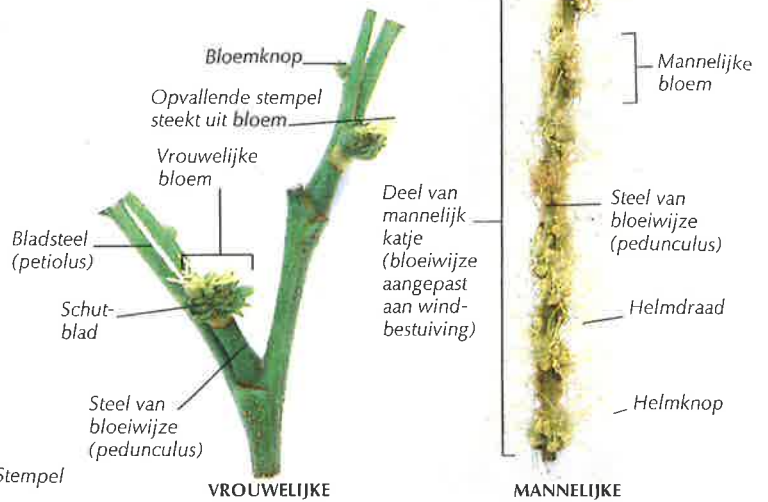
AFZONDERLIJKE BLOEM

Bestuiving

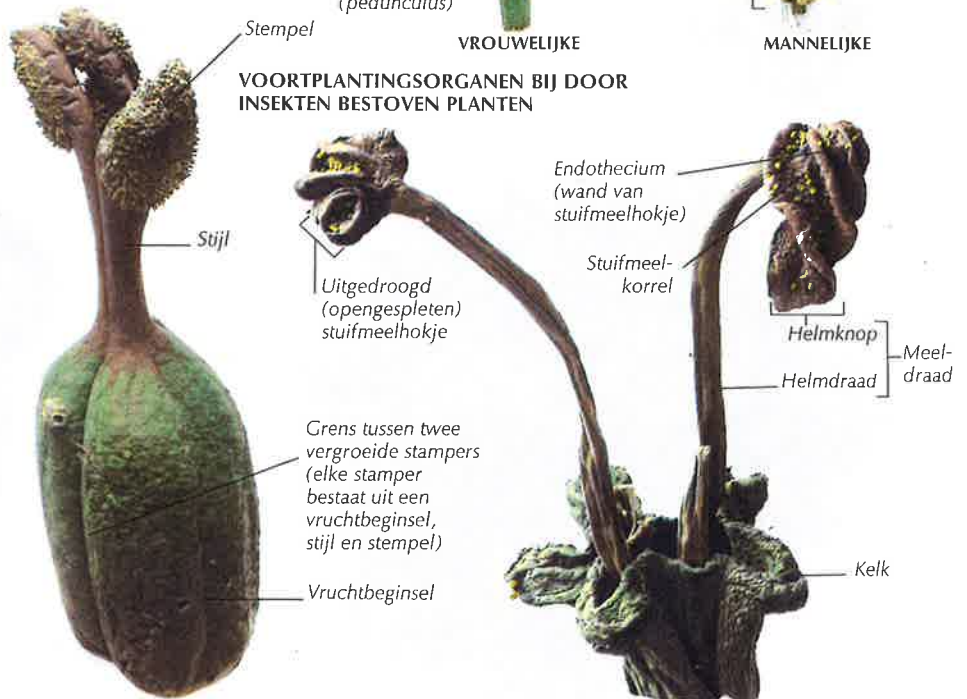
Bestuiving is de overdracht van stuifmeel (dat de mannelijke geslachtscellen bevat) vanaf een helmknop (deel van het mannelijke geslachtsorgaan) naar een stempel (deel van het vrouwelijk geslachtsorgaan). Dit proces gaat vooraf aan de bevruchting (zie bladzijde 40-41). Bestuiving kan gebeuren binnen één enkele plant (zelfbestuiving), of tussen bloemen van verschillende planten van dezelfde soort (kruisbestuiving). Bij de meeste planten gebeurt de bestuiving door insecten (entomofilie) of door de wind (anemofilie). Minder gebruikelijk als bestuivers zijn vogels, vleermuizen en water. Door insecten bestoven bloemen zijn kleurig en geurend en ze produceren nectar als voedsel voor de insecten. Zulke bloemen zijn vaak bedekt met patronen die alleen zichtbaar zijn in ultraviolet licht, dat veel insecten kunnen zien, maar onzichtbaar is voor mensen. Deze eigenschappen lokken insecten aan, die bedekt worden met plakkerige of hakende stuifmeelkorrels (pollen) als ze de bloem bezoeken, waarna ze het stuifmeel naar een volgende bloem brengen. Door de wind bestoven bloemen zijn in het algemeen klein, vrij onopvallend en geurloos. Zij produceren grote hoeveelheden lichte stuifmeelkorrels, die gemakkelijk naar andere bloemen waaien.

VOORTPLANTINGSORGANEN BIJ DOOR DE WIND BESTOVEN PLANTEN

Tamme kastanje
(*Castanea sativa*)

VOORTPLANTINGSORGANEN BIJ DOOR INSEKTEN BESTOVEN PLANTEN

STUIFMEELKORRELS, STERK VERGROOT

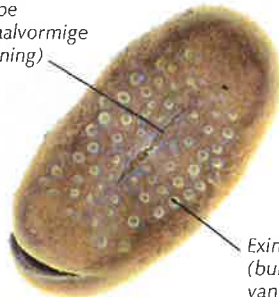
Exine (buitenste laag van stuifmeelkorrel)

GLADDE IEP
(*Ulmus minor*)

STAMPERS (VROUWELIJKE ORGANEN), VERGROOT Bitterling (*Blackstonia perfoliata*)

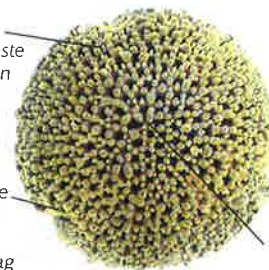
Colpe (ovaalvormige opening)

JUSTICIA AUREA

Exine (buitenste laag van stuifmeelkorrel)

Pore

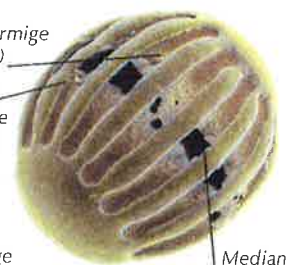
BEEMDOOIEVAARSBEK
(*Geranium pratense*)

MEELDRADEN (MANNELIJKE ORGANEN), VERGROOT Echt duizendguldenkruid (*Centaurium erythraea*)

Colpe (ovaalvormige opening)

Exine (buitenste laag van stuifmeelkorrel)

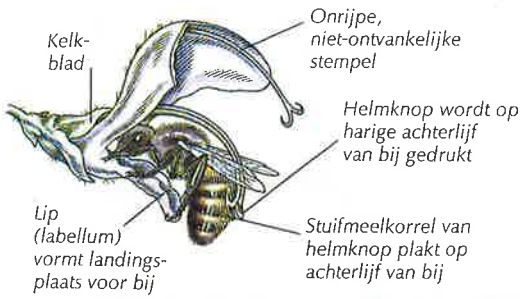
Baculum (staafvormige structuur)

VLEUGELTJESBLOEM
(*Polygala chamaebuxus*)

Mediane groef

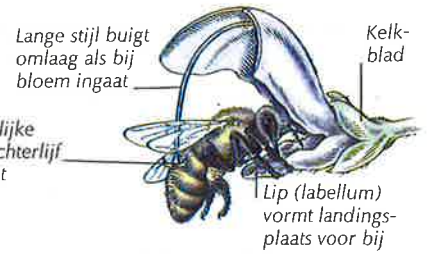
INSEKTENBESTUIVING BIJ SALIE

1. BIJ BEZOEKT BLOEM MET RIJPE HELMKNOPPEN, MAAR ONRIJPE STEMPEL

3. BIJ VLIEGT NAAR ANDERE BLOEMEN

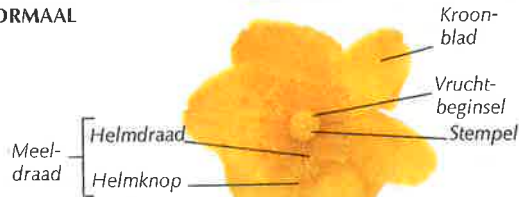

3. BIJ BEZOEKT ANDERE BLOEM, WAAR HELMKNOPPEN VERWELKT ZIJN EN STEMPEL RIJP IS

ZONNEBLOEM ONDER NORMAAL EN ULTRAVIOLET LICHT

NORMAAL LICHT

NORMAAL LICHT

SINT-JANSKRUID ONDER NORMAAL EN ULTRAVIOLET LICHT

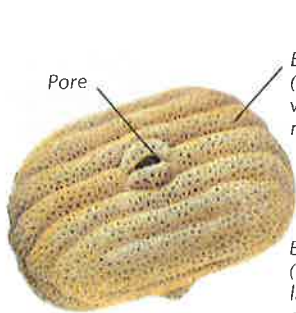
Honingmerk leidt insecten naar donkere, centrale deel van bloem

ULTRAVIOLET LICHT

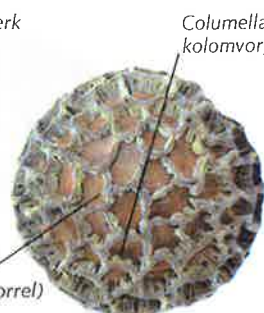
ULTRAVIOLET LICHT

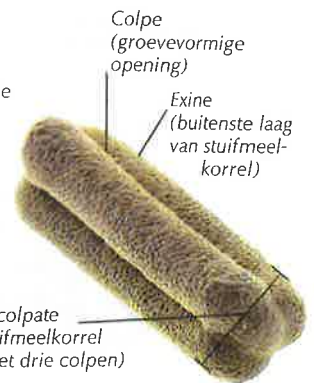
MIMULOPSIS SOLMSII

THESIUM ALPINIUM

RUELLIA GRANDIFLORA

CROSSANDRA NILOTICA

Bevruchting

BANAAN
(*Musa 'Lacatan'*)

Bevruchting is het samensmelten van mannelijke en vrouwelijke gameten (geslachtscellen) om een zygote (embryo) te vormen. Na de bestuiving (bladzijde 38-39) bevinden de stuifmeelkorrels met de mannelijke gameten zich op de stempel, op enige afstand van de vrouwelijke gameet (eicel) in de zaadknop.

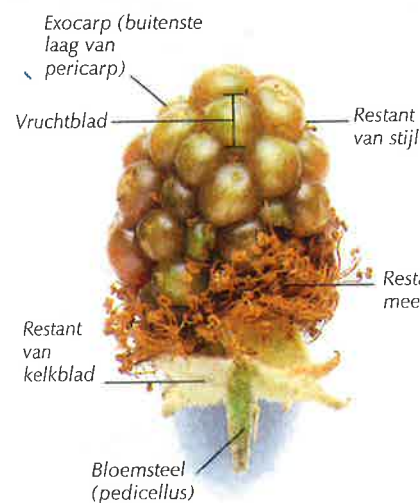
Om het samenkomen van de gameten mogelijk te maken kiemt de stuifmeelkorrel en vormt een pollenbuis, die omlaaggroeit door de stijl en binnendringt in de embryozak (het binnenste deel van de zaadknop, waarin de eicel zit).

Twee mannelijke gameten bewegen zich door de pollenbuis en gaan de embryozak in. Eén gameet versmelt met de eicel om een zygote te vormen, die uitgroeit tot een embryonale plant. De andere mannelijke gameet versmelt met de twee poolkernen in de embryozak, om het endosperm te vormen, dat dient als voedselreserve voor het groeiende embryo. Bevruchting

brengt ook andere veranderingen teweeg: het integument (buitenste deel van de zaadknop) vormt een zaadhuid rond het embryo en endosperm; de kroonbladen vallen af; de stempel en stijl verleppe; en de wand van het vruchtbeginsel vormt een laag (pericarp geheten) rond het zaad. Het pericarp en het zaad te zamen vormen de vrucht, die vlezig kan zijn (bladzijde 42-43) of droog (bladzijde 44-45). Bij sommige soorten (bijv.

braam) kan apomixis optreden: het zaad ontwikkelt zich dan zonder bevruchting van de eicel door een mannelijke gameet,

maar endospermvorming en fruitontwikkeling vinden net zo plaats als bij andere soorten.

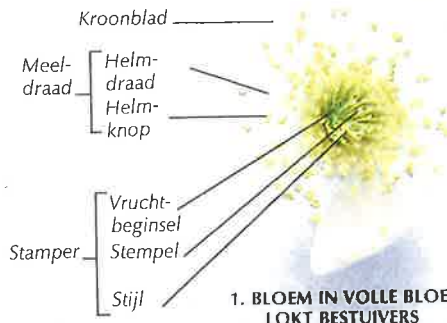

7. MESOCARP (VLEZIGE DEEL VAN PERICARP) VAN ELK VRUCHTBLAD BEGINT VAN KLEUR TE VERANDEREN

8. VRUCHTBLADEN GROEIEN UIT TOT DEELVRUCHTEN (KLEINE, VLEZIGE VRUCHTJES MET ENKEL ZAAD OMGEVEN DOOR HARD ENDOCARP)

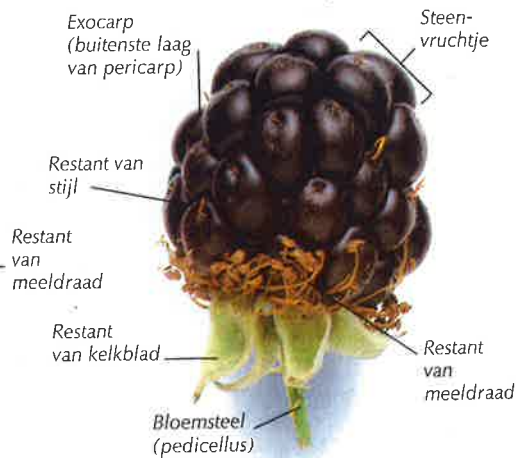
ONTWIKKELING VAN EEN VLEZIGE VRUCHT Braam (een verzamelvrucht) (*Rubus fruticosus*)

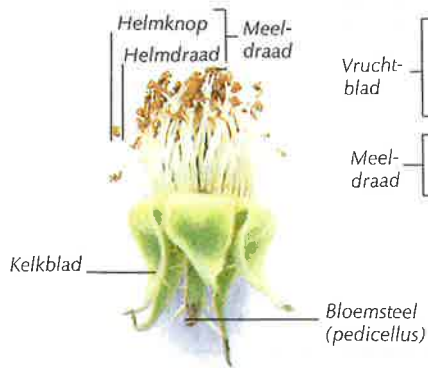
1. BLOEM IN VOLLE BLOEI LOKT BESTUIVERS

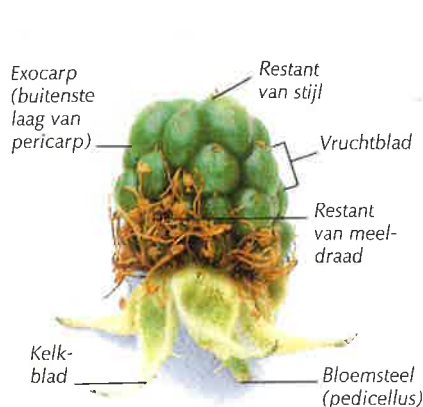
4. PERICARP VORMT VLEES, SCHIL EN HARDE BINNENLAAG (ZICHTBAAR IN DOORSNEDE)

9. MESOCARP VAN STEENVRUCHTJES WORDT DONKERDER EN ZOETER

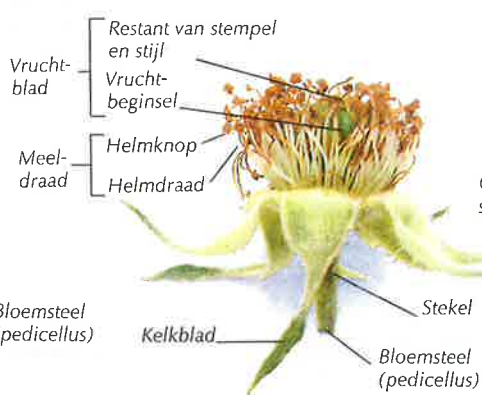
2. BEVRUCHTING HEFT PLAATSGEVONDEN; KROONBLADEN VALLEN AF

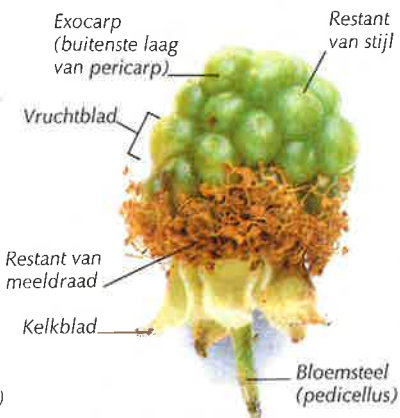
5. VRUCHTBLADEN GROEIEN UIT EN WORDEN VLEZIGER

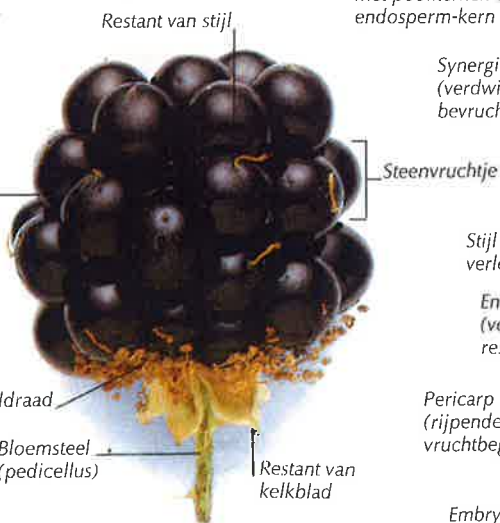
10. STEENVRUCHTEN (GEZAMENLIJK EEN SAMENGESTELDE VRUCHT GENOEMD) GROEIEN UIT

3. OVARIUM BEGINT TE ZWELLEN; MEELDRADEN VERWELKEN EN GAAN DOOD

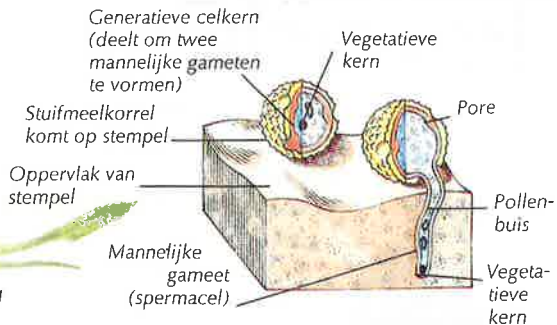

6. VRUCHTBLADEN GROEIEN VERDER UIT

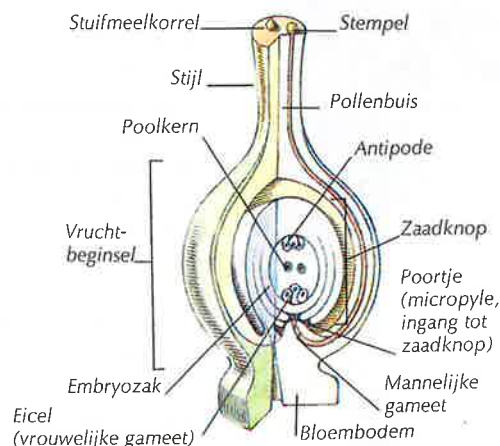

11. STEENVRUCHTJES RIJPEN VOLLEDIG

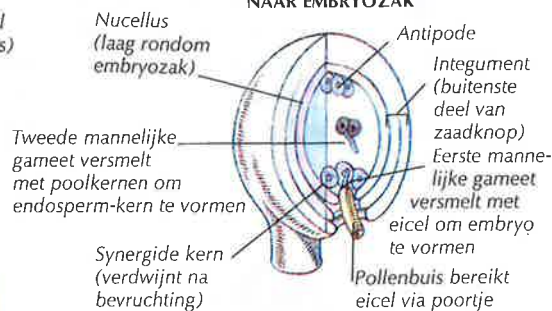
HET VERLOOP VAN DE BEVRUCHTING

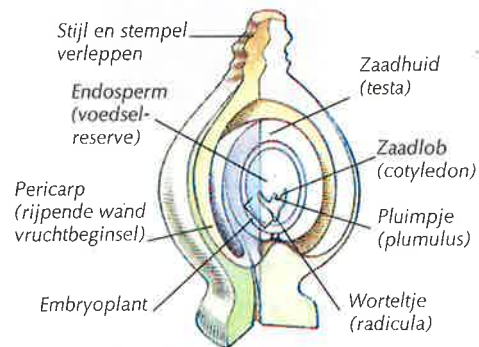
STUIFMEELKORREL KIEMT

MANNELIJKE GAMEET BEWEEGT NAAR EMBRYOZAK

BEVRUCHTING

ONTWIKKELING VAN EMBRYO

Vlezige vruchten

Een vrucht is een volledig ontwikkeld en gerijpt vruchtbeginsel (het zaadvormende deel van vrouwelijke organen).

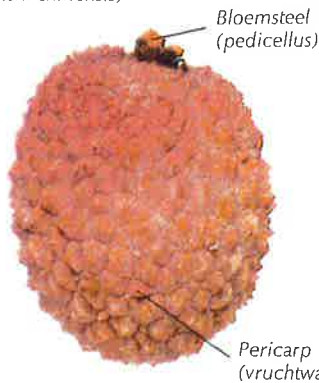
Vruchten zijn vlezig of droog (bladzijde 44-45).

Vlezige vruchten zijn sappig en kleurig, wat ze aantrekkelijk maakt voor dieren, die ze eten en zo de zaden ver van de ouderplant verspreiden. De schil (pericarp) van een vlezige vrucht heeft drie lagen: een buitenste exocarp, een middelste mesocarp en een binnenste endocarp. Deze drie lagen variëren in dikte en textuur bij verschillende soorten fruit en kunnen in elkaar overgaan. Vlezige vruchten kunnen worden ingedeeld als enkelvoudig (afgeleid van één vruchtbeginsel) of samengesteld (afgeleid van verscheidene vruchtbeginsels). Tot de enkelvoudige, vlezige vruchten behoren de bessen, die veel zaden bevatten, en de steenvruchten met maar één steen of pit (bijv. kers en perzik).

BES
Cacao
(*Theobroma cacao*)

Samengestelde, vlezige vruchten zijn gevormd uit vele vruchtbeginsels in één bloem, of uit de vruchtbeginsels uit vele bloemen. Sommige vruchten, bekend als schijnvruchten, ontwikkelen zich uit andere delen van de bloem dan het vruchtbeginsel alleen. Het vlees van de appel bijvoorbeeld is gevormd uit de bloembodem (het bovenste deel van de bloemsteel).

VRUCHT MET VLEZIGE ARILLUS
Lychee
(*Litchi chinensis*)

AANZICHT VAN VRUCHT

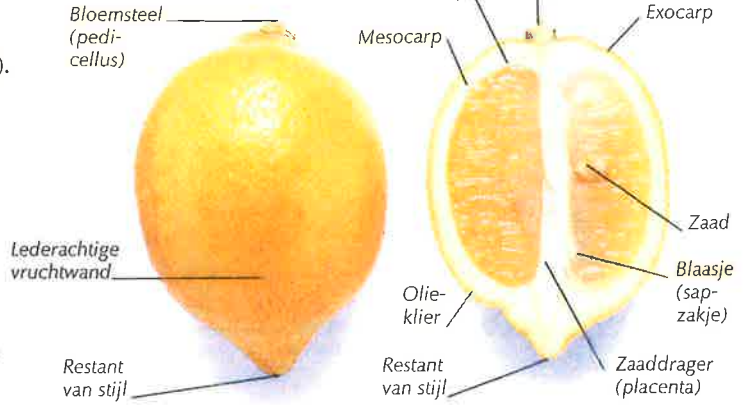
LENGTEDOORSNEDE DOOR VRUCHT

RESTANT VAN EEN ENKELE VROUWELIJKE BLOEM

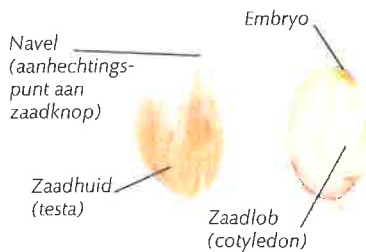
CITRUSVRUCHT (EEN SOORT BES)

Citroen
(*Citrus limon*)

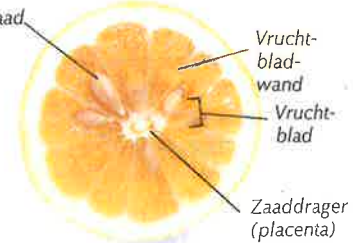

AANZICHT VAN VRUCHT

LENGTEDOORSNEDE VAN VRUCHT

AANZICHT VAN DOORSNEDE VAN ZAAD

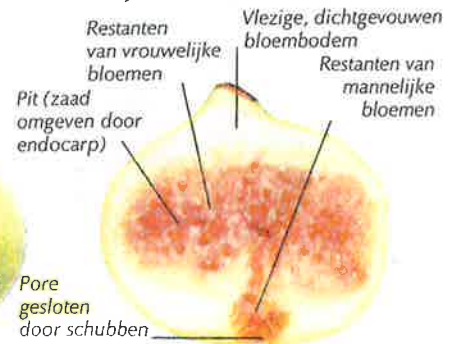
DOORSNEDE DOOR VRUCHT

SYCONIUM (EEN TYPE SCHIJNVRUCHT)

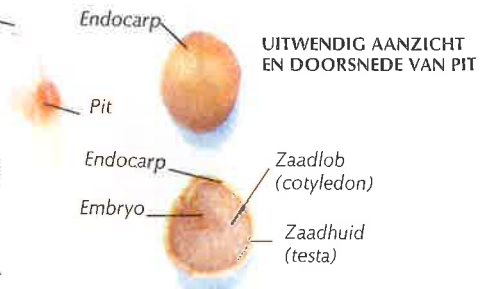
Vijg
(*Ficus carica*)

AANZICHT VAN VRUCHT

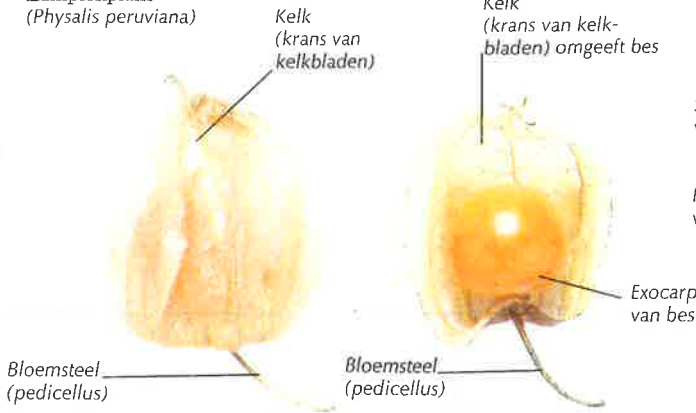

LENGTEDOORSNEDE VAN VRUCHT

UITWENDIG AANZICHT EN DOORSNEDE VAN PIT

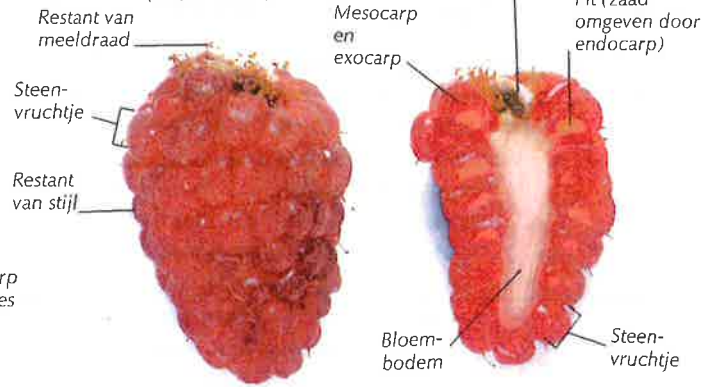
BES
Lampionplant
(*Physalis peruviana*)

AANZICHT VAN VRUCHT

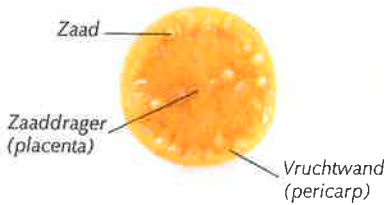
KIJKJE IN DE VRUCHT

SAMENGESTELDE VRUCHT
Framboos
(*Rubus idaeus*)

AANZICHT VAN VRUCHT

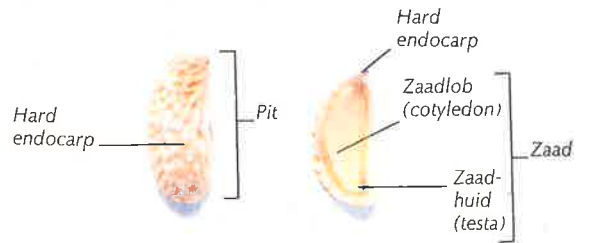
LENGTEDOORSNEDE DOOR VRUCHT

DOORSNEDE DOOR VRUCHT

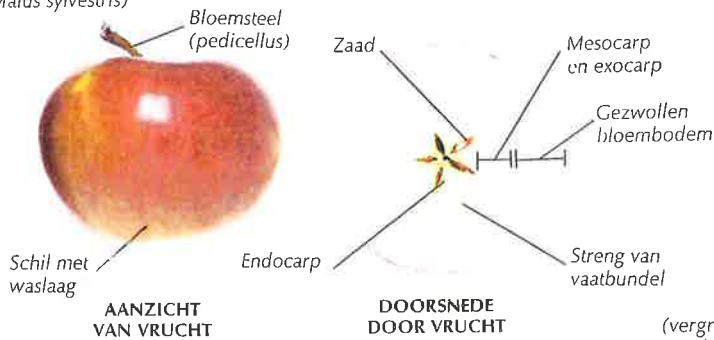

AANZICHT VAN ZAAD

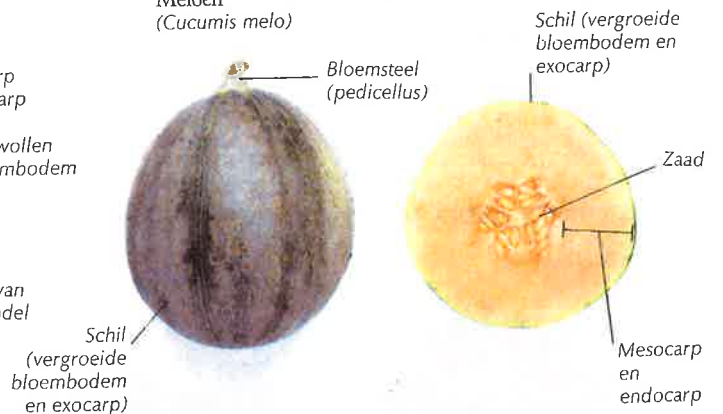
AANZICHT EN DOORSNEDE VAN PIT

PITVRUCHT (EEN TYPE SCHIJNVRUCHT)
Appel
(*Malus sylvestris*)

AANZICHT EN DOORSNEDE VAN ZAAD

KOMKOMMERVRUCHT (EEN TYPE BES)
Melo
(*Cucumis melo*)

AANZICHT EN DOORSNEDE VAN ZAAD

Droge vruchten

Droge vruchten hebben een harde, droge vruchtwand (pericarp) rondom hun zaden, in tegenstelling tot de vlezige vruchten met sappige vruchtwanden (bladzijde 42-43). Ze worden verdeeld in drie typen: openspringend, waarbij de vruchtwand

opensplijt en het zaad vrijkomt; niet-openspringend; en splitvruchten, waarbij de vrucht splijt in deelvruchtjes, maar de zaden niet vrijkomen. Tot de openspringende, droge vruchten behoren doosvruchten (bijv. juffertje-in-het-groen), kokervruchten (bijv. ridderspoor), peulen (bijv. erwt) en hauwen en hauwtjes (bijv. judaspenning). De

zaden van openspringende vruchten worden meestal verspreid door de wind. Niet-openspringende, droge vruchten omvatten de noten (bijv. tamme kastanje), nootjes (bijv. kleefkruid), graanvruchten (caryopsis; bijv. tarwe), dopvruchten of nootjes (bijv. aardbei), gevleugelde dopvruchten (bijv. iep) en gesteelde dopvruchten (bijv. paardebloem). Sommige niet-openspringende, droge vruchten worden verspreid door de wind; andere (bijv. kleefkruid) hebben vruchtwanden met haakjes die aan dierevachten blijven hangen. Splitvruchten omvatten dubbele dopvruchten (bijv. bereklauw) en dubbelgevleugelde dopvruchten (bijv. esdoorn); deze worden door de wind verspreid.

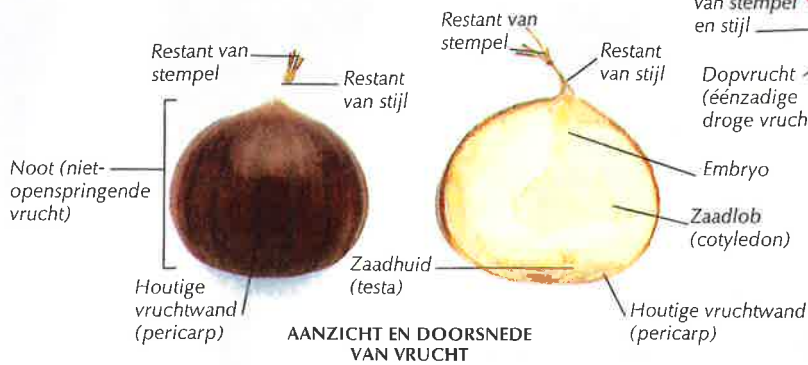
NOOTJE
Kleefkruid
(*Galium aparine*)

zaden van openspringende vruchten worden meestal verspreid door de wind. Niet-openspringende, droge vruchten omvatten de noten (bijv. tamme kastanje), nootjes (bijv. kleefkruid), graanvruchten (caryopsis; bijv. tarwe), dopvruchten of nootjes (bijv. aardbei), gevleugelde dopvruchten (bijv. iep) en gesteelde dopvruchten (bijv. paardebloem). Sommige niet-openspringende, droge vruchten worden verspreid door de wind; andere (bijv. kleefkruid) hebben vruchtwanden met haakjes die aan dierevachten blijven hangen. Splitvruchten omvatten dubbele dopvruchten (bijv. bereklauw) en dubbelgevleugelde dopvruchten (bijv. esdoorn); deze worden door de wind verspreid.

NOOT
Tamme kastanje
(*Castanea sativa*)

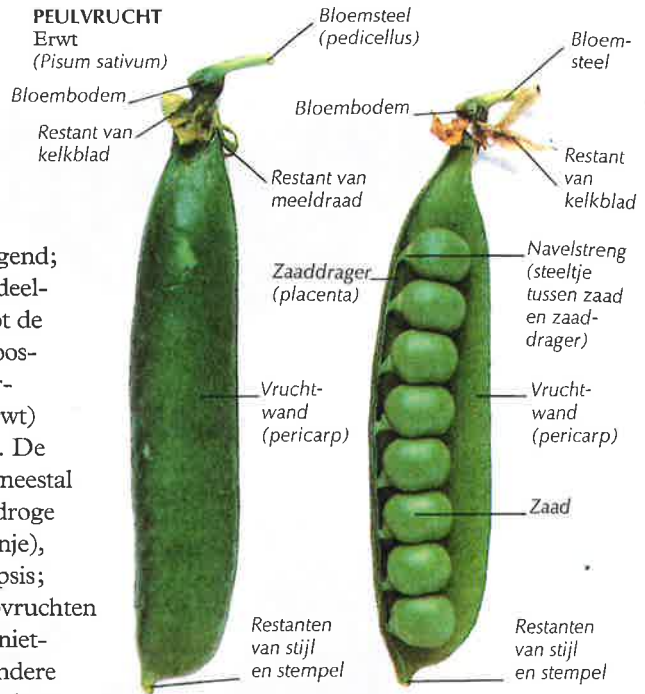

AANZICHT VAN VRUCHT MET OMHULLENDE NAPJE (CUPULA)

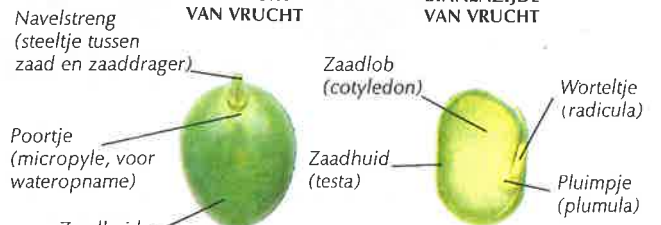
AANZICHT EN DOORSNEDE VAN VRUCHT

PEULVRUCHT
Erwt
(*Pisum sativum*)

AANZICHT VAN VRUCHT

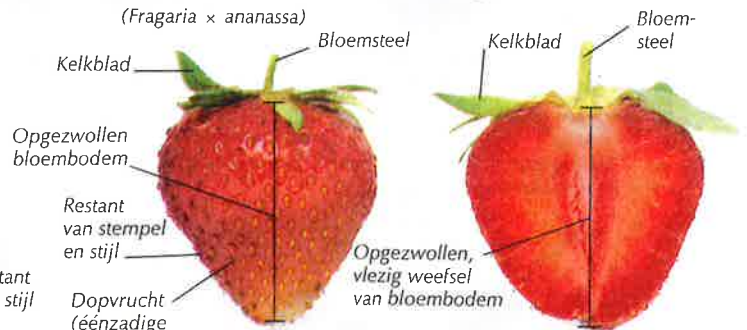
BINNENZIJDE VAN VRUCHT

AANZICHT EN DOORSNEDE VAN ZAAD

DOPVRUCHT

Aardbei
(*Fragaria x ananassa*)

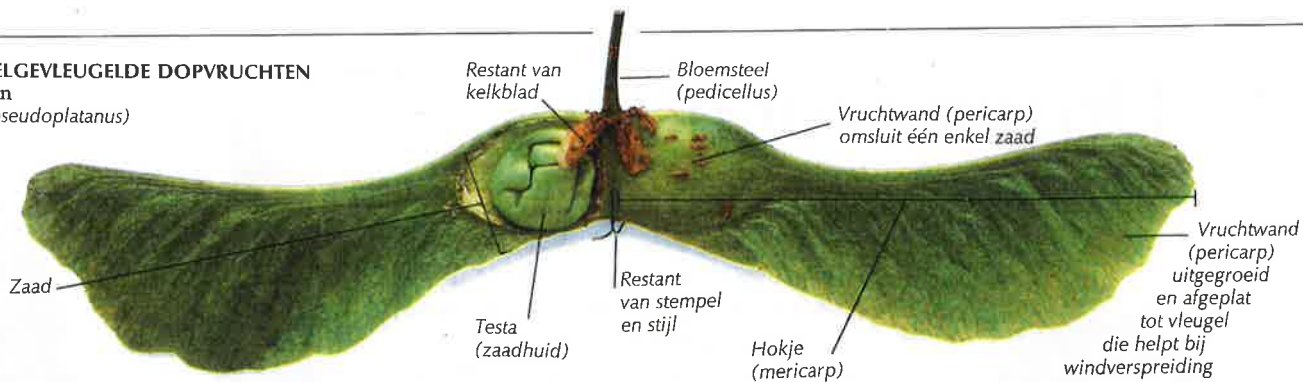
AANZICHT VAN VRUCHT

LENGTEDOORSNEDE VAN VRUCHT

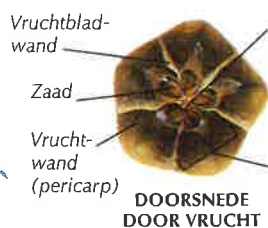
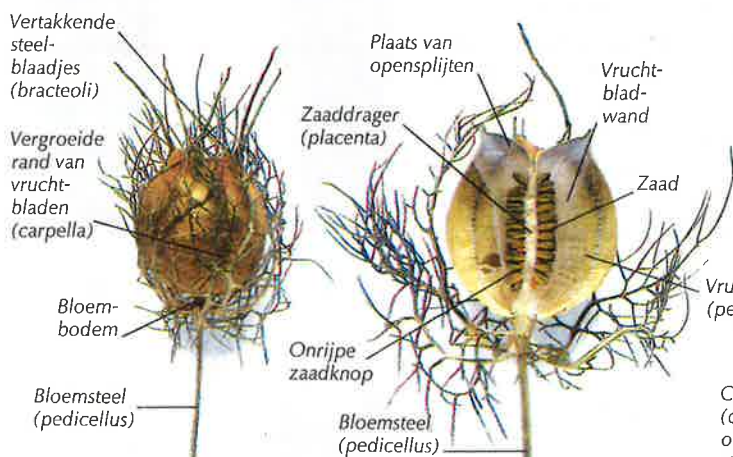

AANZICHT EN DOORSNEDE VAN ZAAD

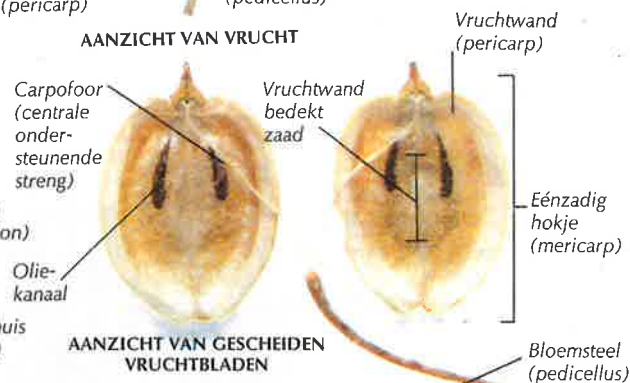
DUBBELGEVLEUGELDE DOPVRUCHTEN
Esdoorn
(*Acer pseudoplatanus*)

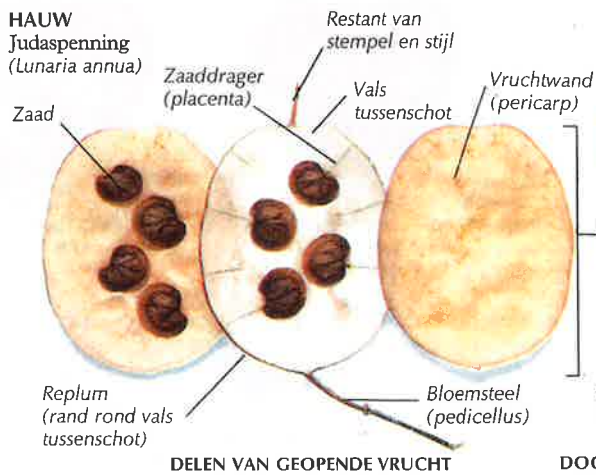
DOOSVRUCHT
Juffertje-in-het-groen
(*Nigella damascena*)

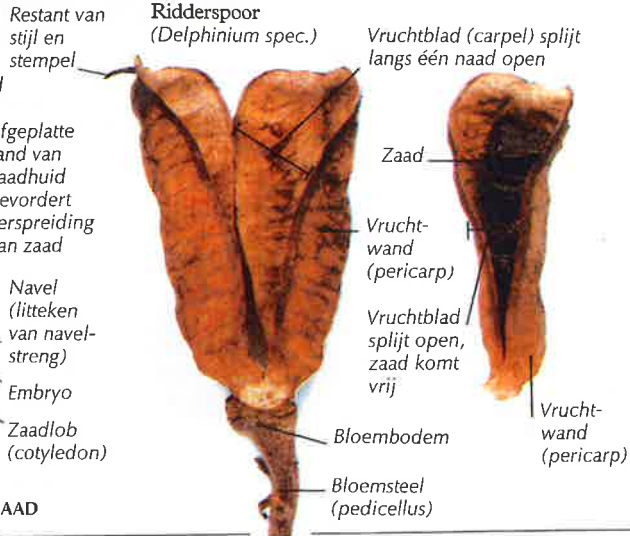
DUBBELE DOPVRUCHT
Bereklaauw
(*Heracleum spec.*)

HAUW
Judaspenning
(*Lunaria annua*)

KOKERVRUCHT
Ridderspoor
(*Delphinium spec.*)

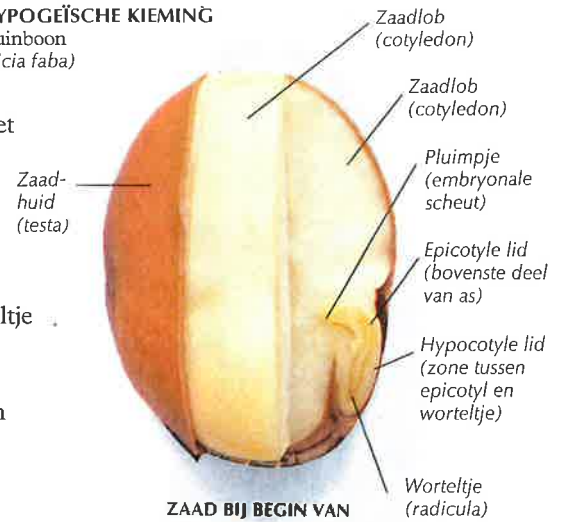

Kieming

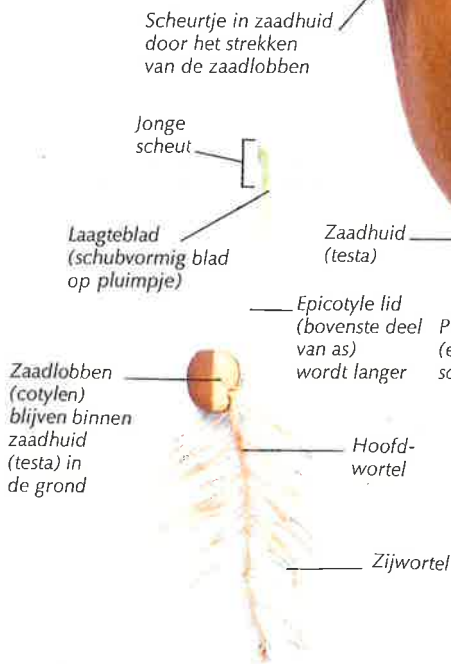
Kieming is het uitgroeien van zaden tot zaailingen. Kiemen begint wanneer het zaad in de grond actief wordt, en eindigt als de vegetatieve bladeren boven de grond verschijnen. Een zaad bestaat uit een embryo en zijn voedselreserve, omgeven door een zaadhuid (testa). Het embryo bestaat uit één of twee zaadlobben (cotylen) aan een centrale as. Het bovenste deel van de as bestaat uit een epicotyl lid met aan de top een pluimpje (plumula, de embryonale scheut). Het onderste deel van de as bestaat uit een hypocotyl lid en een worteltje (radicula). Na verspreiding uit de ouderplant droogt het zaad in en begint het een rustperiode. Na deze rust kiemt het zaad, mits het voldoende water, zuurstof en warmte, en in sommige gevallen licht, krijgt. In de eerste fases van kieming neemt het zaad water op; het embryo spreekt de voedselreserve aan; het worteltje zwelt, breekt door de zaadhuid en groeit omlaag. De kieming kan dan verder gaan, afhankelijk van het soort zaad, op twee verschillende manieren. Bij epigeïsche kieming strekt het hypocotyle lid en drukt het pluimpje en de beschuttende zaadlobben uit de grond. Bij hypogeïsche kieming blijven de zaadlobben in de grond en drukt het strekkende epicotyle lid het pluimpje omhoog.

HYPOGEÏSCHE KIEMING

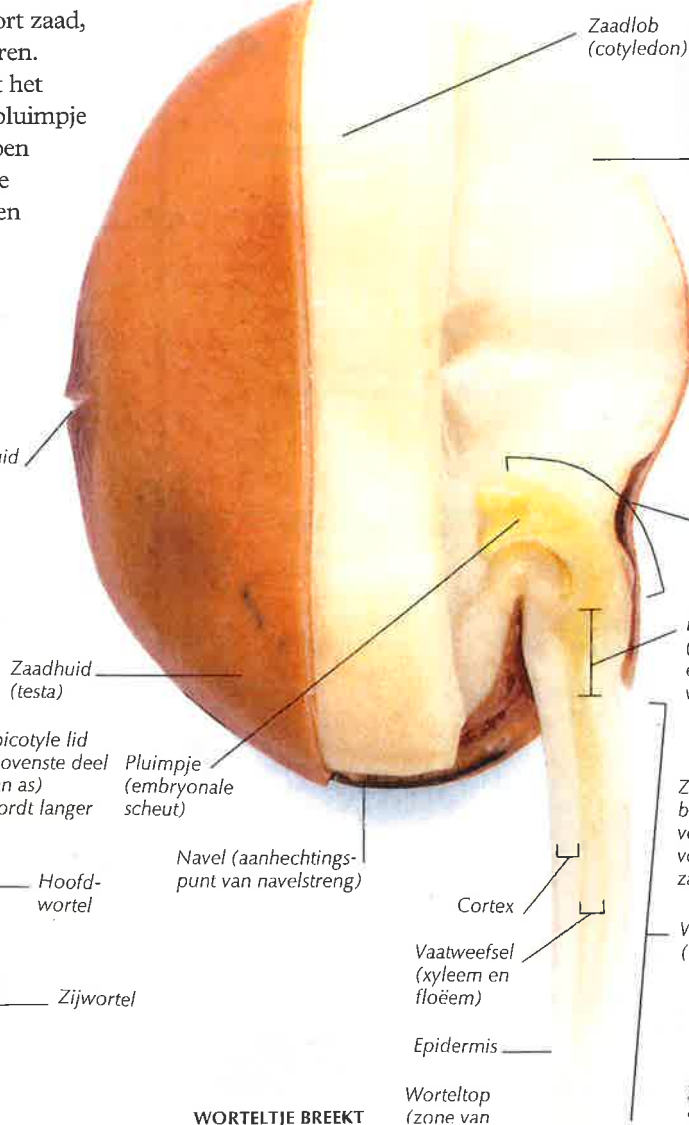
Tuinboon
(*Vicia faba*)

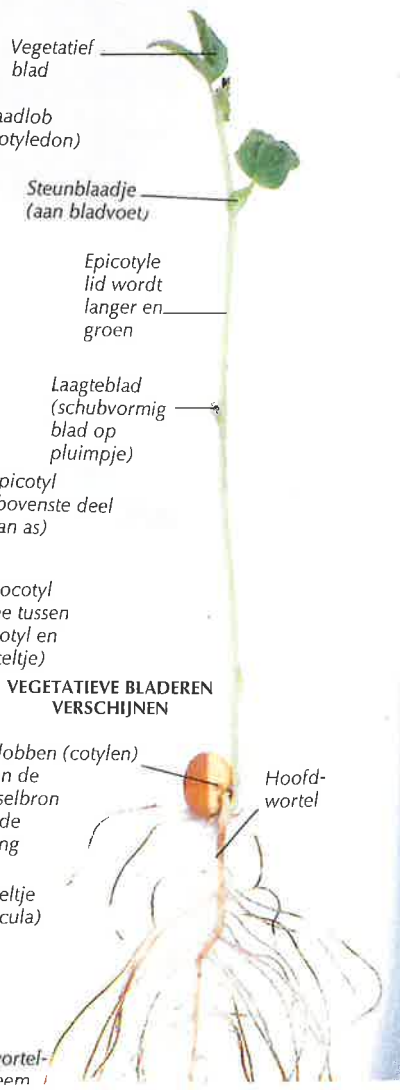
ZAAD BIJ BEGIN VAN KIEMING

SCHEUT VERSCHIJNT

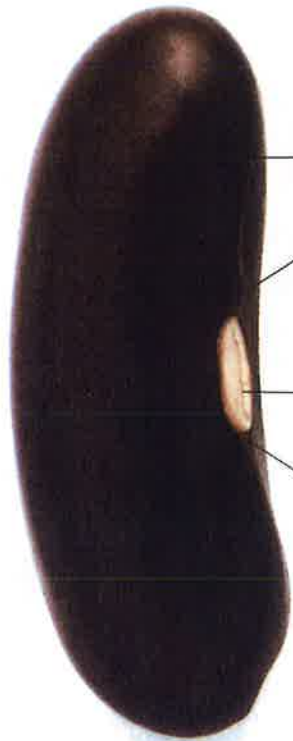

WORTELTJE BREEKT

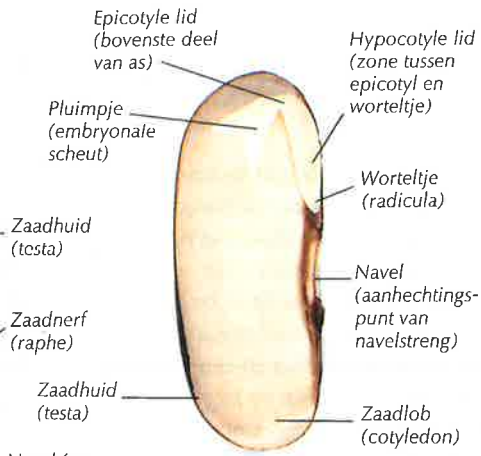

ZIJWORTELSYSTEEM

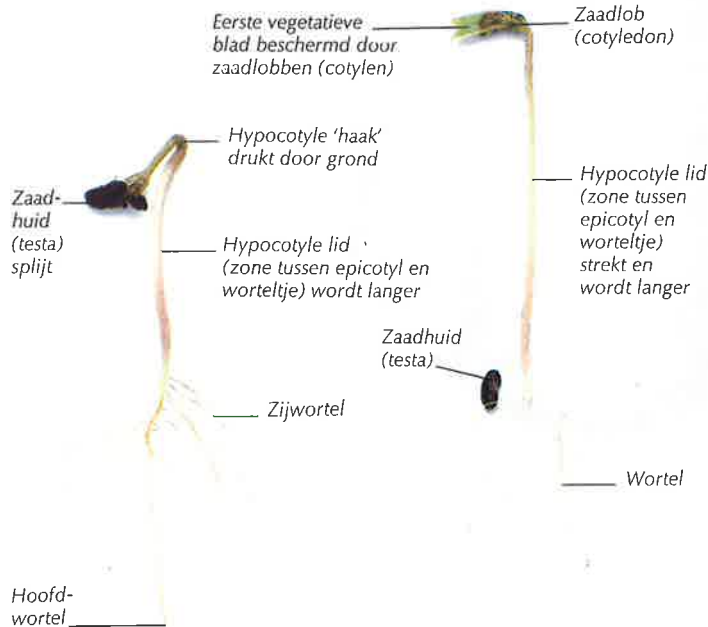
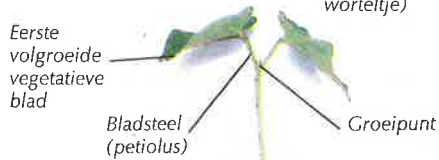
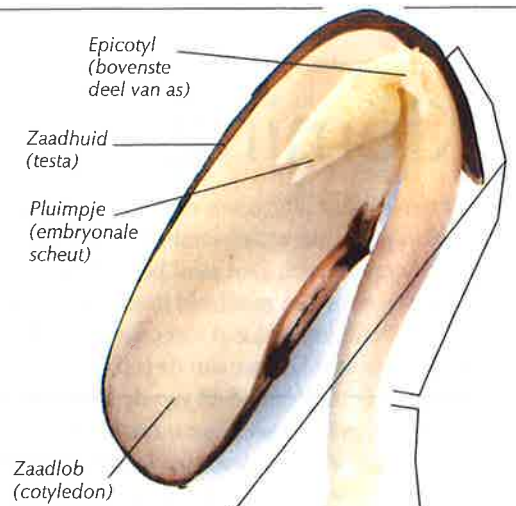
EPIGEÏSCHE KIEMING
Zwarte boon
(Phaseolus spec.)

**AANZICHT VAN ZAAD
BIJ BEGIN KIEMING**

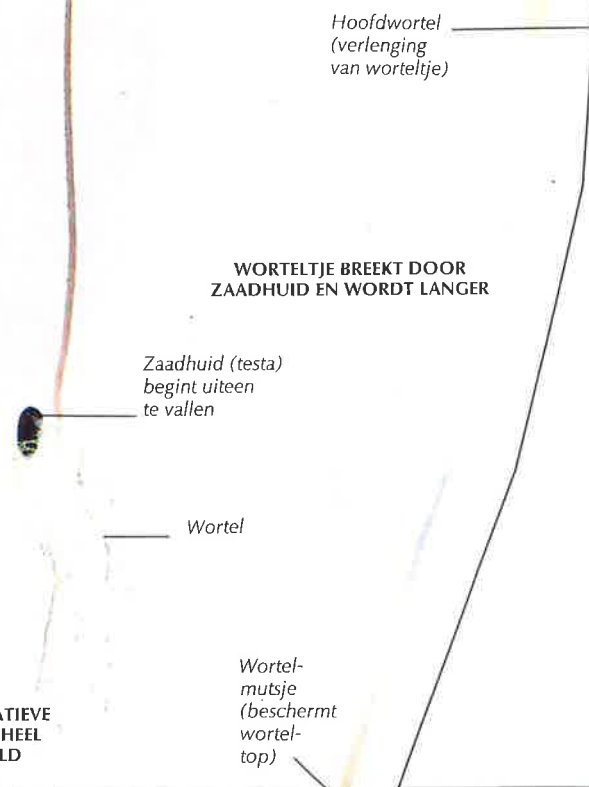
**LENGTEDOORSNEDE
VAN ZAAD
BIJ BEGIN KIEMING**

**HYPOCOTYLE
'HAAK' VERSCHIJNT
BOVEN GROND**

**HYPOCOTYLE LID
STREKT EN DRUKT
BLADEREN EN
ZAADLOBBEN
UIT DE GROND**

**EERSTE VEGETATIEVE
BLADEREN GEHEEL
ONTWIKKELD**

**WORTELTJE BREEKT DOOR
ZAADHUID EN WORDT LANGER**

**Wortel-
mutsje
(beschermt
wortel-
top)**

Epicotyle lid
(bovenste deel
van as)

Pluimpje
(embryonale
scheut)

Zaadhuid
(testa)

Zaadnerf
(raphe)

Zaadhuid
(testa)

Navel (aan-
hechtings-
punt van
navelstreng)

Poortje
(micropyle,
voor water-
opname)

Hypocotyle lid
(zone tussen
epicotyl en
worteltje)

Worteltje
(radicula)

Navel
(aanhechtings-
punt van
navelstreng)

Zaadlob
(cotyledon)

Epicotyl
(bovenste
deel van as)

Zaadhuid
(testa)

Pluimpje
(embryonale
scheut)

Zaadlob
(cotyledon)

Hypocotyle lid
(zone tussen
epicotyl en
worteltje)

Eerste
volgroeide
vegetatieve
blad

Bladsteel
(petiolus)

Groeipunt

Zijwortel

Zaadlob
(cotyledon)

Hoofdwortel
(verlenging
van worteltje)

Eerste vegetatieve
blad beschermd door
zaadlobben (cotylen)

Zaadlob
(cotyledon)

Hypocotyle 'haak'
drukt door grond

Zaad-
huid
(testa)
splijt

Hypocotyle lid
(zone tussen epicotyl en
worteltje) wordt langer

Hypocotyle lid
(zone tussen
epicotyl en
worteltje)
strekt en
wordt langer

Zaadhuid
(testa)

Zijwortel

Wortel

Zaadhuid (testa)
begint uiteen
te vallen

Wortel

Hoofd-
wortel

Vegetatieve voortplanting

STENGEKNOL
Gladiool
(*Gladiolus spec.*)

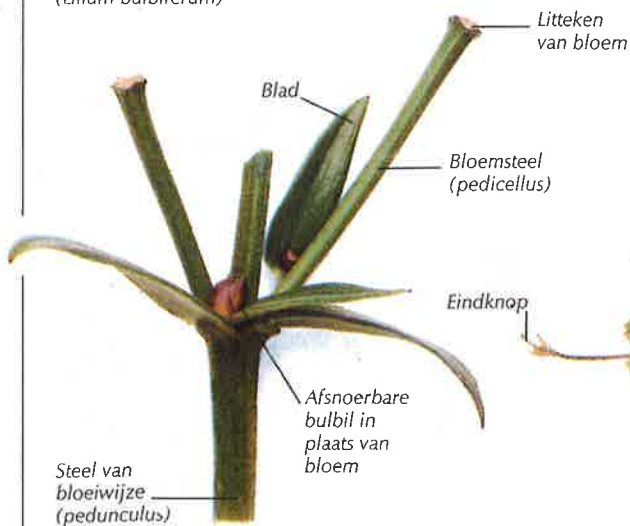
Veel planten kunnen zichzelf vermeerderen door vegetatieve voortplanting. Bij dit proces scheiden bepaalde delen van de plant zich af, schieten wortel en groeien uit tot een nieuwe plant. Vegetatieve voortplanting is een vorm van ongeslachtelijke voortplanting; dat wil zeggen dat er een enkele plant in het spel is en dat er geen gameten (geslachtscellen) versmelten. Er komen verschillende organen voor vegetatieve voortplanting voor bij planten.

Sommige gebruiken ondergrondse opslagorganen.

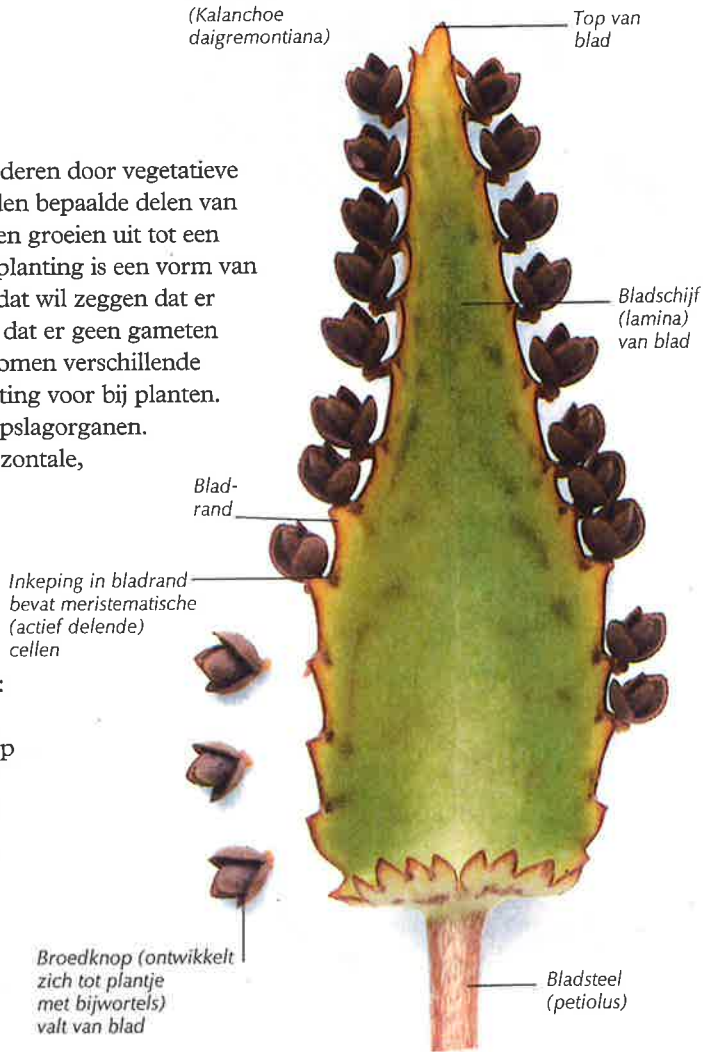
Hiertoe behoren wortelstokken (horizontale, ondergrondse stengels), waarvan

de vertakkingen nieuwe planten vormen; bollen (gezwollen bladvoeten), die bijbollen produceren, die loskomen van de ouderplant; en onder- en bovengrondse stengel- en wortelknollen (verdikte stengels en bijwortels), die zich eveneens afscheiden van de ouderplant. Andere vermeerderingsorganen zijn uitlopers: horizontale, kruipende stengels die wortelschieten en nieuwe planten vormen; bulbillen: kleine bollen die zich op de stengel of in plaats van bloemen ontwikkelen, afvallen en tot nieuwe planten uitgroeien; en broedknoppen: miniatuurplantjes die zich vormen op bladranden en dan afvallen om uit te groeien tot volwassen planten.

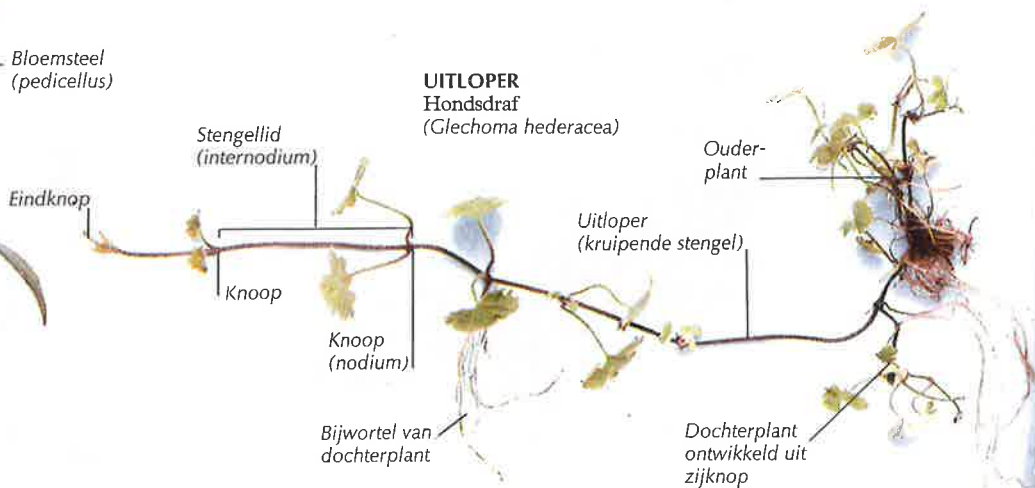
BULBIL IN PLAATS VAN BLOEM
Oranjelelie
(*Lilium bulbiferum*)

BROEDKNOP
Broedblad
(*Kalanchoe daigremontiana*)

UITLOPER
Hondsdrif
(*Glechoma hederacea*)

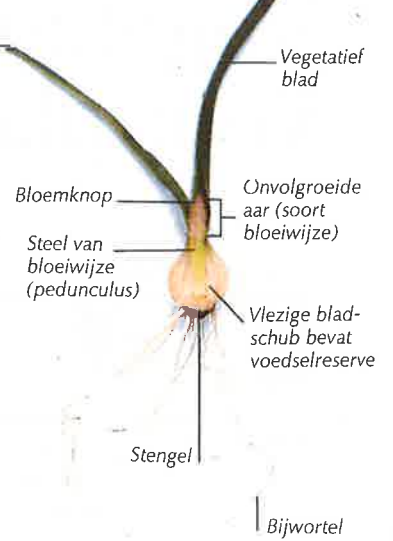
WORTELKNOL
Zoete aardappel
(*Ipomoea batatas*)

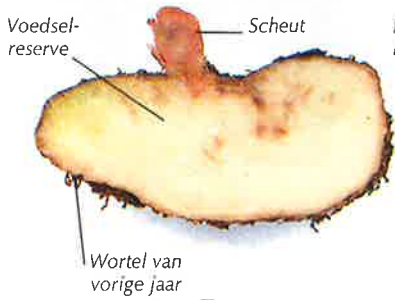
STENGELBULBIL
Lelie
(*Lilium spec.*)

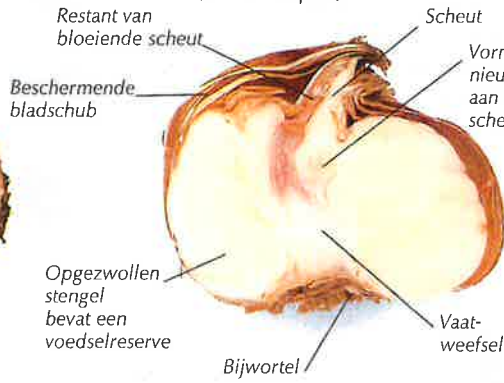
GROEIENDE BOL
Druifhyacint
(*Muscari spec.*)

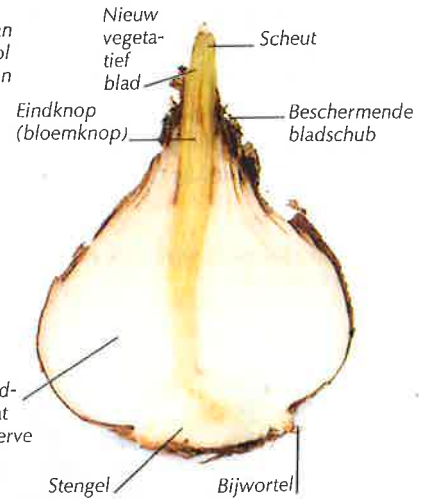
WORTELKNOL
Begonia
(*Begonia x tuberhybrida*)

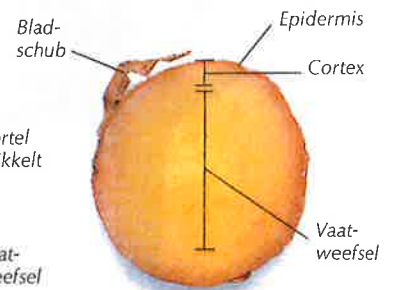
STENGELKNOL
Gladiool
(*Gladiolus spec.*)

BOL MET SCHEUT
Amaryllis
(*Hippeastrum spec.*)

WORTELSTOK
Gember
(*Zingiber officinale*)

AANZICHT

LENGTEDOORSNEDE DOOR BOVENGRONDSE SCHEUT

DOORSNEDE VAN WORTELSTOK

Droogteplanten

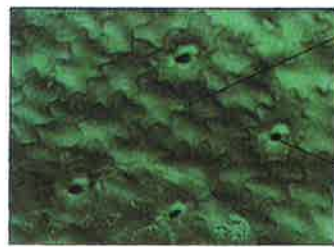
BLAD-SUCCULENT
Lithops spec.

Droogteplanten (Xerofyten) zijn in staat te overleven in ongunstige habitats. Ze zijn alle te vinden op plaatsen waar weinig water beschikbaar is; sommige leven bij hoge temperaturen, waardoor veel water verdampt via de bladeren. Xerofyten vertonen een aantal aanpassingen aan droge omstandigheden: een gereduceerd bladoppervlak, ingerolde bladeren, verzonken huidmondjes (stomata), haren, stekels en dikke cuticula's. Eén groep, de succulenten

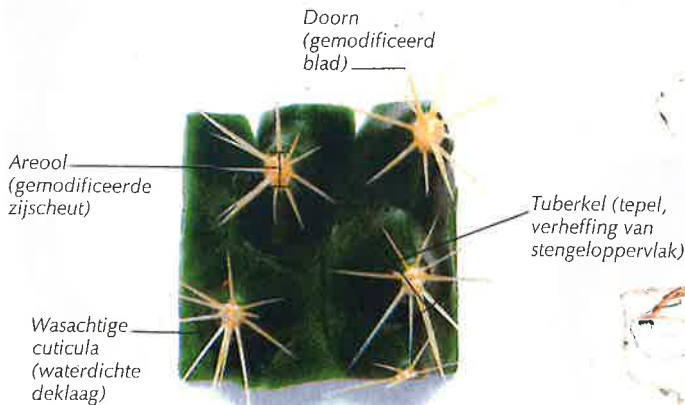
(vetplanten), slaat water op in speciaal vergrote, sponzige weefsels in blad, wortel of stengel. Blad-succulenten hebben vergrote, vlezige bladeren voor wateropslag. Wortelsucculenten hebben grote, ondergrondse organen voor wateropslag en kortlevende stengels en bladeren boven de grond. Stengelsucculenten worden vertegenwoordigd door de cactussen (familie Cactaceae). Cactusstengels zijn vlezig, groen en fotosynthetisch; ze hebben karakteristieke ribben of knobbels in rijen, terwijl de bladeren gereduceerd zijn tot doorns of geheel afwezig zijn.

AANZICHT

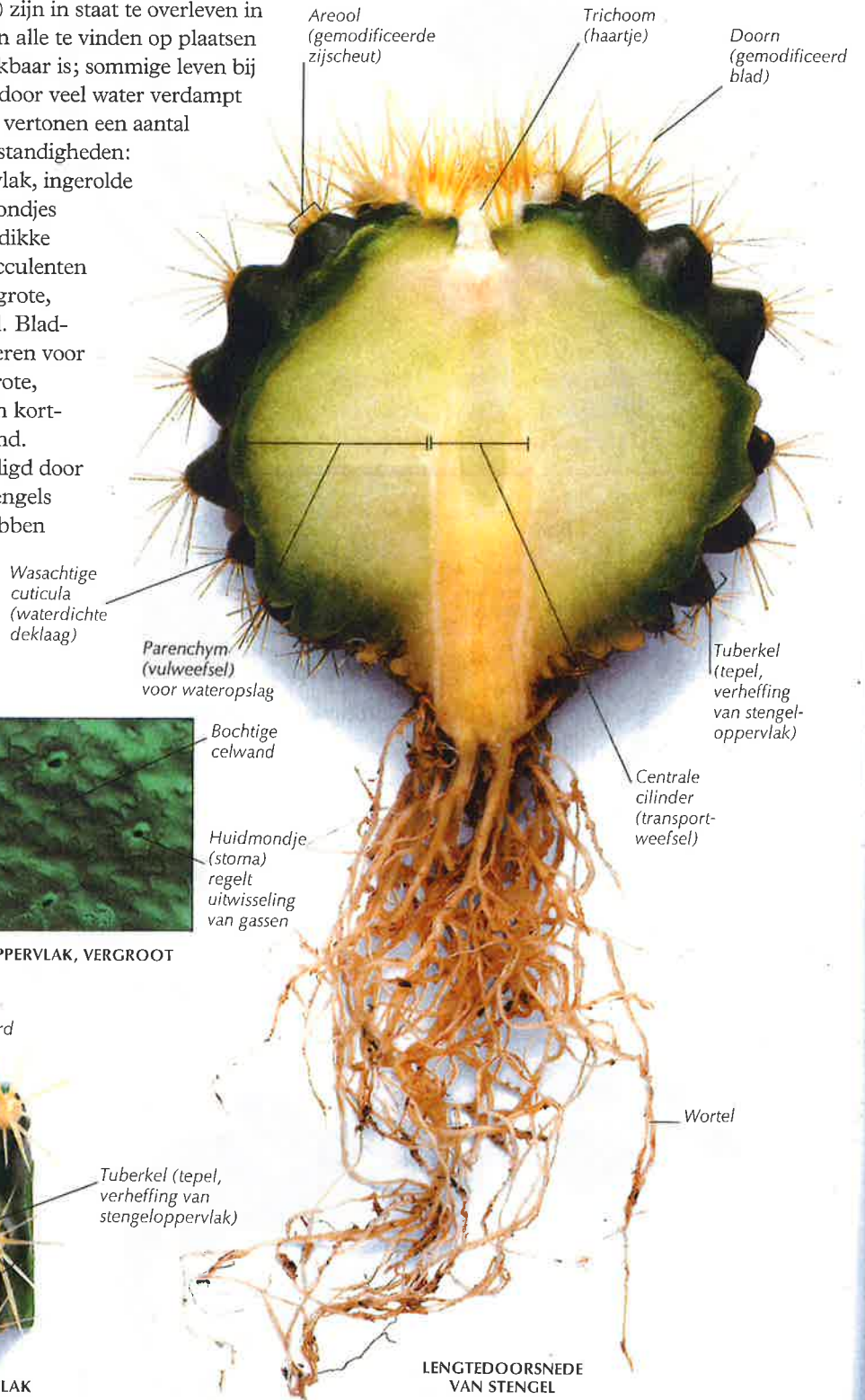

STENGELOPPERVLAK, VERGROOT

DETAIL VAN STENGELOPPERVLAK

STENGELSUCCULENT Schoonmoederstoel (*Echinocactus grusonii*)

LENGTEDOORSNEDE VAN STENGEL

BLADSUCCULENT
Haworthia truncata

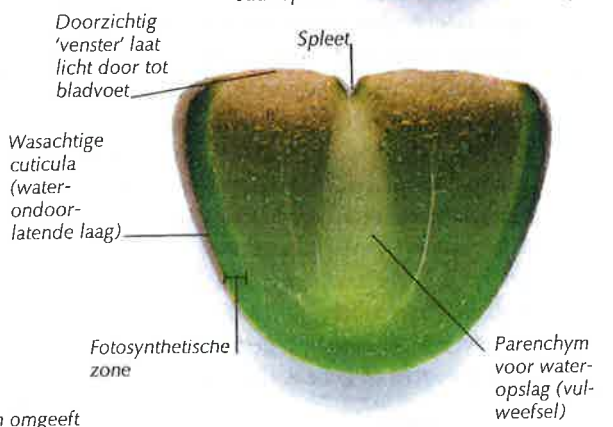
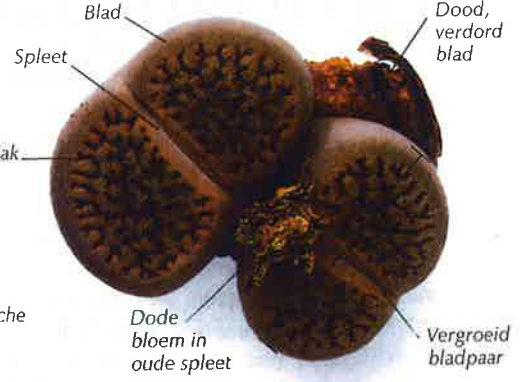

LENGTEDOORSNEDE VAN BLAD

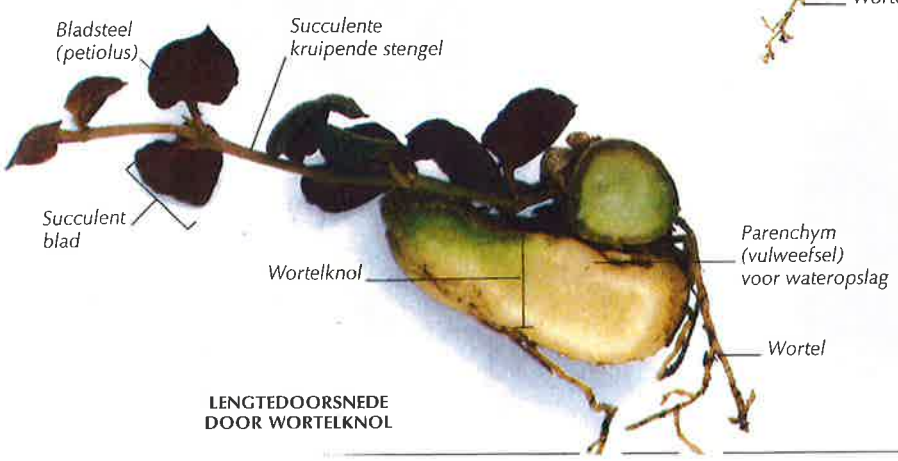
BLADOPPERVLAK, VERGROOT

BLADSUCCULENT
Lithops bromfieldii

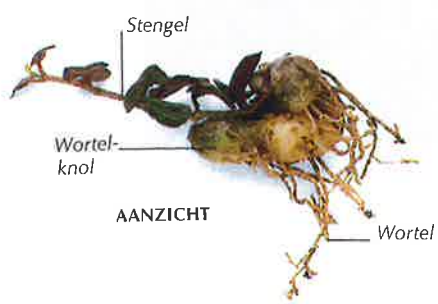

LENGTEDOORSNEDE VAN BLADPAAR

STENGEL- EN WORTELKNOL
Lantaarnplant
(*Ceropegia spec.*)

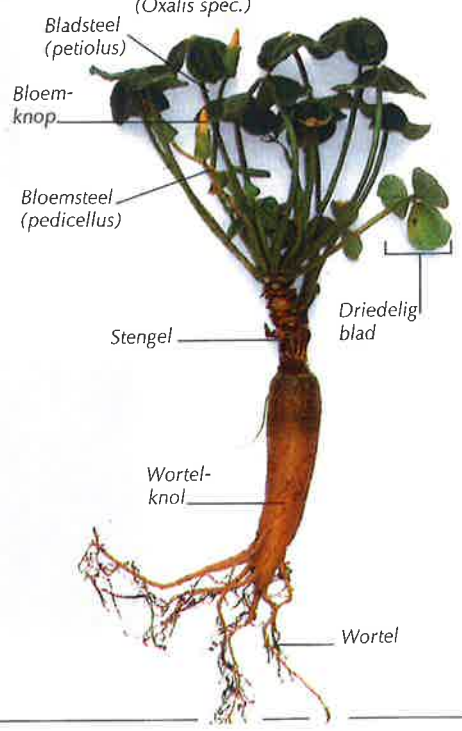

LENGTEDOORSNEDE DOOR WORTELKNOL

AANZICHT

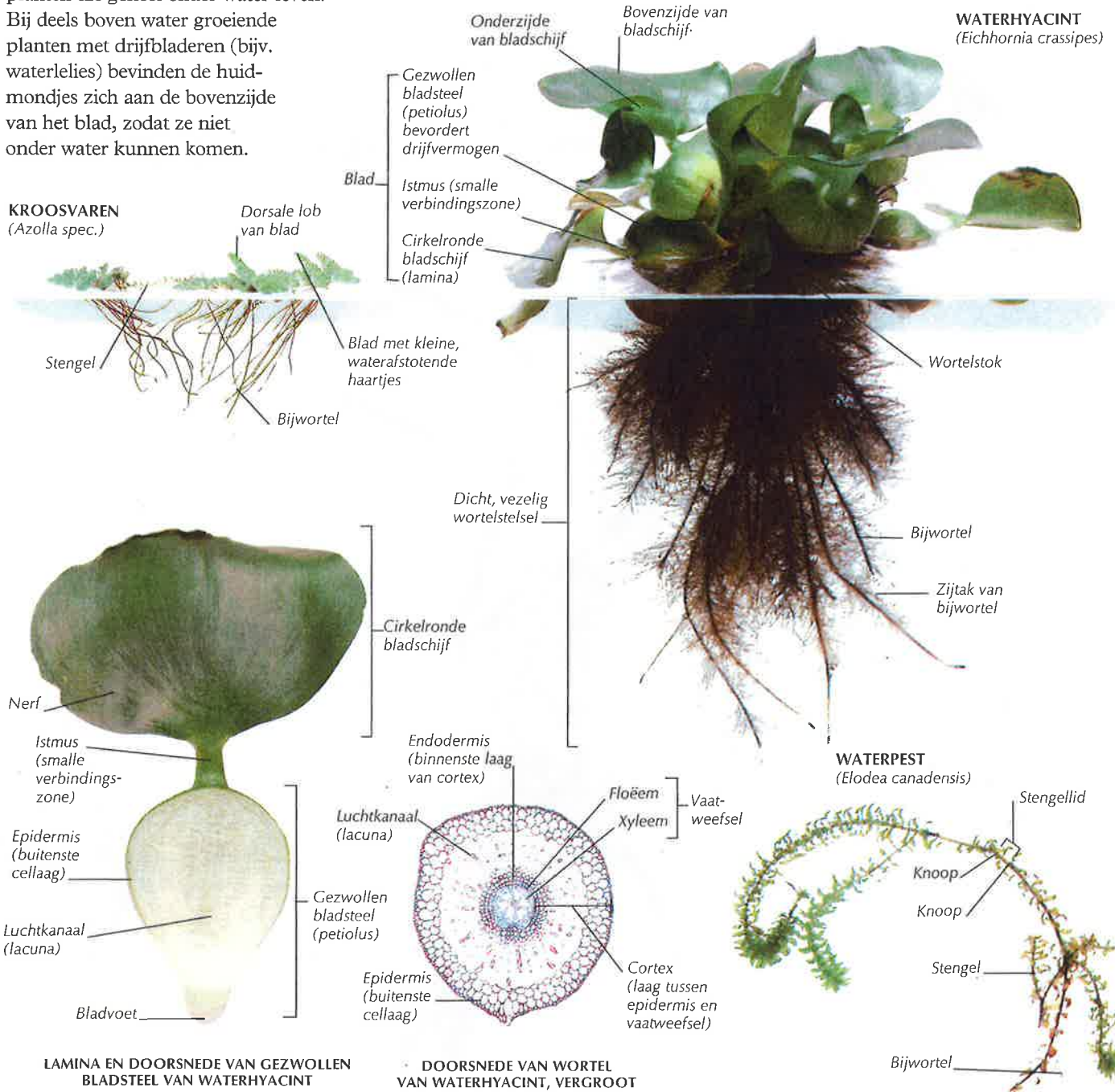
WORTELSUCCULENT
Klaverzuring
(*Oxalis spec.*)

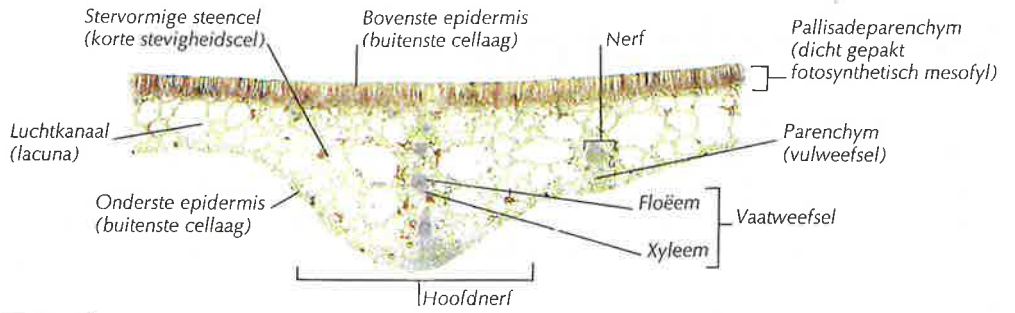
Waterplanten

Waterplanten groeien onder water, hetzij deels (bijv. waterhyacint), hetzij geheel (bijv. fonteinkruid). Ze vertonen diverse aanpassingen aan deze habitat. Kenmerkend zijn de talrijke luchtkanalen in de stengels, bladeren en wortels; deze bevorderen de gasuitwisseling en het drijfvermogen. Ondergedompelde delen hebben gewoonlijk geen cuticula (waterdichte afsluiting), waardoor de planten direct uit het water gassen en mineralen kunnen opnemen; bovendien hebben ze in het water weinig van het steun- en stevigheidsweefsel van landplanten nodig. Stomata, de huidmondjes voor gasuitwisseling, zijn afwezig bij de planten die geheel onder water leven.

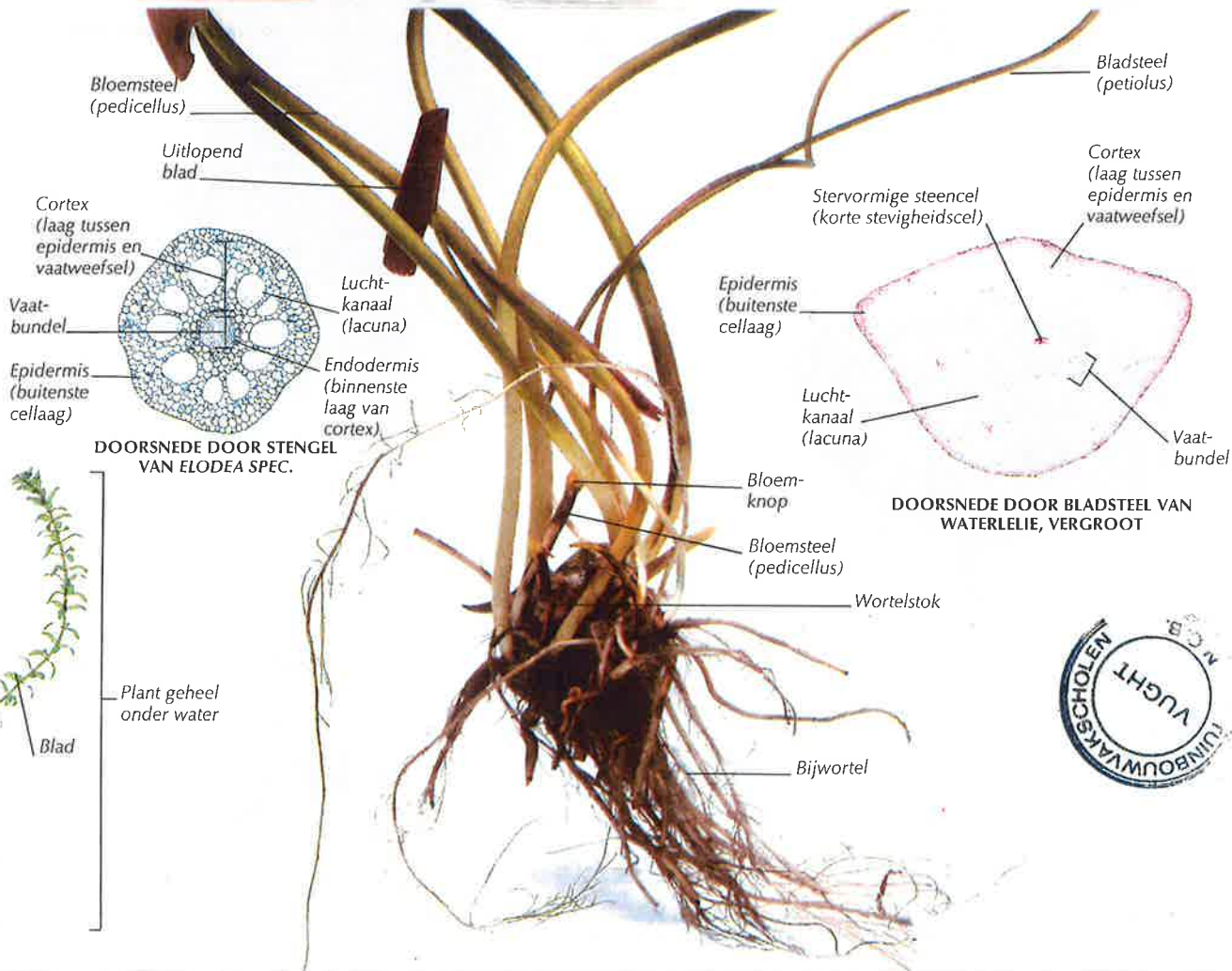
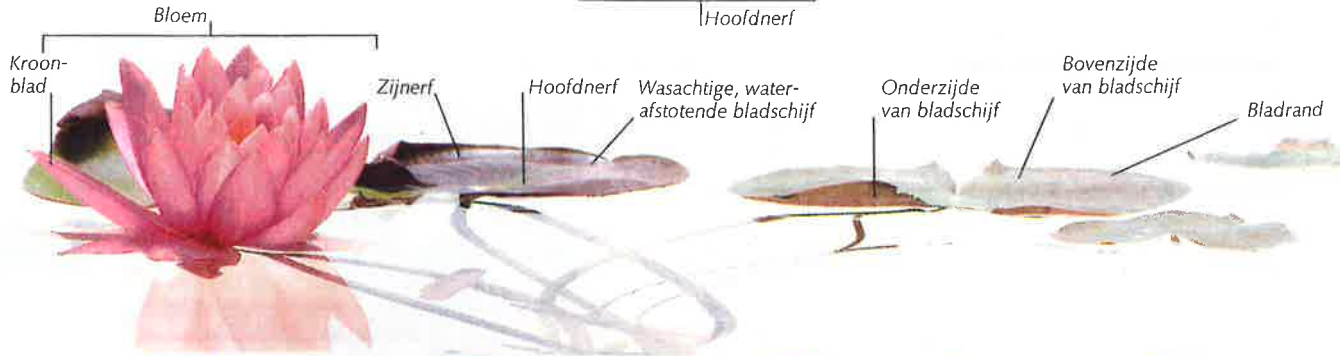
Bij deels boven water groeiende planten met drijfbladeren (bijv. waterlelies) bevinden de huidmondjes zich aan de bovenzijde van het blad, zodat ze niet onder water kunnen komen.

WATERLELIE
(*Nymphaea spec.*)

DOORSNEDE DOOR WATERLELIEBLAD, VERGROOT

Vleesetende planten

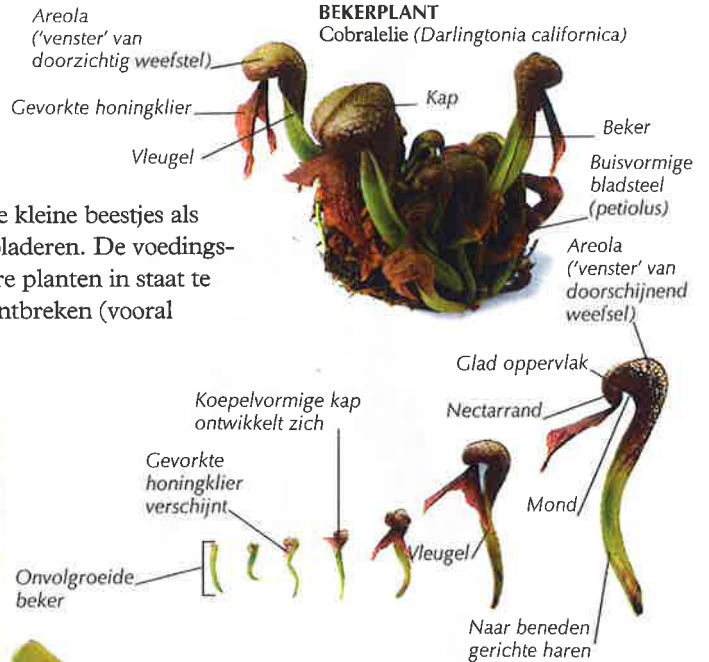
Vleesetende (insektivore) planten leven van insecten en andere kleine beestjes als aanvulling op de voedselproductie door fotosynthese in hun bladeren. De voedingsstoffen die ze opnemen uit gevangen insecten, stellen carnivore planten in staat te gedijen in zure, venige bodems, waar belangrijke mineralen ontbreken (vooral nitraten) en andere planten niet kunnen overleven.

Alle vleesetende planten hebben enkelvoudige bladeren, die zijn gevormd als vallen; vele gebruiken felle kleuren en geurige nectar om prooi aan te lokken; de meeste gebruiken enzymen om hun prooi te verteren. Er zijn drie typen vallen. Bekerplanten, zoals de cobralelie, hebben bladeren in de vorm van een beker die half gevuld is met water; eenmaal gelokt in de mond van de val, verliezen insecten hun greep op het glibberige oppervlak, vallen in de vloeistof en ontbinden, of worden verteerd. De Venus' vliegenvangertje gebruikt een klem-mechanisme; als een insect een voelhaar raakt op de binnenzijde van de bladeren klappen de twee lobben van het blad dicht. Vetblad en zonnedauw vangen prooi door middel van kleverige druppels op het bladoppervlak, waarna de randen langzaam krullen om de prooi te omsluiten en te verteren.

VENUS' Vliegenvangertje (*Dionaea muscipula*)

BEKERPLANT Cobralelie (*Darlingtonia californica*)

ONTWIKKELING VAN GEMODIFICEERD BLAD BIJ COBRALELIE

Rode kleur van val lokt insecten

'Sensibele' scharnier
Zintuighaar

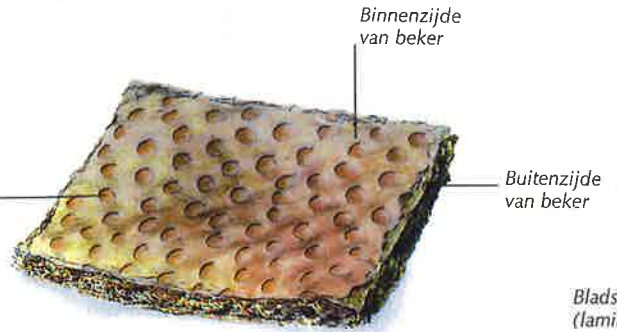
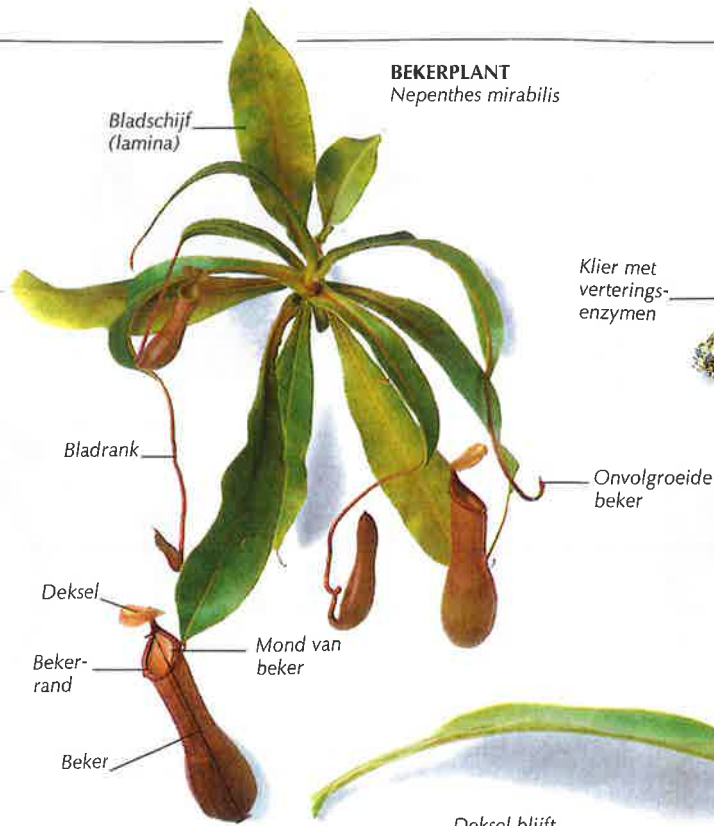
Binnen-zijde van val

Val (tweelobbige bladschijf)

Klier met verteringsenzymen

LOB VAN VENUS' Vliegenvangertje, VERGROOT

BEKERPLANT
Nepenthes mirabilis

WAND VAN BEKER, VERGROOT

Deksel (lokt insecten en houdt regenwater tegen)

Deksel gaat open

Deksel blijft goed gesloten zolang beker groeit

Mond van beker

Bladrank wordt langer

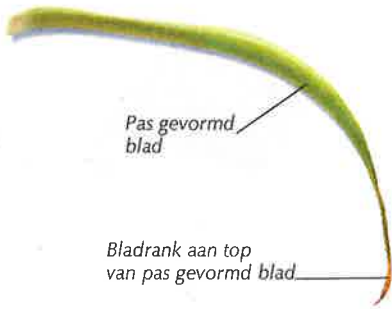
Voorste nerf

Onvolgroeide beker vult zich met lucht

Volgroeide beker

DOORSNEDE DOOR BEKER

ONTWIKKELING VAN GEMODIFICEERD BLAD BIJ BEKERPLANT

Gesteelde klier (scheidt kleverig, slijmachtig kliervocht af)

Klier (produceert enzymen)

Bovenzijde van blad

Onderzijde van blad

BLAD VAN VETBLAD, STERK VERGROOT

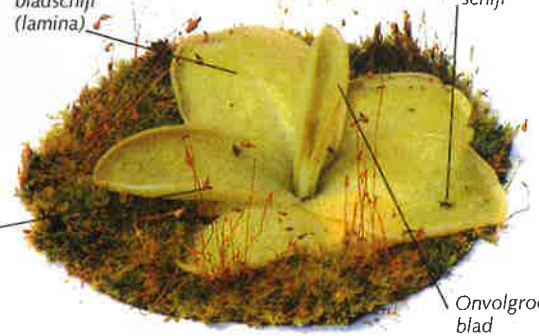
VETBLAD
(Pinguicula caudata)

Afgeplatte bladschijf (lamina)

Rand van bladschijf rolt in

Insekt gevangen op kleverig oppervlak van bladschijf

Onvolgroeid blad

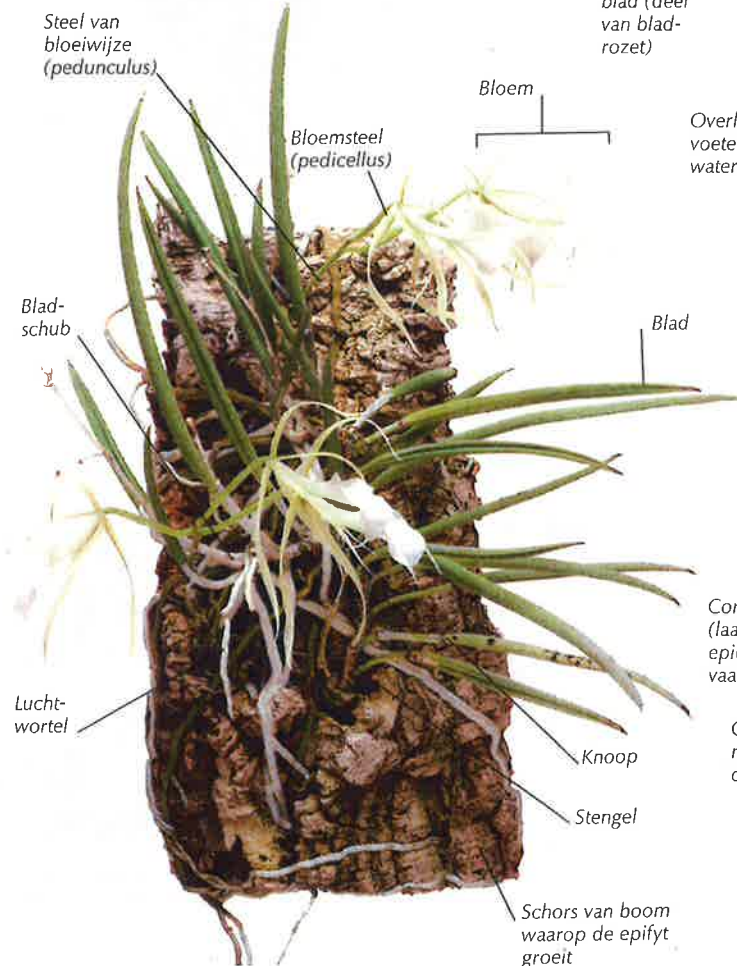

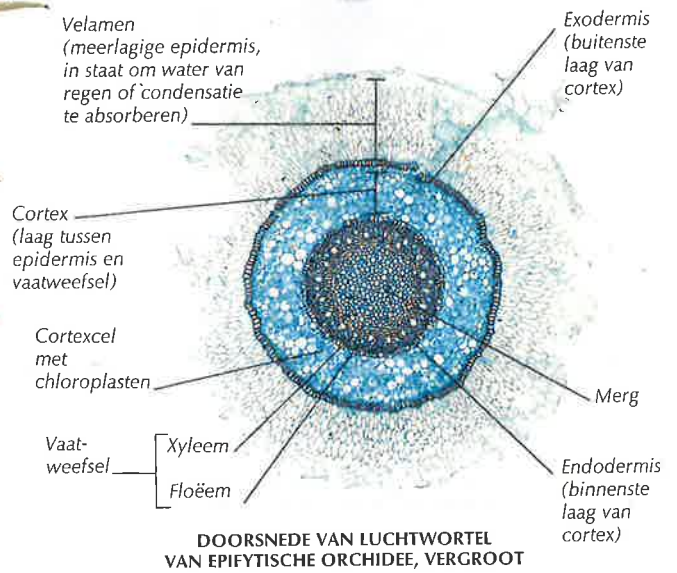
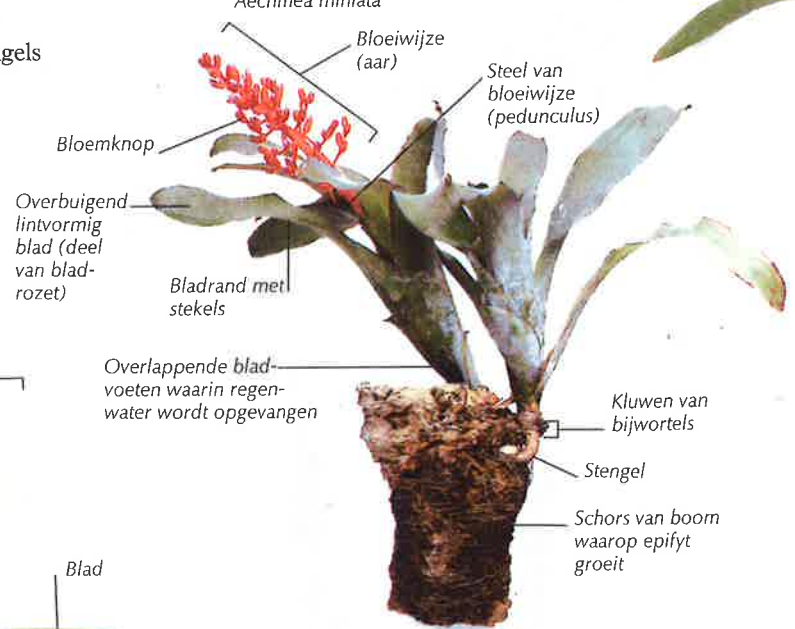
Epifytische en parasitaire planten

Epifytisch en parasitaire planten groeien op andere levende planten. Kenmerkend is dat ze niet in de bodem wortelen, maar boven de grond op stammen en takken van andere planten leven. Epifyten voldoen aan hun waterbehoefte met opvangen regenwater en vocht in de lucht. Hun mineralen halen ze uit het organische materiaal dat is opgehoopt op het oppervlak van de planten waarop ze groeien. Net als andere planten vormen epifyten hun voedsel door middel van fotosynthese. Tot de epifyten behoren tropische orchideeën en bromelia's, maar ook sommige mossen in gematigde streken. Parasitaire planten halen al hun voedingsstoffen uit de waardplant waarop ze groeien. Parasieten vormen boor- en zuigwortels (haustoria), die de stengel of wortel van de waardplant ingroeien en binnendringen in zijn vaatweefsel, waaruit de parasiet water, mineralen en organische voedingsstoffen haalt. Omdat ze niet hun eigen voedsel hoeven te produceren, hebben parasieten geen chlorofyl, het groene fotosynthetische pigment, en hebben ze evenmin vegetatieve bladeren. Halfparasieten (bijv. maretak) krijgen hun water en mineralen van de waardplant, maar hebben wel groene bladeren en stengels en kunnen dan ook hun eigen voedsel maken door fotosynthese.

EPIFYTISCHE ORCHIDEE *Brassavola nodosa*

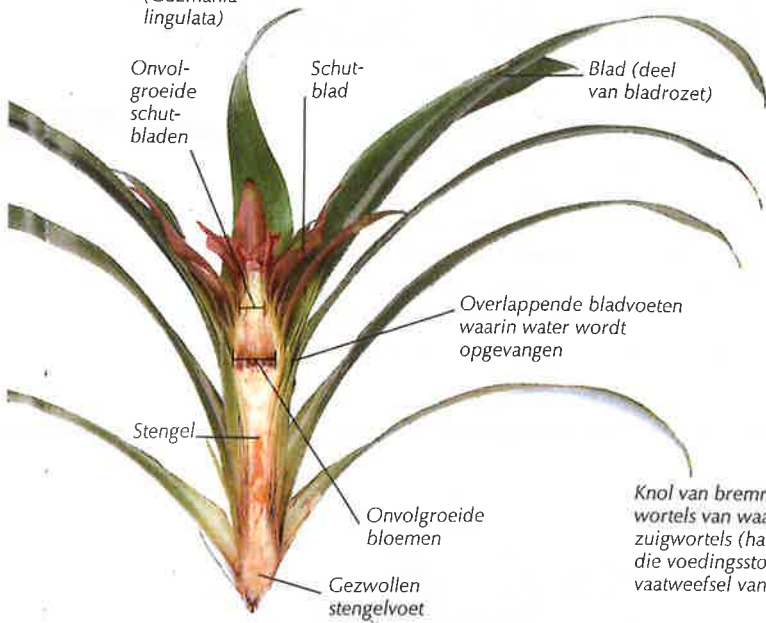

EPIFYTISCHE BROMELIA *Aechmea miniata*

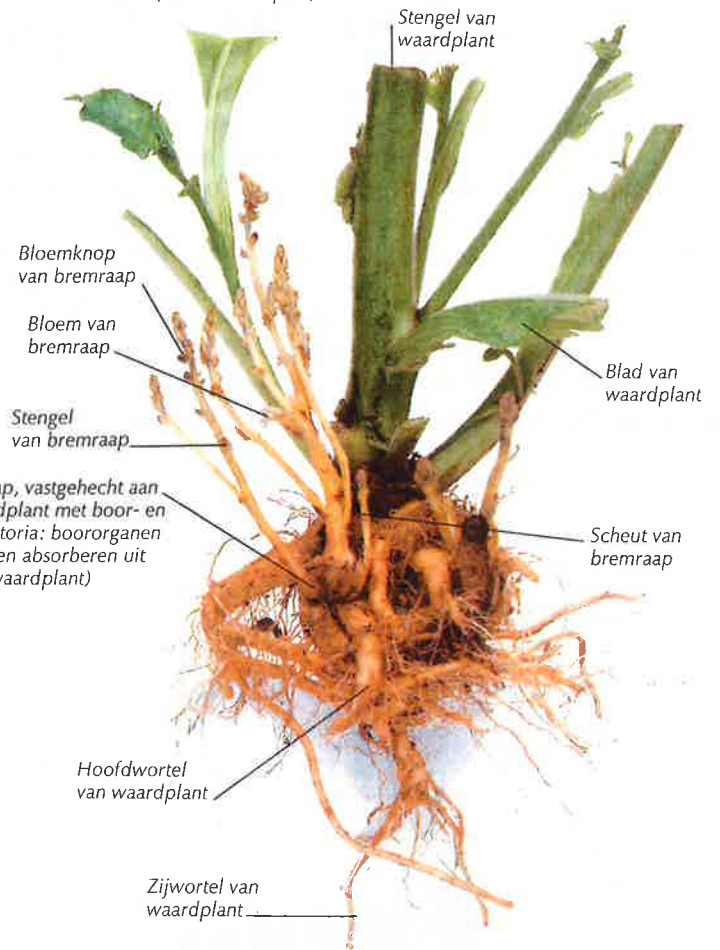
LENGTEDOORSNEDE VAN EPIFYTISCHE BROMELIA

Bromelia
(*Guzmania lingulata*)

WORTELPARASIEET

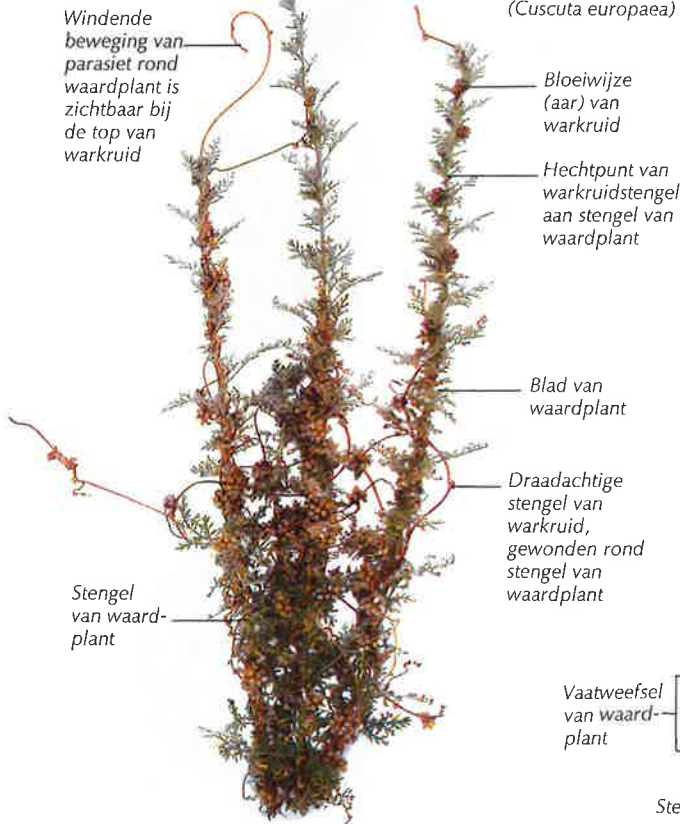
Bremraap
(*Orobancha spec.*)

Knol van bremraap, vastgehecht aan wortels van waardplant met boor- en zuigwortels (haustoria: boororganen die voedingsstoffen absorberen uit vaatweefsel van waardplant)

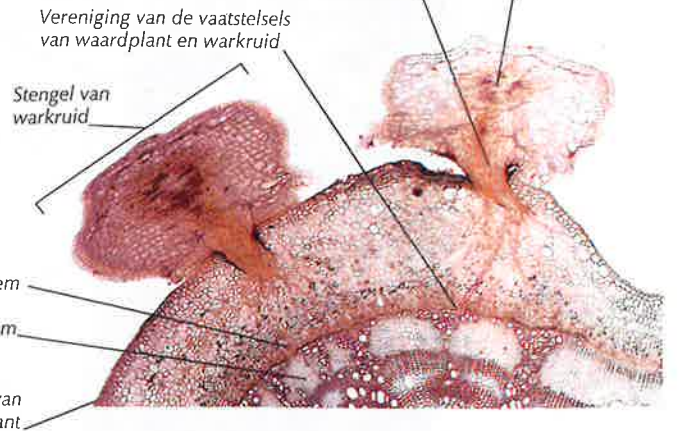
STENGELPARASIEET

Groot warkruid
(*Cuscuta europaea*)

AANZICHT VAN PLANT, DIE WORDT GEPARASITEERD DOOR GROOT WARKRUID

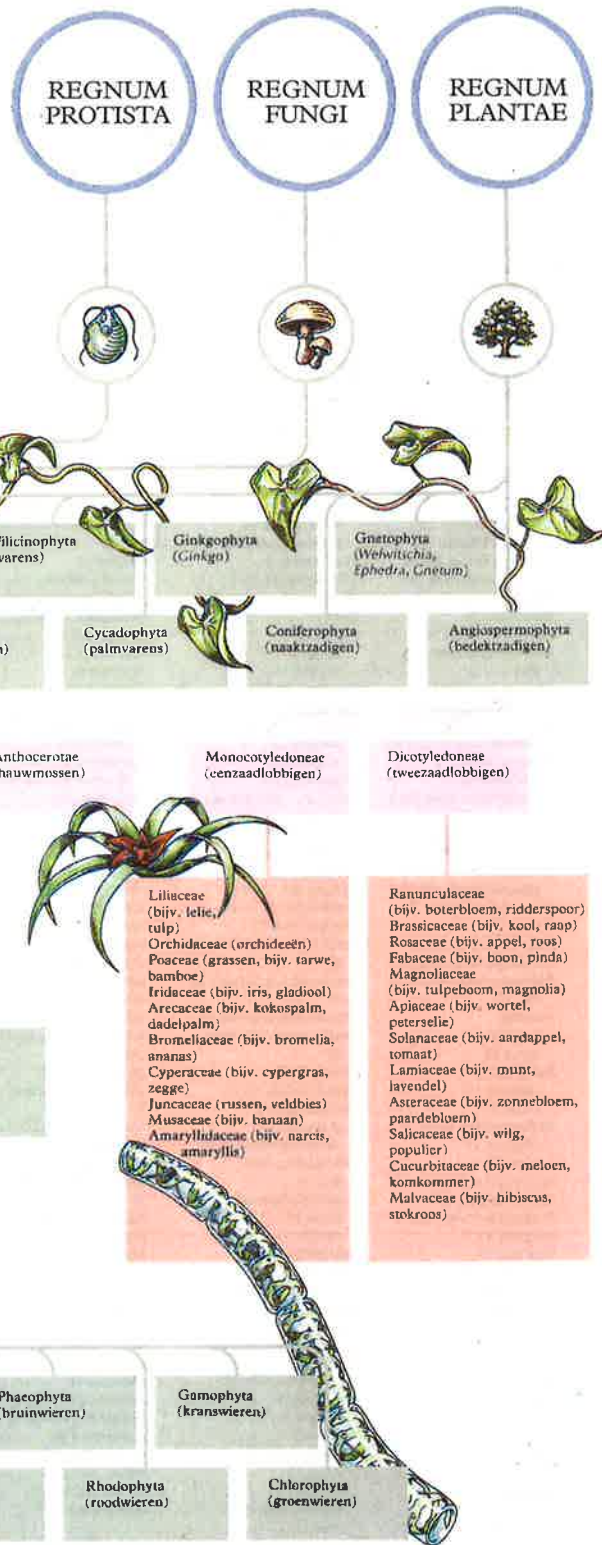
Boor- en zuigwortel (haustorium, het boororgaan dat voedingsstoffen absorbeert uit vaatweefsel van waardplant)

DOORSNEDE VAN STENGEL VAN PLANT DIE WORDT GEPARASITEERD DOOR GROOT WARKRUID, VERGROOT

Plantenclassificatie

Biologen gebruiken een algemeen classificatiesysteem om de miljoenen levende organismen te rangschikken. In eerste instantie worden alle levende organismen ingedeeld in vijf rijken (regna). Alle planten behoren tot het regnum Plantae. Het plantenrijk is, net als de andere regna, onderverdeeld in steeds kleiner wordende groepen, gebaseerd op overeenkomsten tussen de planten binnen elke groep. Het plantenrijk is eerst verdeeld in tien phyla (enkelvoud: phylum) – bijvoorbeeld phylum Angiospermophyta, dat alle bloemplanten omvat, zoals orchideeën, palmen, cactussen, rozen en esdoorns. Elk phylum is onderverdeeld in klassen, elke klasse in ordes, alle ordes in families en die weer in geslachten (genera). Tot slot is elk geslacht onderverdeeld in soorten. Dit systeem van steeds verdere onderverdeling resulteert in een 'stamboom' van alle planten. Het schema hiernaast geeft de hoofd-groepen van het plantenrijk weer. Ook zijn 'plant-achtige' organismen opgenomen: wieren (protisten die zelf hun voedsel produceren door fotosynthese) en schimmels.

SLEUTEL
Deze kleuren geven de classificatie-eenheden aan, zoals gebruikt in het schema.

PHYLUM

KLASSE

FAMILIE

Register

A

Aanpassing 6
droogteplanten 50-51
waterplanten 52-53

Aar

Aechmea miniata 56
berberis 24-25
bromelia 7
diatomee 10
droogteplanten 50
gele egelcactus 50
kruidachtige
bloemplanten 22-23
mahonia 24-25

Aardappel
kruidachtige
bloemplant 22
plantenclassificatie 58

Aardappelbovist 9
Aardbei 22, 44
Abaxiale epidermis 33
Aanborende hyfen 8
Acanthostachys strobilacea
6-7
Acer pseudoplatanus 25,
45
Acer spec. 21
Acetabularia spec. 10
Achterste kelkblad 35
Achterste kroonblad 35
Adaxiale epidermis 33
Adelaarsvaren 15
Ademholte 33
Aechmea miniata 56
Aesculus hippocastanum
24
Aeschulus parviflora 31
Afgesnotten bladvoet 51
Afgeplatte stengel 23
Afgeplatte vruchtwand 45
Algen 6, 10-11, 58
desmidiaceae 6
symbiose in korstmoss 8
Allium spec. 37
Alstroemeria aurea 23
Amaryllidaceae 58
Amaryllis 49
plantenclassificatie 58
Ammophila arenaria 7
Ananas 58
Androecium 34-35, 37
Anemofyle bestuiving 38
Angiospermophyta 6, 20,
58
Annulus
paddestoel 9
varen 15
Antheridium 11
bladmos 13
varen 15
Antherozoiden 10-11
bladmos 13
varen 15
Anthocerotae 58
Anthriscus spec. 29
Anthurium andreanum 17
Antipode 41
Apiaceae 58
Apicale meristeem 28
Apicale inkeping
levermos 12
zeewier 10
Apofyse 13
Apomixis 40
Apothecium 8
Appel
schijnvrucht 42-43
plantenclassificatie 58
Appel 20
Archegoniofoor 12
Archegonium
bladmos 13
grove den 16

levermos 12
varen 15
Areaceae 58
Areola 54
Areool 50
Aritillus
licheevrucht 42
taxuszaad 17
Arundinaria nitida 25
As
dennekegel 16
zaad 46-47
Ascomycota 58
Aspergillus 58
Associatie met schimmel
27
Asteraceae 58
Azolla spec. 52

B

Bacillariophyta 58
Baculum 38
Bamboe
plantenclassificatie 58
stengel 25
Banaan
bevruchting 40
plantenclassificatie 58
Basale korst 8
Basidiomycota 58
Basidium 9
Bast
den 18
stengels 29
wortels 26
Bastvezel 28-29
Beemdoeivaarsbek 38
Begeleidende cellen
stengels 28
wortel 26-27
Begonia 23, 49
Begonia x tuberhybrida
23, 49
Bekerplant 55
Bekerplanten 7, 54-55
Berberis 25
Berberis spec. 24-25
Bereklaauw 23, 44-45
Berijpte zone 55
Beschermdende bladschub
49
Beschermdende buitenlaag
19
Beschermdende schub 28
Beschermdende worteltop
47
Bessen 42-43
Bestuivers 20, 38-39
Bestuiving 38-39
grove den 16
rol van insecten 38-39
Bevruchting 40-41
den 16
naaktzadigen 16
varen 15
zeewier 11
Biflagellate cel 10
Bijbollen 48
Bijenbestuiving 38-39
Bijwortels
aardappel 22
Aechmea miniata 56
boomvaren 6
eenzaadlobbige 20
klimop 25
kroosvaren 52
kweek 7
paardestaart 15
varen 15
vegetatieve
voortplanting 48-49
vetkruid 22

waterhyacint 52
waterlelie 52
waterpest 52

Binnenste
bloemdekbladen 34, 37
eenzaadlobbige planten
20
Binnenste buisbloemen
23, 36
Binnenste knopschub 28
Binnenste laag van cortex
eenzaadlobbige planten
21
epifytische orchidee 56
tweezaadlobbige
planten 21
waterplanten 52-53
Binnenste membraan 33
Bitterling 38
Bladjes 30-31
breedbladige lathyrus
23
mahonia 24-25
paardekastanjeblad 24
pinna 15, 30-31
roos 25
varen 14-15
Blaasje 42
Blaaswier 11
Blackstonia perfoliata 38
Bladeren
aardbei 22
Aechmea miniata 56
apical meristeem 28
bekerplant 7, 54-55
berberis 24-25
bereklaauw 23
bladmos 6, 13
bladrank 55
bladschijf 30
bladtop 30-31
boomvaren 6, 25
bovenzijde 17, 24
Brassavola nodosa 56
bremraap 57
bromelia 6-7
chrysanth 23
classificatie 30-31
clematis 25
cobralelie 54
cycaspalm 17
den 16, 18-19
droogteplanten 50-51
eenzaadlobbige planten
20-21
epifyten 56-57
fotosynthese 28, 32-33
ginkgo 17
griekse malva 30
Guzmania lingulata
56-57
Haworthia truncata 51
helmgas 7
huidmondjes 33
intercellulaire ruimte
33
Kedrostis africana 7
kieming 46-47
klaverzuring 51
klimop 25
kroosvaren 52
kweek 7
lamina 30
lantaarnplant 51
Lavatera arborea 25
levermos 12
lijsterbes 24
Lithops bromfieldii 51
middennerf 30
moerbe 14
mos 6, 12-13
nerven 30, 32-33
onderzijde 17, 24

ontwikkeling van beker
55
oranjelelie 48
paardekastanje 24
paardestaart 14
palm 24
passiebloem 24
perzik 25
plataan 28
primordia 28
rand 30
roos 24-25
rozet 56-57
scharniercellen 7
taxus 17
tengere distel 23
tengere distel 23
tweezaadlobbige
planten 21
varen 14-15
vegetatieve
voortplanting 48-49
venus' vliegenvangertje
54
vetblad 55
vetkruid 22
vleesetende planten
54-55
vuurlelie 48
waardplant van
parasiet 57
waterhyacint 52
waterlelie 53
waterpest 52-53
welwitschia 16-17
windbestuiving 38
winterkik 25
wolfskluauw 14
zaailing 46-47

Bladlitteken
begonia 23
hemelsleutel 22-23
paardekastanje 24
plataan 28
vetblad 22
vlier 24

Bladloze stengels 31

Bladmossen
levenscyclus 9
plantenclassificatie 58
plantenervatuur 23

Bladrand
blad 23, 30-31
bladschijf 10-11, 55
naald 18
waterlelieblad 53

Bladranden
Aechmea miniata 56
tengere distel 23
vegetatieve
voortplanting 48
Bladrozet 56-57
Bladschede 23
Bladschijven
blad eenzaadlobbige 21
blad tweezaadlobbige
21
bladoppervlakken 30,
32
kweek 7
succulent 7
vegetatieve
voortplanting 48
venus' vliegenvangertje
54
vetblad 55
waterhyacint 52
waterlelieblad 53
waterplanten 52-53
zeewier 10-11

Bladschubben
bol 49
cycaspalm 17
den 16, 18-19
epifytische orchidee 56

hypogeïsche kieming
46
pluimpje 46
stengelbulbil 49
stengelknol 49
wortelstok 49

Bladspoor 21
Bladsteel
aardbei 22
boomvaren 6
breedbladige lathyrus
23
chrysanth 23
clematis 25
cobralelie 54
eenzaadlobbige planten
20-21
ginkgo 17
Kedrostis africana 7
klaverzuring 51
lantaarnplant 51
Lavatera arborea 25
moerbe 24
paardekastanje 24
palm 24
passiebloem 24
perzik 25
tweezaadlobbige
planten 21
vegetatieve
voortplanting 48-49
venus' vliegenvangertje
54
vetkruid 22
waterlelie 53
windbestuiving 38
zaailing 47

Bladsteel uit de zomer 54
Bladsteel uit het voorjaar
54

Bladsucculenten
Haworthia truncata 51
Lithops bromfieldii 51
Lithops spec. 50

Bladtop
blad 30-31, 48-49
bladmos 13
denneschuit 19
paardestaartstengel 14
varen-pinnulus 15
varenblad 15
wolfskluauwscheut 14

Bladverliezende planten
24-25

Bladvoeten 22, 30-31
Aechmea miniata 56
bereklaauw 23
chrysanth 23
cycaspalm 17
eenzaadlobbige planten
20-21
Guzmania lingulata
56-57
kweek 7
tweezaadlobbige
planten 21
waterhyacint 52
zaailingblad 46

Bladvormen 30-31
Bladvormig korstmoss 8
Bladvormig thallus 8
Bladvormig thallus 8
Bleke franjehoed 9
Bloeiende scheut 49
Bloekolf 37
Bloeiwijze
Aechmea miniata 56
bromelia 7
katje 38
kweek 7
plaatsing op stengel 37
samengetelde 36
warkruid 57

Bloem
bestuiving 38-39

Brassavola nodosa 56
bremraap 57
bromelia 7
chrysanth 23
chrysanth 23
clematis 25
eenzaadlobbige planten
20, 34-35, 37
epifyten 56-57
geur 38
Guzmania lingulata 57
kleur 34, 38-39
knoppen 34-35, 37
lathyrus 23
lelie 23
ordering langs stengel
37
roos 23
taxus 17
klaverzuring 51
planten 20-21, 33-37
vegetatieve
voortplanting 48
warkruid 57
waterlelie 53

Bloemaren 37, 49
perzik 25

Bloembodem
bevruchting 41
bloem 34-36
bloem van
tweezaadlobbige 21
droge vruchten 44-45
roos 25
vlezige vruchten 42-43

Bloemdek 34
Bloemdekbladen
Alstroemeria 23
bloemdelen 34, 37
eenzaadlobbige planten
20

Bloemkelkbladen van
eenzaadlobbigen
lelie 34
orchidee 20
prachtlelie 37

Bloemknop
Aechmea miniata 56
bluembol 49
bremraap
chinese roos 21
chrysanth 23
clematis 25
hemelsleutel 23
klaverzuring 51
lelie 23
roos 25
waterlelie 53
windbestuiving 38

Bloemkroonbladen van
eenzaadlobbige planten
lelie 34
prachtlelie 37

Bloempies 36
chrysanth 23
ultraviolet licht 39

Bloemplanten
houfje 24-25
kruidachtige 22-23
plantenclassificatie 58
structuur 6-7

Bloemschede 37

Bloemstelen
bekerplant 7
bevruchting 40-41
bloemen 34-35, 37
Brassavola nodosa 56
bulbil 48
chrysanth 23
clematis 25
droge vrucht 44-45
duizendknoop 25
eenzaadlobbigen
34-35, 37
klaverzuring 51
klaverzuring 51

lijsterbes 25
plataan 25
roos 25
tweezaadlobbigen 21
vegetatieve
voortplanting 48
vlezige vruchten 42-43
vruchtontwikkeling
40-41
waterlelie 53

Bochtige celwand 50
Bollen 48-49
Bolvormig scherm 37
Bomen 24-25
epifyten 56-57
naaktzadigen 16-19
Bonte klimop 25
Bontgekleurde bladschijf
25, 31

Boomvaren 6-7
Boon
plantenclassificatie 58
tuin- 46
zwarte 47

Boor- en zuigwortels
bremraap 57
warkruid 57

Boterbloem
plantenclassificatie 58
wortelkenmerken 21,
26-27

Bovengronde scheut 49
Bovengronde stengel 49
Bovenste bladoppervlak
33
Lavatera arborea 25
moerbe 24
varen 15
vetblad 55
waterhyacint 52
waterlelie 53
welwitschia 17

Bovenste zadas 46-47
Bovenste epidermis 33,
53

Bovenzijde blad
lavatera 25
moerbe 24
vetblad 55
waterhyacint 53

Braam
houfje stengel 24
vruchtontwikkeling
40-41

Bractea 21, 23, 25, 35-37,
44
alstroemeria 23
bloem tweezaadlobbige
21
bromelia 7
chrysanth 23
Guzmania lingulata 57
hemelsleutel 23
niet-openspringende
vrucht 45
roos 25
tengere distel 23
windbestoven plant 38
winterkik 21

Bracteoli 23, 45
Brandzwammen 8
plantenclassificatie 58

Brassavola nodosa 56
Brassica spec. 26
Brassicaceae 58
Breed bladige lathyrus 23
Breed darmwier 11
Breedbeker 12
Broedblad 48
Broedknoppen 48
Bromelia's 6-7
epifytisch 56-57
plantenclassificatie 58
Bromeliaceae 58

Bruine schub 6, 15
 Bruine zeevieren 10-11
 Bruinwieren
 groep zeevieren 10
 plantenclassificatie 58
 Bryofyten 6, 12-13
 plantenclassificatie 58
 Bryophyta 12, 58
Bryum spec. 6
 Buisvormige bladsteel 54
 Buitenste
 bloemdekbladen
 eenzaadlobbige planten 20
 lelie 34
 prachtlelie 37
 Buitenste cellaag
 apicaal meristeem 28
 dennetak 19
 eenzaadlobbige planten 20-21
 epifytische orchidee 56
 stengel 28-29
 tweezaadlobbige planten 20-21
 waterplanten 52-53
 wortels 26-27
 Buitenste knopschub 28
 Buitenste laag van
 stuifmeelkorrels 38-39
 Buitenste membraan 33
 Bulbillen 48-49

C

Cacao 42
 Cactaceae 50
 Cactussen
 aanpassing aan droogte 50
 kruidachtige
 bloeimplanten 23
 overleven in woestijn 6
 plantenclassificatie 58
 Calyptra 13
 Cambium 20
 Camelia 31
Camelia japonica 31
Candida 58
Carduus tenuiflorus 23
 Carinale holte 14
 Carpofoor 45
Castanea sativa 30, 38, 44
 Caudex 7
 Cel
 blad 20, 33
 bladmos 13
 den 18-19
 epifytische orchidee 56
 fotosynthese 32-33
 helmgras 7
 monocotyl 20-21
 paardestaartstengel 14
 paddestoeel 9
 palmblad 24
 rachis van varen 15
 sinus 6
Spirogyra spec. 11
 stengel 28-29
 tweezaadlobbige 20-21
 waterplant 52-53
 wier 10-11
 wolfsklauwstengel 14
 wortels 26-27
 worteltop 46
 Celkern
Chlamydomonas spec. 10
 endosperm 41
 grove-denpollen 16
 palissadeparenchymcel 33
 pollenbuis 41
 pollenkorrel 16
 schimmelcel 9
 synergid kern 41
Thalassiosira spec. 10
 wortels 26

Celplasma
Chlamydomonas spec. 10
 diatomee 10
 palissadeparenchym 33
 wortelcellen 26
 Celwand
 blad 33
 palissadeparenchym 33
Spirogyra spec. 11
 stengeloppervlak 50
 wier 6, 10
 wortels 26
Centaurium erythraea 38
 Centrale cilinder
 gele egelcactus 50
 wortel 26-27
 wortel van
 eenzaadlobbige 21
 wortel van
 tweezaadlobbige 21
Cereus-achtige cactus 23
Ceropia woodii 51
Chlamydomonas spec. 10
 Chlorenchym 14
 Chlorofyl 32
 chloroplast 33
 fotosynthetisch
 pigment 10, 32, 56
 Chlorophyta
 groenwier 10
 plantenclassificatie 58
 Chloroplast 32-33
Chlamydomonas spec. 10
 epifytische orchidee 56
 inwendige 33
 omhulsel 33
Spirogyra spec. 11
 wieren 6
 Christusdoorn 31
 Chrysant 23
Chrysanthemum morifolium 23
 Chrysophyta 58
 Cipres 17
 Citroen 42
Citrus limon 42
 Citrusvrucht 24
Cladonia floerkeana 8
Cladonia portentosa 8
 Classificatie van planten 58
 Clematis
 dubbelrietallig blad 31
 houtige planten 24-25
Clematis montana 24
Clematis spec. 25, 31
 Cobralelie 54
Cocos nucifera 29
Codiaeum variegatum 30
 Coenobium 10
Coleus spec. 28
 Collenchym
 blad van
 tweezaadlobbige 20
 stengels 28-29
 Colpe 38
 Columnella 8, 13, 39
 Conceptacula 10-11
 Coniferen 16-19
 plantenclassificatie 58
 Coniferophyta 16, 58
 coniferen 16-19
 plantenclassificatie 58
 Conjugatie 11
 Conjugatiebuis 11
Conocephalum conicum 12
 Contractiele vacuole 10
Corallina officinalis 11
 Cortex
 apicaal meristeem 28
 bladmos 13
 den 19
 eenzaadlobbige planten 21
 epifytische orchidee 56
 korstmos 8
 paardestaartstengel 14

stengels 28-29
 tweezaadlobbige planten 21
 waterhyacint 52
 waterlelie 53
 waterpest 52-53
 wolfsklauwstengel 14
 wortel 26-27
 wortelstok 49
 worteltje 46
 Cotyledonen 20, 46-47
 den 16
 eenzaadlobbige planten 20
 epigelsche ontwikkeling 47
 hypogelsche ontwikkeling 46
 ontwikkeling 26
 ontwikkeling 46
 ontwikkeling embryo 41
 ontwikkeling wortel 26
 tweezaadlobbige planten 20
 zaad 46-47
 zaad van droge vruchten 44-45
 zaad van vlezige vrucht 42-43
Crossandra nilotica 39
 Croton 30
 Cryptomonaden 58
 Cryptophyta 58
Cucumis melo 43
 Cucurbitaceae 58
Cupressus glabra 17
 Cupula 44
Cuscuta europaea 57
 Cuticula
 blad 33
 blad van
 eenzaadlobbige 20
 dennenaald 18
 droogteplanten 50
 gele egelcactus 50
 helmgras 7
Lithops bromfieldii 51
 rozestengel 29
 ruststengel 29
 waterplanten 52
 Cycadophyta 16
 plantenclassificatie 58
Cycas revoluta 17
 Cycaspalm 17
 Cyperaceae 58

D

Dadelpalm 58
Darlingtonia californica 54-55
Daucus carota 22, 26
 Dekschubben 16
 Deksel
 bekens 55
 mos 13
Delphinium orientalis 35
Delphinium spec. 45
 Dennen 16, 18-19
 levenscyclus 16
 Deoxyribonucleïnezuurstreng 33
 Desmidiacea 6
 Deuteromycota 58
 Diatomeeën
 wieren 10
 plantenclassificatie 58
Dicksonia antarctica 6-7
 Dicotyledoneae
 tweezaadlobbigen 20
 plantenclassificatie 58
Dilsea carmosa 11
 Dinoflagellata 58
 Dinoflagellaten 58
Dionaea muscipula 54
 DNA-streng 33
 Dochterplanten 48

Door wind verspreide zaden 44-45
 Doorzichtig 'venster' 51
 Doosvrucht
 droge vrucht 44-45
 Dopvrucht 44
 Dorsale lob 52
 Dovenetel 29
 Driedelige bladeren 22, 24
 goudenregen 31
 klaverzuring 51
 Driehoekige bladeren 31
 Driehoekige stempel 37
 Driepotig merk 38
 Drievoudig geveerde bladeren 31
 Drievoudige stekel 24-25
 Drijvende waterplanten 52
 Droge vrucht 44-45
 kweek 7
 plataan 25
 wintererik 25
 Droge vruchtwand 44
 Droogteplanten 50-51
Dryopteris filix-mas 14-15
 Droogteplanten 50-51
 Druifhyacint 49
 Dubbelrietallige bladeren 31
 Dubbele dopvruchten 44-45
 Dubbelgeveerde bladeren 31
 Dubbelgeveegelde dopvruchten
 droge vruchten 44-45
 plataan 25
 Duindoorn 30
 Duizendknoop 25

E

Echinocactus grusonii 50
 Echt duizendguldenkruid 38
 Eenjarige planten 22
 Eenzaadlobbige planten 20-21
 bloemdelen 20, 34-35, 37
 plantenclassificatie 58
 Benzadig hokje 45
 Benzadige droge vruchten 44
 Eerste blad 15
 Eicel
 bevruchting 40-41
 grove den 16
 Eicellen 10-11
 mos 13
 varen 15
Eichhornia crassipes 52
 Eikel 25
 Eindknop
 bol 49
 den 18
 dennescheut 19
 paardekastanje 24
 plataan 28
 schub rond eindknop 19
 stengels 28
 uitloper 48
 wortelstok 49
 Eirond blad
 aardbei 22
 hemelsleutel 23
 Eiwitbevattend lichaam 6
 Elliptische bladeren 31
Elodea canadensis 52-53
Elodea spec. 53
Elymus repens 7
 Embryo
 bevruchting 40-41
 kieming 46-47

zaad in droge vrucht 44-45
 zaad in vlezige vrucht 42-43
 zaadlobben 46-47
 Embryozak 40-41
 Endocarp 40-41
 vlezige vruchten 42-43
 vruchtontwikkeling 40-41
 Endodermis
 dennenaald 18
 dennewortel 26-27
 eenzaadlobbige planten 21
 epifytische orchidee 56
 liststeng 29
 paardestaartstengel 14
 tweezaadlobbige planten 21
 varenrachis 15
 waterhyacintwortel 52
 waterpeststengel 52-53
 Endoperidium 9
 Endosperm 41
 Endothecium 38
 Energie vastleggen 32
 Enkele bloemen 34-35, 37
 Enkelvoudige bladeren 24, 30-31
 driehoekig 22
 gaaf 24
 gelobd 25
 kruidachtige
 bloeimplanten 22-23
 lancetvormig 25
 Enkelvoudige, vlezige vruchten 42-43
Enteromorpha linza 11
 Entomofiele bestuiving 38
 Enzymen 54
Ephedra 58
 Epicotyle lid 46-47
 Epidermis
 apicaal meristeem 28
 blad 33
 bladmos 13
 bloem 36
 dennenaald 18
 dennetak 19
 eenzaadlobbige planten 20-21
 epifytische orchidee 56
 helmgras 7
 meerlagig 56
 paardestaartstengel 14
 rachis van varen 15
 stekel 29
 stengel 29-29
 tweezaadlobbige planten 20-21
 waterhyacint 52
 waterlelie 53
 waterpeststengel 53
 wolfsklauwstengel 14
 wortel 26-27
 wortelstok 49
 worteltje 46
 Epifyten
 planten 56-57
 varen 6
 Epigelsche kieming 46-47
Equisetum arvense 14
 Erwt 44
 Esdoorn 21, 25, 45
 plantenclassificatie 58
 Euglenoïde flagellaten 58
 Euglenophyta 58
 Even geveerde bladeren 31
 Exine 38-39
 Exocarp
 lagen van vruchtwand 42
 vlezige vrucht 42-43
 vruchtontwikkeling 40-41
 Exodermis 56

F

Fabaceae 58
 Familie 58
 Fellem
 dennewortel 19
 houtige
 tweezaadlobbige plant 21
 stengel 28-29
 Feriele
 paardestaartstengel 14
Ficus carica 42
Ficus spec. 31
 Filamenten
 bestuiving 38
 bevruchting 40-41
 bladmos 13
 bloemen 34-35, 37
 schimmel 8-9
 tweezaadlobbige bloem 20-21
 varen 15
 wieren 10
 Filicinophyta
 plantenclassificatie 58
 varens 13
 Flagel
 bladmos 13
Chlamydomonas spec. 10
 zeewiergameten 11
 Flamingoplant 37
 Floem
 warkruidwaardplant 57
 waterhyacintwortel 52
 waterlelieblad 53
 wolfsklauwstengel 14
 worteltje 46
 zeevat 28
 Floem
 den 18-19
 dennewortel/stam 19
 eenzaadlobbige planten 20-21
 epifytische orchidee 56
 fotosynthese 32
 helmgras 7
 paardestaartstengel 14
 rachis van varen 15
 stengel 28-29
 tweezaadlobbige planten 20-21
 waardplant 57
 Fonteinkruid 52
 Fotosynthese 6, 10, 28, 30, 32-33
 diatomeeën 10
 vleesetende planten 54-55
 wieren 58
 Fotosynthetisch weefsel
 blad van
 eenzaadlobbige 20
 blad van
 tweezaadlobbige 20
 cactussen 50
 helmgras 7
 paardestaartstengel 14
 russtengel 29
 Fotosynthetische zone 51
 Fotosynthetische organellen 33
 Fotosynthetische cellen 33
 den 18
 kokospalmstengel 29
 waterlelieblad 53
Fragaria x ananassa 22, 44
 Framboos 43
 Fucoxanthine 10
Fucus spiralis 10
Fucus vesiculosus 10-11
Funaria hygrometrica 13
Funaria spec. 13

G

Galium aparine 44
 Gameten 48
 bevruchting 40-41
 bladmos 6
 bruin zeewier 10-11
 bryofyten 12-13
 den 16
 naaktzadigen 16
 taxus 17
 varen 14-15
 vegetatieve
 voortplanting 48
 Gametofyten
 bladmos 6, 13
 bryofyten 12-13
 levermos 12
 varen 14-15
 Gamophyta 58
 Gasuitwisseling 28
 blad 32-33
 fotosynthese 32
 verzonken huidmondje 50-51
 waterplanten 52
 wortel 26
 Gave bladrand 30-31
 Geelgroene wieren 58
 Gelatineuze huls 10
 Gele egelcactus 50
 Gelede stengel 25
 Geleidend weefsel 13
 Geleizwammen 58
 Gelobde bladeren
 chrystant 23
 wintererik 25
 Gember 49
 Gemmae 12
 Gemodificeerde bladeren
 berberis 24-25
 breedbladige lathyrus 23
 cobralelie 54
 doorns 50
 droogteplanten 50-51
 gele egelcactus 50
 microsporofyl 16
 ontwikkeling van beker 55
 Gemodificeerde blaadjes 23
 Gemodificeerde zijnscheut 50
 Genera 58
 Generatieve celkern 41
 Geplooide bladschijf 21
Geranium pratense 38
 Geribbelde zaadhuid 45
 Gescheiden vruchtbladen 45
 Geslachtelijke
 voortplanting
 bloeimplanten 34-41
 bryofyten 13
 mossen 12-13
Spirogyra spec. 11
 zeewier 10-11
 Geslachten 58
 Geslachtscellen 48
 bevruchting 40-41
 gametofyten 14
 levermos 12
 mos 12-13
 naaktzadigen 16
 Gestelde dopvruchten 44
 Gestelde klier 55
 Gestekeld-getande
 bladrand 23
 Getande bladranden
 bereklauw 23
 hemelsleutel 23
 moerbeit 24
 vetkruid 22
 Geur 38
 Geveerde bladeren 30-31
 Geveerde bladeren

Mergstraal 19
 Mericarp 45
 Meristematische cellen 48
 Mesocarp
 ontwikkeling van vrucht 40-41
 vlezige vruchten 42-43
 vruchtwand 42
 Mesofyl 29
 blad van eenzaadlobbige 20
 blad van tweezaadlobbige 20
 dennenaald 18
 helmgras 7
 pallisadeparenchym 35
 sponsparenchym 33
 Mestzwammen 58
 Metaxyleem
 wortel 26-27
 wortel van eenzaadlobbige 21
 wortel van tweezaadlobbige 21
Microstera spec. 6
 Micropyle
 bevruchting 41
 epigeïsche kieming 47
 grove den 16
 zaad 44
 Microsporangium 16
 Microsporen 16
 Microsporofyl 16
 Middenerf
 bekerplant 12
 bereklauwblad 23
 blad van tweezaadlobbige 20-21
 boomvaren 7
 hemelseutelblad 23
 kleine zee-eik 10
 levermos 12
 mosblad 13
 tamme-kastanjeblad 30
 varenbladen 15
 venus' vliegenvangertje 54
 waterlelieblad 53
 winterkhoust 25
Mimulopsis solmsii 39
 Mineralen 26
 epifyten 56
 fotosynthese 32-33
 houtvezel 28
 vleesetende planten 54
 waterplanten 52
 Moederkoorn 58
 Moerbeï 24
 Mond
 bekerplanten 55
 cobralelie 54
 Monocotyledonae 20
 eenzaadlobbige planten 20
 plantenclassificatie 58
 Morellen 58
Morus nigra 24
 Mossen 6, 8, 12-13
 bouw 13
 epifytische 56
 levenscyclus 13
 plantenclassificatie 58
 Munt 58
Musa 'Lacatan' 40
 Musaceae 58
Muscari spec. 49
 Musci 58
 Mycelium 8-9
 Mycophycota 58
 Mycorrhiza 27
 Myxomycota 58

N

Naaktzadigen 16-19
 Naalden
 den 18-19
 grove den 16
 taxus 17

Najaarshout 28
 Narcis 58
 Navel
 epigeïsche kieming 47
 hypogeïsche kieming 46
 zaad van openspringende vrucht 45
 zaad van vlezige vrucht 42-43
 Navelstreng 44
 Nectar 36
 vleesetende planten 54-55
 Nectarraad 54
Nepenthes mirabilis 55
 Nef
 blad 30, 32-33
 blad van bereklauw 25
 blad van eenzaadlobbige 20
 blad van *Lavatera* 25
 blad van tweezaadlobbige 20-21
 waterhyacintblad 52
 waterlelieblad 53
 Niet-openspringende
 droge vruchten 44
Nigella damascena 45
 Nitraten 54
 Noot 44
 Nootje 44
 Noten
 droge vruchten 44
 winterk 25
 Nucellus 41
Nymphaea spec. 53
Nyssa sylvatica 31

O

Oesterzwam 8
 Okselknoop 28
 litteken van blad 48
 op stengel
 tweezaadlobbige 21
 winterk 25
 Oliekanaal 45
 Olieklier 42
 Omgekeerd eirond blad 31
 Ondergronds mycelium 9
 Ondergrondse
 opslagorganen 48-49
 Ondergrondse stengels 48
 Onderste deel van zaadas 46-47
 Onderste epidermis 33,53
 fotosynthese 32
 varen 15
 vetblad 55
 waterhyacint 52
 waterlelie 53
 welwitschia 17
 Onderste epidermis 33
 Onderzijde blad
 moerbeï 24
 varen 15
 vetblad 55
 waterhyacint 52
 waterlelie 53
 welwitschia 17
 Onechte helmknoppen 35
 Oneven geveerde
 bladeren 30
 Ongeslachtelijke
 voortplanting 48
 Onrijp zaad 40
 Onrijpe zaadknoop 45
 Onvolgroeide beker 55
 Onvolgroeide spoor 35
 Oögonium 11
 Oogvlek 10
 Oomycota 58
 Opengaan van de
 zaadknoppen 41
 Opengespleten
 stuifmeelholke 38

Opensplijten 44-45
 stuifmeelholke 15
 varensporangia 15
 Operculum 13
 Opgezwollen bijwortels
 48-49
 Opgezwollen receptacula
 43, 44
 Opgezwollen stengels
 48-49
 Opgezwollen
 stengelvoeten
Guzmania lingulata 57
Kedrostis africana 7
 klaverzuring 51
 Opslagorganen
 bladschub 49
 bol 49
 ondergronds 48-49
 opgezwollen stengel 7,
 49
 stengelknoop 49
 vulweefsel voor
 wateropslag 50-51
 wortelknoop 22, 49
 wortelstok 49
 zaad 46
 Oranjelie 48
 Orchidaceae 58
 Orchideeën
 associatie met
 schimmel 27
 eenzaadlobbige 20
 epifytische 56
 plantenclassificatie 58
 Ordes 58
 Organen voor
 fotosynthese 28
Orbranche spec. 57
 Ostiolus 11
 Ouderplant 48
Oxalis spec. 51

P

Paardebloem
 droge vrucht 44
 plantenclassificatie 58
 Paardekastanje
 handvormige blad 31
 houtige stengeldelen 24
 Paardestaarten 14-15
 plantenclassificatie 58
 Pallisadeparenchym 33
 Palm 21, 24
 Palmen 58
 Palmvaren 16-17
 plantenclassificatie 58
 Pappel 34
 Parafyse 11, 13
 Parallele nervatuur 20
 Paraphuutjesmos 12
 Parasitaire planten 56-57
 Parenchym
 blad van eenzaadlobbige 20
 blad van tweezaadlobbige 20
 dennetak 19
 droogteplanten 50-51
 gele egelcactus 50
 paardestaartstengel 14
 rächis van varen 15
 stengels 28-29
 waterlelieblad 53
 wortels 26
 Parenchym voor
 wateropslag
 gele egelcactus 50
Haworthia truncata 51
 lantaarnplantje 51
Lithops bromfieldii 51
 Passiebloem 24
Passiflora caerulea 24
 Pedicel
 bekerplant 7
 bevruchting 40-41
 bloem van
 tweezaadlobbige 21

bloemen 34-35, 37
Brassica nodosa 56
 chrysan 23
 clematis 25
 droge vruchten 44-45
 duizendknoop 25
 klaverzuring 51
 lijsterbes 25
 ontwikkeling van
 vrucht 40-41
 plataan 25
 roos 25
 vegetatieve
 voortplanting 48
 Brassavola nodosa 56
 breedbladige lathyrus
 23
 Pedunculus 34, 36-37
Aechmea miniata 56
Astromeria aurea 23
 breedbladige lathyrus
 23
 chrysan 23
 droge vrucht 42
 duizendknoop 25
 lijsterbes 25
 niet-openspringende
 vrucht 44
 perzik 25
 vegetatieve
 voortplanting 48-49
 windbestoven planten
 38
 Peen
 kruidachtige
 bloemplant 22
 plantenclassificatie 58
 wortels 22, 26
Pelosthia canaliculata 10
Penicillium 58
 Penwortel 22
 Pericarp
 droge vruchten 44-45
 ontwikkeling vruchten
 40-41
 ontwikkelende embryo
 41
 plataan 25
 vlezige vruchten 42-43
 Pericykel 26
 wortel van eenzaadlobbige 21
 wortel van tweezaadlobbige 21
 Periderm 19
 Peridium 9
 Perigonium 34
 Peristomium 13
 Perzik 25, 42
 Perzische klimop 31
 Petiolulus 31
 Petiolus 22, 30-31
 aardbei 22
 boomvaren 6
 breedbladige lathyrus
 23
 chrysan 23
 clematis 25
 cobralelie 54
 eenzaadlobbige planten
 20-21
 ginkgo 17
Kedrostis africana 7
 klaverzuring 51
 lantaarnplant 51
Lavatera arborea 25
 moerbeï 24
 paardekastanje 24
 palm 24
 passiebloem 24
 perzik 25
 tweezaadlobbige
 planten 21
 vegetatieve
 voortplanting 48-49
 venus' vliegenvangertje
 54
 vetkruid 22
 waterlelie 53
 windbestuiving 38
 zaailing 47

Peulvrucht 44
 Phaeophyta
 bruinwieren 10
 plantenclassificatie 58
Phalaenopsis spec. 20
Phallus impudicus 8
Phaseolus spec. 47
 Phyla 10, 58
 Phylodium 54
 Phylum 10, 20, 58
Physalis peruviana 43
 Pigmenten 10, 32
 Pinda 58
Pinguicula caudata 55
 Pinna 30-31
 blaadje 31
 boomvaren 6-7
 breedbladige lathyrus
 23
 cycaspalm 17
 varen 15
 Pinnula 15, 31
 varen 15
Pinus muricata 18-19
Pinus spec. 16, 18-19
Pinus sylvestris 16
Pinus sativum 44
 Pitten 42-43
 Plivrukt 25,43
 Plaatje 8-9
 Plaats van eiwitsynthese
 33
 Plaats van opensplijten 45
 Placenta 15
 Plantachtige organismen
 10, 58
 Plantelichamen 10
 Plantenclassificatie 58
 Plantenrijk 58
 Plastide 10
 Plataan
 dubbelgeveulgeelde
 dopvrucht 25
 vruchten 44-45
 Plataan 28
Platanus x acerifolia 28
Pleurotus pulmonarius 8
 Phium 25
 Phuiimpjes 41
 bonezaad 44
 centrale as 46-47
 den 16
 epigeïsche kieming 47
 hypogeïsche kieming
 46
 zaadas 46-47
 Poaceae 58
 Podetium 8
 Pollenbuis
 bevruchting 40-41
 grove den 16
 Pollenkorrels vormende
 organen 16
Polygala chamaebuxus 38
*Polygonum
 baldschuanicum* 25
Polytrichum commune 13
 Poolkernen 40
 Populier 58
 Pores
 blad 32-33
 blad van eenzaadlobbige 20
 braam 41
 dennenaald 18
 droogteplanten 50-51
 epigeïsche kieming 47
 gasuitwisseling 32, 52
 gele egelcactus 50
Haworthia truncata 51
 houtplanten 24-25
 levermos 12
 Pores
 meerjarige schors
 24-25
 schijnvrucht 42
 stuifmeelkorrel 38-39
 vierstam 24
 waterabsorptie 44, 47
 waterplanten 52

zaad 47
 Poreuze steel 8
 Prachtlelie 37
 Primair mycelium 9
 Primair thallus 8
 Primair xyleem
 dennenwortel/tak 19
 stengels 29
 Procambium-streng 28
 Pronkerwt 22
 Prothallus 15
 Protista 6
 algien 10
 plantenclassificatie 58
 wieren 10
 Protonema 13
 Protokyleem
 wortel 26-27
 wortel van eenzaadlobbige 21
 wortel van tweezaadlobbige 21
Prunus persica 25
Psathyrella candolleana 9
 Psilophyta 58
Pteridium aquilinum 15
 Pyrenoïde 6, 10

Q

Quercus petraea 25

R

Raap 58
 Rachilla 31
 Rachi 30-31
 bereklauw 23
 boomvaren 6
 breedbladige lathyrus
 23
 driedelig samengesteld
 blad 31
 dubbelgeveerd blad 31
 geveerd blad 30-31
 kweek 7
 lijsterbesblad 24
 varen 15
 Radicula
 droge vruchten 44
 epigeïsche kieming 47
 hypogeïsche kieming
 46
 ontwikkeling embryo
 41
Ramaria formosa 8
 Rand rond vals
 tussenschot 45
 Rand van beker 55
 Ranken
 bekerplant 55
 breedbladige lathyrus
 23
 clematis 24
 passiebloem 24
 Ranunculaceae 58
Ranunculus spec. 21,
 26-27
 Raphe 47
 Receptaculum
 wieren 10
 zeewier 10-11
 Regnum Fungi 58
 Regnum Plantae 58
 Regnum Protista 58
 Replum 45
 Reproductieve kamer 10
 Restanten meeldraden
 droge vruchten 44
 ontwikkeling vruchten
 40-41
 vlezige vruchten 43
 Restanten van kelk 40-41
 Restanten van stijl
 droge vruchten 44-45
 ontwikkeling van
 vrucht 40-41

vlezige vrucht 42-43
 Restanten van stempel
 droge vruchten 44-45
 ontwikkeling vrucht
 40-41
 Restanten vrouwelijke
 bloem 42
 Rhizine 8
 Rhizofoor 14
 Rhizoïde 12-13
 levermos 12
 mos 13
 varen 15
 wier 10
 Rhodophyta
 plantenclassificatie 58
 roodwier 10
 Rib 22
 Ribosoom 33
 Ridderspoor
 bloemdelen 35
 vruchten 45
 Ridderspoor
 droge vrucht 44
 plantenclassificatie 58
 Ring 9
 Ringvormig litteken 17
 lijsterbes-takje 25
 paardekastanje 24
 Robinia 30
Robinia pseudoacacia 30
 Rode zeevieren 11
 Roesten 8
 plantenclassificatie 58
 Ronde bladeren 31
 Ronde bladshijf 52
 Roodwieren 10
 plantenclassificatie 58
 Roos 24-25
 plantenclassificatie 58
Rosa spec. 24-25, 29
 Rosaceae 58
Rubus fruticosus 24,
 40-41
Rubus idaeus 43
Ruellia grandiflora 39
 Ruit 31
 Ruitvormig bladeren 31
 Rus 29
 plantenclassificatie 58
 Rust
 kastanjeknop 24
 zaad 46

S

Salicaceae 58
 Samara 44
Sambucus nigra 24-25, 37
 Samengesteld scherm 37
 Samengestelde bladeren
 30
 clematis 24
 lijsterbes 24
 mahonia 24-25
 Samengestelde bloeiwijze
 36
 duizendknoop
 Samengestelde vlezige
 vruchten 42-43
 Samengestelde vruchten
 42-43
 Sapzakje 42
Sarracenia purpurea 7
Scaparia undulata 12
 Scharmiercellen
 helmgras 7
 venus' vliegenvangertje
 54
 Schelpvormige
 harpoenzwam 9
 Schermen 37
 Schermvormige stijl 7
 Scheuten
 bremraap 57
 den 19
 embryo 41
 hypogeïsche kieming 46
 paardestaart 14

- braam 24
lijsterbes 25
ontwikkeling 40-41
perzik 25
Vier 37
bloeiwijze 37
houtige bloemplant 24-25
Vliezig spoor 35
Voedingsstoffen
epifyten 56
floem zeefvat 28
transport in plant 33
vleesetende planten 54
Voedselreserve
bladschub 49
bol 49
embryo 41
opgezwollen stengel 49
stengelknol 49
wortelknol 49
wortelstok 49
zaad 46
Vogelbestuiving 38
Volva 8-9
Volva spec. 10
Voorjaarshoutxylem 28
Voorste kelkblad 35
Voorste kroonblad 35
Voorste nerf 55
Voortplanting
bevruchting 40-41
bloemplanten 34
leermos 12
mos 12-13
vegetatieve 48-49
wieren 10-11
Voortplantingsorganen
48-49
bestuiving 38
bloemen 34-37
Vrouwelijke bloemen 37,
38, 42
Vrouwelijke
geslachtscellen
bevruchting 40-41
den 16
naaktzadigen 16
taxus 17
zeewier 10-11
Vrouwelijke kegels
cipres 17
den 18
naaktzadigen 16
taxus 17
Vrouwelijke organen in
bloem 34-37
Vrouwelijke receptacula
11
Vrouwelijke top 13
Vrouwelijke
voortplantingsorganen
bladmoss 13
planten 38
varen 15
vrucht 42
Vruchtbeginsels
bevruchting 40-41
- bloem 34-37
epigeïsche kieming 47
hypogeïsche kieming 46
instektbestuiving 38
roos 25
vliezige vruchten 42-43
Vruchtbladen 34-35
bevruchting 40-41
citrusvrucht 42
insektenbestuivende
plant 38
openspringende
vruchten 45
stempel 34
stijl 34
vruchtbeginsel 34
vruchtontwikkeling
42-43
Vruchtbladwand
citrusvruchten 42
openspringende
vruchten 45
Vruchten
bekerplant
braam 24
droge 44-45
kweek 7
lijsterbes 25
ontwikkeling 40-41
perzik 25
plataan 25
succulent 42-43
wintereik 25
Vruchtichamen 8-9
korstmoss 8
schimmels 8-9
Vruchtwanden
droge vruchten 44-45
vliezige vruchten 42-43
Vulweefsel
blad van
eenzaadlobbige 20
blad van
tweezaadlobbige 20
bladsucculenten 51
gele egelcactus 50
Haworthia truncata 51
lantarnaarplant 51
Lithops bromfieldii 51
rachis van varen 15
stengel 28-29
stengelsucculenten 50
waterlelieblad 53
wortels 26-27
- Wanden
cel 6, 11, 26, 33
schimmelweefsel 9
vrucht 42-43
vruchtbeginsel 34, 44
vruchtbladen 42, 45
Wasachtige bladschijf 53
Wasachtige cuticula
gele egelcactus 50
Haworthia truncata 51
Lithops bromfieldii 51
Water
absorptie 44
bestuiver 38
epifyten 56
fotosynthese 32
molecul 32
opslagorganen 50-51
transport 28, 33
zaadkieming 46-47
Waterdichte deklaag 33
blad van
eenzaadlobbige 20
dennenaalden 18
gele egelcactus 50
Haworthia truncata 51
Lithops bromfieldii 51
stengel van rus 29
waterplanten 52
Waterhyacint 52
Waterlelie 52-53
Waterpest 52-53
Waterplanten 52-53
Waterstofatoom 32
Welwitschia 17
naaktzadige 16-17
plantenclassificatie 58
Welwitschia mirabilis
16-17
Wiercel 8
Wieren 10-11
Wierlaag 8
Wigvormige bladvoet
30-31
Wig 58
Windbestoven planten 38
Wintereik 25
Wolfsklauwen 14-15
plantenclassificatie 58
Wortelharen 26
Wortelknollen 48-49
Haworthia truncata 51
klaverzuring 51
lantarnaarplantje 51
succulent 51
Wortelknolletje 22
Wortellitteken 22
Wortelloze vaatplanten 58
Wortelmutsje
tuinboon 27
worteltje 47
Wortelparasiet 57
Wortels 26-27
aardappel 22
amaryllis 49
bijwortels 6-7
Brassavola nodosa 56
celdeling 27
- dennenzaailing 16
druifhyacint 49
Edrosia africana 7
eenzaadlobbige planten
20-21
embryo 41
epifyten 56-57
epigeïsche kieming 47
gele egelcactus 50
gember 49
gladiool 49
hypogeïsche kieming
46
kieming 46-47
klaverzuring 51
klimop 25
kweek 7
lantarnaarplant 51
lelie 49
mycorrhiza 27
openslijtende vruchten
44
paardekastanje 24
paardestaart 14
peen 22
streekzone 27
tweezaadlobbige
planten 21
varen 15
vegetatieve
voortplanting 48-49
vetkruid 22
waard van bremraap
57
waterhyacint 52
watertransport 32
wolfsklauw 14
zaailing 46-47
zoete aardappel 49
Wortelschede 47
Wortelstokken 48-49
kruidachtige
bloemplanten 22
paardestaart 14
varen 15
waterhyacint 52
waterlelie 53
Wortelsucculenten 51
klaverzuring 51
Worteltje
droge vruchten 44
epigeïsche kieming 47
hypogeïsche kieming
46
ontwikkeling embryo
41
Worteltjes 41
bonezaad 44
centrale as 46-47
epigeïsche kieming 47
hypogeïsche kieming
46
Worteltop 26-27
kool 26
tuinboon 27
worteltje 46-47
- X
Xanthophyta 58
Xerofyten 50
Xyleem
den 18
dennenaald 18
dennewortel/tak/stam
19
eenzaadlobbige planten
20-21
epifytische orchidee 56
helmgras 7
hogere planten 12-13
rachis van varen 15
tweezaadlobbige
planten 20-21
waard van warkruid 57
waterlelieblad 53
waterhyacintwortel 52
wolfsklauwstengel 14
wortel 26
worteltje 46
- Y
Yucca 20
Yucca spec. 20
- Z
Zaadas 46-47
Zaaddrager
droge vruchten 44-45
vliezige vruchten 42-43
Zaadhuid 26, 46-47
droge vruchten 44-45
epigeïsche kieming 47
hypogeïsche kieming
46
ontwikkeling embryo
41
vliezige vruchten 42-43
Zaadknoppen 34-37
bevruchting 40
cipres 17
den 16, 18
grove den 16
openspringende
vruchten 45
rust 46
Zaadlobben 20, 46-47
den 16
cenzaadlobbige planten
20
epigeïsche ontwikkeling
47
hypogeïsche
ontwikkeling 46
ontwikkeling 26
ontwikkeling van
wortel 26
- ontwikkeling embryo
41
tweezaadlobbige
planten 20
zaad van droge
vruchten 44-45
zaad van vliezige vrucht
42-43
zaad 46-47
Zaadnerf
epigeïsche kieming 47
vals tussenschot 45
zaad 47
Zaadschubben
cipres 17
den 16, 18
grove den 16
taxus 17
Zaadverspreiding d.m.v.
haarkroon 44
Zaadvormende organen
42-43
Zaailingen
den 16
epigeïsche kieming 47
hypogeïsche kieming
46
Zaden
aardbei 44
apomixis 40
appel 43
bereklaauw 45
cipres 17
citroen 42
delen 46-47
den 16
droge vruchten 44-45
erwt 44
framboos 43
grove den 16
judasoor 45
juffertje-in-het-groen
45
kieming 26, 46-47
kleefkruid 44
lampionplant 43
lychee 42
meloen 43
naaktzadige planten 16
navel 42-43, 45-47
ontwikkeling wortel 26
ontwikkeling embryo
41
plataan 25, 45
ridderspoor 45
rust 46
tamme kastanje 44
taxus 17
uitdrogen 46
verspreiding 42-45
vijg 42
vleugels 44-45
vliezige vruchten 42-43
windverspreiding 44
Zaa mays 21
Zee-eiken 10-11
Zeevaten 28
Zeevaten in floem 28
- Zeggen 58
Zelfbestuiving 38
Zetmeelkorrels 33
Chlamydomonas spec.
10
orchideewortel 27
Zijdelings kelkblad 20
Zijdelings kroonblad 35
Zijknoppen 28
begonia 23
bladlitteken 48
vals tussenschot 45
paardestaart 24
plataan 28
stengelbulbil 49
tweezaadlobbigen 21
uitloper 48
wortelstok 49
Zijneref
paardekastanjeblad 30
waterlelieblad 53
Zijscheut 50
Zijtakken
bijwortels 52-53
paardestaart 14
vegetatieve
voortplanting 48
Zijwortel
kieming 46-47
paardekastanje 24
peen 22
pronkerwt 22
tweezaadlobbige
planten 21
vetkruid 22
waardplant bremraap
57
zaailing 46-47
Zingiber officinale 49
Zintuigharen 54
Zoete aardappel 48
Zonlicht en fotosynthese
32
Zonnebloem
bloeiwijze 34, 36
plantenclassificatie 58
ultraviolet licht 39
Zonnedaauw 54
Zuiltje 20
Zuurstof 32
fotosynthese 32
kieming van zaad 46
Zwarte boon 47
Zwarte walnoot 31
Zygomycota 58
Zygote
bevruchting 40-41
bryofyten 12-13
primitieve landplanten
14
zeewier 10-11

Verantwoording

De uitgever zou zijn dank willen betuigen aan:

Diana Miller voor advies en verwerven van plantenmateriaal; Lawrie Springate voor ontleden en determineren van materiaal en voor advies; Karen Sidwell voor advies; Chris Thody voor verzamelen van plantenmateriaal; Susan Barnes en Chris Jones van de EMU-afdeling van het Natural History Museum van Londen voor

het vervaardigen van foto's onder de microscoop; Jenny Evans van Kew Gardens; Kate Biggs van de Royal Horticultural Society Gardens, Wisley, Surrey; Spike Walker van Microworld Services voor microscopiefoto's; Neil Fletcher voor microscopiefoto's en het verzamelen van plantenmateriaal; John Bryant van Bedgebury Pinetum, Kent; Dean Franklin; Clare Roe; Roy Flocks.

Literatuurlijst bij Nederlandse vertaling:

Kalkman, C., *Mossen en vaatplanten. Bouw, levenscyclus en verwantschappen van de Cormo-phyta*, Utrecht 1972.
Lanjouw, E. e.a., *Compendium van de Pterido-phyta en de Spermatophyta*, Utrecht 1968.
Stegenga H. en I. Mol, *Flora van de Nederlandse zeevieren*, Hoogwoud 1983.
Svřček, M. e.a. *Paddestoelengids*, Baarn 1989.
Van der Meijden, R. e.a., *Heukels' Flora van*

WOORD IN BEELD

HET BEELD- WOORDENBOEK van de PLANTEN

Ontdek hoe de PLANTEN zijn gebouwd!
Dit beeldwoordenboek laat allerlei planten zien, waaronder
bloemplanten, naaldbomen, varens, mossen, cactussen,
vleesetende planten, waterplanten en veel meer.

Sla dit boek open en u vindt:

**Meer dan 200 sublieme, originele foto's
en tekeningen.**

**Foto's van opengewerkte modellen van
planten die zelfs de kleinste details van
de planten-anatomie onthullen.**

**Een fascinerend nieuw soort naslag-
werk dat door het hele gezin kan
worden geraadpleegd.**

**Beknopte en zorgvuldige beschrijvingen
die te begrijpen zijn voor mensen
van alle leeftijden.**

**Directe toegang tot een specialistisch
vocabulaire van 3000 woorden.**

WOORD IN BEELD

BEELDWOORDENBOEKEN

hebben het laatste woord als het gaat om het opzoeken van
specialistische termen. Kijk, leer en ontdek hoe de dingen
om u heen in elkaar zitten. Van de kleinste radertjes van een machine
tot de nietigste cellen van levende wezens.

De ingewikkeldste mechanismen worden
verklaard en afgebeeld in kleurrijke illustraties.

ISBN 90-6590-576-6
NUGI 503/824

